Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Dr. Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cygor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	**NOTICE OF MEETING**
PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO	**PARTNERSHIP AND REGENERATION SCRUTINY COMMITTEE**
DYDD MAWRTH, 2 CHWEFROR 2016 am 2.00 o'r gloch y prynhawn	**Tuesday, 2 FEBRUARY, 2016 at 2.00 p.m.**
YSTAFELL BWYLLGOR 1, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, LLANGEFNI	**COMMITTEE ROOM 1, COUNCIL OFFICES, LLANGEFNI**
Swyddog Pwyllgor — **Mrs. Mairwen Hughes 01248 752516**	**Committee Officer**

<u>AELODAU / MEMBERS</u>
Cynghorwyr / Councillors:-

<u>Annibynnol / Independent</u>

D R Hughes (Cadeirydd/Chair), W T Hughes, Richard Owain Jones a Dafydd Rhys Thomas

<u>Plaid Cymru / The Party of Wales</u>

John Griffith, Carwyn Jones, Alun W Mummery (Is-Gadeirydd/Vice-Chair) a Dylan Rees

<u>Plaid Lafur Cymru/Wales Labour Party</u>

Sedd Wag/Vacant Seat

<u>Heb Ymuno / Unaffiliated</u>

R.Ll.Jones

Aelodau Ychwanegol/Additional Members (gyda hawl pleidleisio ar faterion addysg/with voting rights in respect of educational matters)

Canon Robert Townsend (Yr Eglwys yng Nghymru/The Church in Wales) and Mr. Keith Roberts (Yr Eglwys Babyddol Rufeinig/The Roman Catholic Church)

Aelod Cyfetholedig/Co-opted Member (Dim Hawl Pleidleisio/No Voting Rights)
Mr Gerallt Llewelyn Jones (Rheolwr Gyfarwyddwr/Managing Director - Mentor Môn)

R H A G L E N

1 **YMDDIHEURIADAU**

2 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem o fusnes.

3 **COFNODION** (Tudalennau 1 - 14)

Cyflwyno, i'w cadarnhau, gofnodion y cyfarfodydd a ganlyn :-

- Cofnodion y cyfarfod a gafwyd ar 12 Tachwedd, 2015.
- Cofnodion y cyfarfod a gafwyd ar 17 Tachwedd, 2015.

4 **SICRHAU GWASANAETHAU CYNALADWY AC EFFEITHLON I'R DYFODOL : TRAWSNEWID Y GWASANAETH IEUENCTID** (Tudalennau 15 - 32)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Dysgu mewn perthynas â'r uchod.

5 **ASESIAD ANGHENION LLETY SIPSIWN A THEITHWYR YNYS MÔN A GWYNEDD 2016** (Tudalennau 33 - 122)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Tai mewn perthynas â'r uchod.

6 **GRWP ADOLYGU CYNNYDD YSGOLION - DIWEDDARIAD** (Tudalennau 123 - 126)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Dysgu mewn perthynas â'r uchod.

7 **TÎM YMGYSYLLTU RHANBARTHOL (TYRH) – TREFNIADAU AT Y DYFODOL** (Tudalennau 127 - 130)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Adfywio Economaidd a Chymunedol mewn perthynas â'r uchod.

8 **DIWEDDARIAD GAN Y CADEIRYDD/IS-GADEIRYDD**

Derbyn adroddiad llafar gan y Cadeirydd/Is-Gadeirydd.

9 **RHAGLEN WAITH** (Tudalennau 131 - 134)

Cyflwyno'r Rhaglen Waith gan y Swyddog Sgriwtini.

PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd 2015

PRESENNOL:	Y Cynghorydd Derlwyn Rees Hughes (Cadeirydd) Y Cynghorydd Alun Wyn Mummery (Is-gadeirydd) Y Cynghorwyr John Griffith, W T Hughes, Carwyn Jones, R Ll Jones Dylan Rees **Aelodau Eraill o'r Cyngor Sir gafodd wahoddiad i fynychu'r cyfarfod ar gyfer Eitem 2** Y Cynghorwyr Richard A. Dew, Jeff M. Evans, Jim Evans, Ann Griffith, K.P. Hughes, Llinos M. Huws, T. Victor Hughes, Vaughan Hughes, G.O. Jones, H. Eifion Jones, R. Meirion Jones, Bob Parry OBE, J. Arwel Roberts, Nicola Roberts, Peter S. Rogers, Alwyn Rowlands.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cynaliadwyedd, Pennaeth Gwasanaeth (Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) (ar gyfer Eitem 2), Pennaeth Gwasanaethau Oedolion (ar gyfer Eitem 3), Prif Swyddog Rheoli Gwastraff (ar gyfer Eitem 2), Uwch Swyddog Rheoli Gwastraff (Contractau a Gorfodaeth) (ar gyfer Eitem 3), Swyddog Sgriwtini (GR), Swyddog Pwyllgor (MEH).
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorydd Richard Owain Jones a'r Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas (Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio); Y Cynghorydd Ieuan Williams.
HEFYD YN BRESENNOL:	Mr. Adrian Gibbs, Euromia Research & Consulting, Ms. Kelly Thomas, WRAP Cymru a Mr. Andrew Dutton, Biffa Municipal (ar gyfer Eitem 2).

---

1 DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Dim wedi eu derbyn.

2 GWERTHUSO OPSIYNAU AR GYFER CASGLU GWASTRAFF

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaeth (Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) mewn perthynas â'r Gwerthusiad Opsiynau ar gyfer Casglu Gwastraff..

Rhoes y Cadeirydd groeso i Mr. Adrian Gibbs, Euromia Research & Consulting, Ms. Kelly Thomas, WRAP Cymru a Mr. Andrew Dutton, Biffa Municipal i'r cyfarfod. Dywedodd hefyd fod holl Aelodau'r Cyngor Sir wedi cael gwahoddiad i fynychu'r Pwyllgor Sgriwtini ar gyfer y drafodaeth ar yr eitem hon.

Dywedodd y Prif Swyddog Rheoli Gwastraff fod Gwasanaeth Rheoli Gwastraff Ynys Môn bellach wedi cyrraedd pwynt tyngedfennol lle bydd angen newid sylfaenol yn y modd o ddarparu'r gwasanaeth i gwrdd â thargedau tymor hir. Mae heriau mawr yn bodoli o ran cwrdd â thargedau ailgylchu statudol a bennwyd gan Lywodraeth Cymru (LlC) i'r dyfodol ac yn sgil yr angen i weithredu gwasanaethau'n fwy effeithlon oherwydd toriadau yn y gyllideb. Mae casglu a phrosesu defnyddiau i'w hailgylchu yn llawer rhatach na chasglu a chael gwared ar / trin gwastraff gweddilliol 'bag du'. Felly, os oes modd cyflwyno systemau casglu newydd lle gellir cyfyngu ar lefel y gwastraff gweddilliol mewn rhyw ffordd, bydd hynny'n golygu y byddai modd ailgylchu mwy o wastraff a gostwng costau'n gyffredinol.

Mae LlC wedi pennu targedau statudol ar gyfer awdurdodau lleol i ailgylchu, ailddefnyddio ac adennill gwastraff; sef 58% o wastraff cyhoeddus ar gyfer 2015/16; 64% ar gyfer 2019/20 a 70% ar gyfer 2024/25. Gall methiant i gwrdd â'r targedau statudol hyn olygu bod LlC yn rhoi dirwy o £200 y dunnell yn seiliedig ar nifer y tunelli y mae'r awdurdod yn brin o'r targed statudol a restrir. Yn achos Ynys Môn, mae hyn yn golygu y byddai'n rhaid i'r Cyngor dalu oddeutu £80k mewn dirwyon am bob 1% y mae'n brin o'r targed ailgylchu. Amcangyfrifir bod perfformiad Ynys Môn o ran ailgylchu ar hyn o bryd yn 55% ar gyfer 2015/16.

I sicrhau'r cyfle gorau posib o ran cwrdd â'r targed ailgylchu statudol o 58% ar gyfer 2015/16, mae'r Adain Rheoli Gwastraff ar hyn o bryd yn cludo rhywfaint o'i wastraff gweddilliol i'w drin yn hytrach na defnyddio safleoedd tirlenwi, lle mae rhywfaint o'r deunydd 'pen pellaf', sef y lludw a gynhyrchir yn sgil llosgi'r gwastraff mewn llosgydd yn cael ei gyfrif tuag at gyfraddau ailgylchu. Gobeithir y bydd y dull hwn yn sicrhau y gellir cwrdd â'r targed o 58% ar gyfer 2015/16.

Dywedodd y Prif Swyddog Rheoli Gwastraff hefyd fod Swyddogion y Cyngor wedi bod mewn trafodaethau gyda Rhaglen Newid Cydweithredol WRAP Cymru (a gyllidir gan LlC i gynorthwyo awdurdodau lleol i ddylunio a darparu gwasanaethau ac i lunio strategaethau), Biffa a swyddogion o awdurdodau lleol eraill yng Nghymru dros y 12 mis diwethaf i drafod pa opsiynau sydd ar gael i sicrhau'r cynnydd mawr sydd raid wrtho yn y cyfraddau ailgylchu. Mae'r rhan fwyaf o gynghorau ar draws Cymru yn edrych ar opsiynau i gyfyngu ar wastraff gweddilliol ac mae amryw ohonynt wrthi'n cyflwyno biniau llai neu'n casglu gwastraff gweddilliol bob 3 wythnos neu wedi gwneud hynny'n barod. Mae nifer gynyddol o awdurdodau lleol hefyd yn ystyried casglu gwastraff gweddilliol bob 4 wythnos.

Gan ddefnyddio cyllid gan WRAP Cymru, penodwyd ymgynghorydd allanol profiadol (Eunomia) i gynnal dadansoddiad manwl o'r opsiynau mewn perthynas â systemau casglu gwastraff ar ochr y ffordd ac i benderfynu beth fyddai'r costau a'r adnoddau y byddai eu hangen os byddai lefel y gwastraff gweddilliol yn cael ei chyfyngu mewn rhyw fodd. Sefydlwyd gweithgor ar y cyd i nodi rhai egwyddorion allweddol y byddai'n rhaid eu mabwysiadu fel rhan o unrhyw waith i fodelu gwerthusiadau newydd o'r opsiynau ar gyfer gwneud unrhyw newidiadau i'r system casglu gwastraff.

Rhoes Mr. Adrian Gibbs, Euromia Research & Consulting a Ms. Kelly Thomas, WRAP Cymru gyflwyniad i'r pwyllgor ar y gwaith a wnaed ar werthuso'r opsiynau ar gyfer casglu gwastraff yn Ynys Môn. Roedd tabl yn dangos crynodeb o ganfyddiadau'r holl Werthusiadau o'r Opsiynau ynghlwm wrth adroddiad fel Atodiad 1.

Ystyriodd y Pwyllgor yr adroddiad a gwnaed y sylwadau a ganlyn:-

- I gwrdd â thargedau statudol LlC mewn perthynas ag ailgylchu, mae angen blychau mwy/blychau eraill ar gyfer ailgylchu deunyddiau ynghyd â phlastigau cymysg eraill;
- Dywedodd rhai aelodau fod pobl yn prynu gormod o fwyd, h.y. 'prynu un/dau, cael un am ddim' ac yna'n taflu'r bwyd nad ydynt ei angen;
- Problemau posibl yn achos pobl sy'n byw mewn fflatiau ac sy'n defnyddio cyfleusterau gwastraff cymunedol;
- Posibilrwydd y ceir gwared ar wastraff yn anghyfreithlon. Dywedodd y Swyddogion nad yw awdurdodau lleol eraill sydd wedi cyflwyno gwasanaeth casglu gwastraff pob tair wythnos wedi gweld unrhyw gynnydd yn lefel y gwastraff y cafwyd gwared arno'n anghyfreithlon yn eu hardaloedd;
- Pryderon ynghylch y posibilrwydd o bla os bydd gwastraff gweddilliol yn cael ei gasglu pob 4 wythnos;
- Dywedodd rhai aelodau fod eu hetholwyr wedi cysylltu gyda nhw yn gwrthwynebu'r cynnig i wagio biniau duon bob 4 wythnos oherwydd bod y Cyngor yn cynnig cynnydd o 4.5% yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2015/16;
- Mae angen i archfarchnadoedd becynnu llai ar fwyd. Roedd y Swyddogion yn cytuno fod angen rhoi sylw i hyn ac ystyriwyd bod siopau yn delio gyda'r materion hyn;
- Byddai aelwydydd gyda theuluoedd mawr yn ei chael yn anodd ymdopi gyda'r cynnig i gasglu gwastraff gweddilliol 'bin du' pob 4 wythnos. Dywedodd y Swyddogion y byddai'r opsiwn i ddarparu blychau ailgylchu ychwanegol yn cael ei drafod gyda Biffa fel rhan o unrhyw amrywiad i'r contract;
- Angen rhoi sylw i gyfleusterau ar gyfer clytiau. Dywedodd y Swyddogion y byddai clytiau'n cael eu casglu bob pythefnos, sef yr hyn sy'n digwydd ar hyn o bryd;
- Mynegwyd pryderon ynghylch pobl yn byw yn y cefn gwlad sy'n gorfod danfon eu biniau trwm i bwyntiau casglu dynodedig. Dywedodd y Swyddogion fod gwasanaeth 'nôl a danfon' ar gael ar gyfer pobl mewn oed a phobl a chanddynt broblemau iechyd;
- Rhaid rhoi sylw blaenllaw i addysgu pobl mewn perthynas ag ailgylchu a'r dirwyon y gellir eu codi ar gyfer cael gwared ar wastraff gweddilliol er mwyn cwrdd â thargedau ailgylchu LlC. Mae angen mynd at y Cynghorau Tref a Chymuned a'r Cynghorau Ysgol. Dywedodd y Swyddogion fod 2 Swyddog dynodedig wedi cael eu cyflogi i fynychu ysgolion a sefydliadau eraill i sôn am bwysigrwydd ailgylchu;
- Gofynnwyd cwestiynau ynghylch y posibilrwydd o ddefnyddio Canolfan Ailgylchu Gwastraff Domestig Gwalchmai i ddelio gyda mwy o ddeunyddiau y gellir eu hailgylchu. Dywedodd y Swyddogion y byddai'n rhaid gwneud gwaith addasu yng Nghanolfan Ailgylchu Gwalchmai i ddelio gyda'r gwaith ailgylchu ychwanegol (fel y nodir yn Atodiad 1);

- Gofynnwyd cwestiynau ynglŷn â'r cynnydd ym mhoblogaeth yr Ynys oherwydd mewnlifiad gweithwyr i adeiladu Wylfa Newydd. Dywedodd y Swyddogion nad yw'r mater hwn wedi cael ei gynnwys yn yr adroddiad i'r Pwyllgor ond bydd angen codi'r mater gyda Pŵer Niwclear Horizon yn y man;
- Gofynnwyd am dabl yn dangos y ffigyrau ailgylchu ar gyfer pob cymuned.

Yn dilyn trafodaethau maith, **PENDERFYNWYD argymell i'r Pwyllgor Gwaith :-**

- **Mae Opsiwn 2a, sef casglu gwastraff gweddilliol 'bin du' bob tair wythnos yw'r opsiwn sy'n cael ei ffafrio gyda hynny'n cynnwys darparu un blwch ailgylchu ychwanegol ar gyfer ailgylchu pellach;**

- **Cymeradwyo'r argymhellion canlyniadol yn yr adroddiad fel y gellir gweithredu'r opsiwn i gasglu gwastraff bob tair wythnos.**

GWEITHREDU: Bod argymhelliad y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio'n cael ei gyfeirio i'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer ei ystyried yn y cyfarfod a gynhelir ar 30 Tachwedd, 2015.

3 GALW GOFAL - GWASANAETH RHANBARTHOL GOGLEDD CYMRU AR GYFER MONITRO GALWADAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion ar yr uchod.

Dywedodd Pennaeth y Gwasanaethau Oedolion mai prosiect cydweithio anstatudol sy'n cael ei gynnal o fewn fframwaith cyfreithiol yw Galw Gofal – Gwasanaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru ar gyfer Monitro Galwadau. Mae'r cydweithio'n seiliedig ar fodel lle mae yna awdurdod arweiniol ac mae'r swyddogaethau i gwrdd ag ymrwymiadau'r cytundeb, darparu'r gwasanaeth, gan gynnwys darparu gwasanaethau cymorth TG, Cyllid, Cyfreithiol ac ati, wedi cael eu dirprwyo i Gonwy gan ddefnyddio pwerau yn Adran 101 Deddf Llywodraeth Leol 1972, Adran 2 Deddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 47 Deddf Gofal 1990. Dyddiad cychwyn y cytundeb oedd 1 Mehefin 2011; mae cyfnod cychwynnol y cytundeb yn bum mlynedd a ddaw i ben ar 31 Mai, 2016.

Mae'r gwasanaeth Galw Gofal yn monitro'r gwasanaethau canlynol :-

- Larymau Cymdeithasol/Teleofal/Teleofal Symudol gyda Thraciwr GPS;
- Teleiechyd, monitro arwyddion bywyd;
- Gwasanaeth Galwadau Ffôn i weld a yw pobl yn iawn – Galw rhagweithiol;
- Gweithio unigol a thracio GPS;
- Cardiau Gofalwyr;
- Gwasanaeth Tu Allan i Oriau Arferol gan gynnwys Gwasanaethau Tai a chynnal a chadw eiddo, Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymdeithasol EDT ac ati
- Adfer ar ôl Trychineb a Pharhad Busnes

Nodwyd bod cyfanswm nifer y cysylltiadau ar ddiwedd mis Mawrth 2015 yn 21,436 gan gynnwys 50 o gwsmeriaid Teleiechyd; twf 10% yn nifer y cysylltiadau ers cychwyn y cynllun yn 2011. Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy sy'n cymryd

galwadau'r ganolfan alwadau yn ystod y dydd gyda Chyngor Sir Ynys Môn yn darparu'r gwasanaeth yn ystod y nos.

Roedd Aelodau'r Pwyllgor o'r farn bod Gwasanaeth Monitro Galwadau Galw Gofal yn wasanaeth gwerth chweil ac y dylid adnewyddu'r cytundeb rhwng y partneriaethau.

PENDERFYNWYD cefnogi'r argymhellion yn yr adroddiad i barhau gyda'r cytundeb partneriaeth y tu draw i'r cyfnod cychwynnol o 5 mlynedd.

GWEITHREDU : Nodi bod y mater yn cael ei gyfeirio i'r Pwyllgor Gwaith i'w drafod.

4 BWRDD RHAGLEN TRAWSNEWID GWASANAETHAU PLANT

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Sgriwtini mewn perthynas â chais a dderbyniwyd gan y Gwasanaethau Plant am gynrychiolaeth o blith yr Aelodau Sgriwtini i wasanaethau ar y Bwrdd Rhaglen arfaethedig ar gyfer y Gwasanaethau Plant.

Ar 23 Hydref, trafodwyd y cais yn y Fforwm Cydlynu Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Sgriwtini a thybiwyd ei bod yn briodol penodi Is-gadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, y Cynghorydd G.O. Jones fel cynrychiolydd yr Aelodau Sgriwtini a'r ail gynrychiolydd fyddai Arweinydd yr Wrthblaid, y Cynghorydd Llinos M. Huws.

PENDERFYNWYD enwebu'r Cynghorydd G.O. Jones, Is-gadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Cynghorydd Llinos M. Huws, Arweinydd yr Wrthblaid i wasanaethau ar y Bwrdd Rhaglen Gwasanaethau Plant.

GWEITHREDU : Fel a nodir uchod.

Daeth y cyfarfod i ben am 4.30 p.m.

Y CYNGHORYDD D.R. HUGHES
CADEIRYDD

This page is intentionally left blank

PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 17 Tachwedd 2015

PRESENNOL:	Y Cynghorydd Derlwyn Rees Hughes (Cadeirydd) Y Cynghorydd Alun Wyn Mummery (Is-gadeirydd) Y Cynghorwyr John Griffith, Carwyn Jones, R Ll Jones, Dylan Rees, Dafydd Rhys Thomas. **Aelodau Eraill y Cyngor Sir a wahoddwyd i'r cyfarfod ar gyfer eitemau 4 a 5** Y Cynghorwyr R.A. Dew, Jeff M. Evans, Ann Griffith, T.V. Hughes, Llinos M. Huws, R. Meirion Jones, Nicola Roberts, Ieuan Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Prif Weithredwr Cynorthwyol (CT), Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymuned, Pennaeth Gwasanaethau Plant (ar gyfer Eitem 4), Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, Swyddog Addysg ADY (ET) (ar gyfer Eitem 4), Swyddog Sgriwtini (GR), Swyddog Pwyllgor (MEH).
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr William Thomas Hughes, R.O. Jones (Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio). Y Cynghorwyr T.Ll. Hughes ac Alwyn Rowlands.
HEFYD YN BRESENNOL:	Cynrychiolwyr Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (ar gyfer Eitem 4); Cynrychiolwyr Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (ar gyfer Eitem 5); Cynrychiolwyr Cyngor Tref Llangefni (ar gyfer Eitem 5).

Cyfeiriodd y Cadeirydd ar y ffaith fod y Cynghorydd T. Ll. Hughes yn yr ysbyty a dymunodd yn dda iddo am wellhad buan.

Rhoes y Cadeirydd groeso i Mrs. Caroline Turner, Prif Weithredwr Cynorthwyol i'r cyfarfod.

1 YMDDIHEURIADAU

Fel y nodir uchod.

2 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni chafwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

3 COFNODION

Cadarnhawyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 15 Medi 2015.

4 BWRDD IECHYD PRIFYSGOL BETSI CADWALADR

Rhoes y Cadeirydd groeso i Mrs. Ffion Johnstone, Mr. Andrew Jones, Mr. Geoff Lang, Ms. Alison Cowell a Mr. Wyn Thomas fel cynrychiolwyr o Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) i'r cyfarfod. Nodwyd nad oedd Mr. Simon Dean, y Prif Weithredwr Dros Dro yn gallu bod yn y cyfarfod oherwydd ei fod wedi cael galwad i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn Llywodraeth Cymru.

Nododd y Cadeirydd ymhellach fod holl Aelodau'r Cyngor Sir wedi cael gwahoddiad i'r cyfarfod ar gyfer yr eitem hon a'u bod wedi cael cyfle i gyflwyno cwestiynau i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr cyn y cyfarfod. Roedd ymateb i'r cwestiynau a ofynnwyd wedi cael ei anfon at Aelodau'r Cyngor Sir.

Cafwyd cyflwyniad gan gynrychiolwyr Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yn dwyn sylw at yr isod :-

Egwyddorion Gweithredu

- Ymgysylltu gyda'r cyhoedd a staff;
- Gweledigaeth Gogledd Cymru – Darparu Gwasanaethau yn Lleol;
- Dadansoddiad o anghenion y boblogaeth a chleifion, 'beth sy'n bwysig';
- Atal salwch a lleihau dibyniaeth;
- Comisiynu gwybodus ar gyfer gofal sylfaenol;
- Diwylliant ardal-eang o Weithio mewn Partneriaeth;
- Llwybrau'n cael eu harwain gan y gymuned – y cartref yw'r rhagdybiaeth gyntaf;
- Datblygu'r Gweithlu – dadansoddiad o'r cymysgedd o sgiliau, swyddogaethau generig ac uwch;
- Cynllunio Olyniaeth;
- Sefydlu'n gadarn drefniadau ar gyfer diogelu Plant ac Oedolion;
- Diogelwch cleifion, rheoli risg ac ansawdd y gwasanaeth;
- Cynllunio gweithredol a busnes cadarn, rheolaeth ariannol, atebolrwydd a rheoli perfformiad.

Gweledigaeth y Bwrdd Iechyd

- Cleifion a chymunedau'n llai dibynnol;
- Clystyrau'n dylanwadu ar y system;
- Perthnasau o ymddiriedaeth ar lefel leol;
- Gwasanaethau cymunedol craidd a thimau integredig cadarn;
- Gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau lleol gyda phartneriaid a staff yn cymryd perchenogaeth a chymunedau lleol yn eu deall, cynllunio ar y cyd;
- Gweithlu wedi ei ysbrydoli a chanddo'r sgiliau priodol;
- Gwasanaethau wedi eu moderneiddio drwy dechnoleg ac arloesedd;
- Gwella enw da Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr;
- Gwneud penderfyniadau ar lefel leol a dylanwadu ar y cyfeiriad strategol.

Cafwyd sesiwn cwestiwn ac ateb a mynegwyd y sylwadau a'r pryderon a ganlyn :-

- BIPBC yn gwneud newidiadau dros dro i Wasanaethau i Ferched a Gwasanaethau Mamolaeth yng Ngogledd Cymru. Pryderon ar Ynys Môn bod gwasanaeth mamolaeth arbenigol yn Ysbyty Gwynedd mewn perygl. Dywedodd BIPBC mewn ymateb eu bod ar hyn o bryd wrthi'n gweithio drwy'r ymatebion i'r ymgynghori ar wasanaethau mamolaeth yng Ngogledd Cymru ac y bydd adroddiad yn cael ei baratoi wedyn ar yr asesiad o'r effaith ar ansawdd ac iechyd a'i gyflwyno i'r Bwrdd Iechyd yn gynnar ym mis Rhagfyr. Mae'r Bwrdd iechyd wedi gwahodd y Coleg Brenhinol Obstetreg a Gynecoleg i weithio ochr yn ochr â Thîm Clinigol y Bwrdd ar draws Gogledd Cymru i edrych ar wasanaethau cyfredol y Bwrdd Iechyd i Ferched a'r Gwasanaeth Mamolaeth. Nid oes unrhyw gynlluniau ar hyn o bryd i newid y gwasanaethau Obstetreg yng Ngogledd Cymru. Roedd Aelodau'r Pwyllgor o'r farn bod angen cadw'r Gwasanaethau i Ferched a'r Gwasanaethau Mamolaeth yn Ysbyty Gwynedd ym Mangor;

- Mae'r Cyngor Sir, drwy ei Raglen Drawsnewid ar gyfer Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol i oedolion, yn ymrwymedig i ddatblygu darpariaeth Gofal Ychwanegol ar hyd a lled Ynys Môn gan gefnogi gweledigaeth y Cyngor i symud oddi wrth ofal preswyl traddodiadol a chyflwyno modelau gofal amgen. Gofynnwyd a ymgynghorwyd gyda BIPBC fel rhan o'r ymgynghoriad yn ddiweddar ynghylch Cartref Preswyl Haulfre yn Llangoed. Mewn ymateb, dywedodd BIPBC y trafodwyd Cartref Preswyl Haulfre mewn cyfarfod o Fwrdd Integredig ac arno gynrychiolwyr o BIPBC, y Cyngor Sir a'r Trydydd Sector. Dywedodd Mrs Ffion Johnston, Cyfarwyddwr Ardal (Y Gorllewin) ei bod hefyd yn cyfarfod yn rheolaidd gyda Phrif Swyddogion y Cyngor Sir ac y cafwyd trafodaeth ynghylch darpariaethau Gofal Ychwanegol ar Ynys Môn;

- Yn ddiweddar, mae amlder sgrinio serfigol i ferched dros 50 oed wedi cael ei newid o 3 i 5 mlynedd. Gofynnwyd a oedd hynny oherwydd tystiolaeth glinigol neu'r angen i arbed arian. Mewn ymateb, dywedodd BIPBC bod sgrinio yn cael ei yrru gan dystiolaeth glinigol ac argymhellion gan Bwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU. Dengys astudiaethau bod sgrinio merched rhwng 50-64 oed bob pum mlynedd yn cynnig yr un diogelwch â sgrinio bob tair blynedd oherwydd mae'r siawns o gael canser serfigol yn gostwng gydag oed. Mae 78% o ferched ar Ynys Môn yn mynd i sesiynau sgrinio serfigol;

- O ran gofal y fron a diagnosis canser, holwyd am yr amser aros cyfredol am gyfeiriad i weld arbenigwr. Dywedodd BIPBC y byddai'n rhaid iddynt adrodd yn ôl gyda data am yr amseroedd aros cyfredol ar gyfer gofal y fron a diagnosis canser;

- Uned Seiciatrig Hergest yn Ysbyty Gwynedd -

  - Gofynnwyd faint o gwynion a gafwyd ynghylch ymddygiad ymosodol gan gleifion eraill neu ymddygiad annerbyniol staff tuag at gleifion mewn perthynas ag Uned Seiciatrig Hergest yn 2015. Mewn ymateb, dywedodd BIPBC y cafwyd 16 o gwynion gan gleifion yn 2015. Bydd angen adrodd yn ôl i Aelodau'r Pwyllgor ynghylch digwyddiadau'n ymwneud â chleifion a staff;

  - Gofynnwyd faint o achosion o chwythu'r chwiban gan staff a gafwyd yn 2015 ac a yw'r data hanesyddol yn adlewyrchu unrhyw batrwm. Dywedodd BIPBC na chafwyd unrhyw achosion o chwythu'r chwiban yn Uned Hergest yn 2015. Ymgymerwyd â rhaglen waith gyda staff a chefnogaeth allanol i wella safon y gofal yn Uned Hergest. Gofynnwyd am farn y Bwrdd Comisiwn Seiciatreg mewn perthynas ag ansawdd y gwasanaeth yn Uned Hergest;

- Mae cyflwr mewnol yr Uned Hergest wedi cael ei adael i ddirywio dros y blynyddoedd. Ymatebodd BIPBC y bydd ansawdd yr amgylchedd yn Uned Hergest yn cael ei ymgorffori yn y Strategaeth Iechyd Meddwl a oedd yn digwydd ar hyn o bryd.

- Ysbyty Penrhos Stanley, Caergybi ac Ysbyty Cefni, Llangefni – holwyd ynghylch bwriadau BIPBC ar gyfer y ddau ysbyty yn y dyfodol. Ymatebodd BIPBC fod yna ward wag yn Ysbyty Penrhos Stanley a bod ymchwiliadau'n cael eu gwneud ar hyn o bryd i leoli uned therapi mewnwythiennol ac asesu yn Ynys Môn. Mae uned asesu breguster yn cael ei hystyried ar gyfer Ysbyty Penrhos Stanley. Mae ward iechyd meddwl yn bodoli ar hyn o bryd yn Ysbyty Cefni ac mae BIPBC yn ymchwilio i sefydlu uned iechyd meddwl ar gyfer pobl o bob oed yn y dyfodol. Fodd bynnag, pwysleisiwyd nad oes unrhyw benderfyniadau wedi cael eu gwneud ar gyfer dyfodol y cyfleuster hyd yma. Bydd angen i'r Cyfarwyddwr Ardal (Y Gorllewin) a Swyddogion o'r Awdurdod Lleol drafod y defnydd posib o'r cyfleusterau yn y man;

- Mae cleifion sy'n ceisio cael apwyntiad gyda meddyg teulu yn gorfod gwneud nifer o alwadau ffôn cyn cael trwodd. Mae llawer yn mynychu'r Uned Damweiniau ac Achosion Brys neu'n ffonio'r gwasanaeth y tu allan i oriau yn Ysbyty Gwynedd gan eu bod yn cael trafferth gwneud apwyntiad gyda'u meddygon teulu eu hunain. Ymatebodd BIPBC trwy ddweud bod llawer o feddygfeydd ar yr Ynys yn ymchwilio i systemau ffôn / apwyntiadau newydd ac efallai y bydd angen i'r bwrdd iechyd eu cefnogi'n ariannol gyda hyfforddi staff eraill o fewn meddygfeydd meddygon teulu;

- Materion recriwtio gyda staff nyrsio. Ymatebodd BIPBC y bu newid sylweddol dros y 3 blynedd diwethaf o ran faint o nyrsys a ddisgwylir ar wardiau a hynny er mwyn adlewyrchu natur newidiol anghenion pobl sy'n cael gofal. Mae'r DU gyfan yn ceisio recriwtio staff yn dilyn Adroddiad Frandis ar y gwasanaeth iechyd gwladol yn Swydd Stafford. Mae'r rhaglenni hyfforddi ar ei hôl hi.

- Gofynnwyd cwestiynau ynghylch y gymhareb rhwng swyddi rheoli/ gweinyddol a swyddi staff meddygol yn Ysbyty Gwynedd. Holwyd hefyd a oedd BIPBC yn ystyried diswyddo gwirfoddol ar gyfer swyddi gweinyddol. Ymatebodd BIPBC fod y gymhareb staff meddygol yn Ysbyty Gwynedd yn llawer uwch nag yn unrhyw fwrdd iechyd arall yng Nghymru. Dywedwyd bod y swyddi gweinyddol yn rhan o dimau clinigol da yn Ysbyty Gwynedd ac nid oes bwriad i gynnig diswyddiadau gwirfoddol oherwydd bod nifer y swyddi gweinyddol wedi bod yn gostwng dros y blynyddoedd. Bydd manylion ynghylch y costau rheoli'n cael eu hanfon at yr Aelodau maes o law;

- Mae camddefnyddio cyffuriau / alcohol yn cael effaith ddifrifol ar blant, teuluoedd a'r henoed. Dywedodd Pennaeth y Gwasanaethau Plant ei bod yn cytuno yn llwyr â'r datganiad bod camddefnyddio cyffuriau / alcohol yn cael effaith enbyd ar blant a theuluoedd. Mae'r Cyngor Sir yn awdurdod arweiniol ar gyfer Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd Gwynedd a Môn (ar ran Gwynedd ac Ynys Môn a'r Bwrdd Iechyd) sy'n gweithio gyda theuluoedd lle mae problemau cyffuriau ac alcohol yn peryglu diogelwch y plant yn eu cartrefi. Cafodd y gwasanaeth 20 o atgyfeiriadau'r llynedd, ac yn ystod y 6 mis diwethaf, mae 20 o atgyfeiriadau eraill wedi eu derbyn. Nododd y Cyfarwyddwr Cymuned fod Bwrdd 'Model Môn' ar gyfer oedolion wedi cael ei ymgorffori o fewn yr Adran Gwasanaethau Cymdeithasol ers nifer o flynyddoedd a bod bwriad i ymgorffori Bwrdd 'Model Môn' ar gyfer gwasanaethau plant hefyd; mae gwahoddiad wedi ei estyn i'r Pennaeth Dysgu fod yn aelod o'r Bwrdd hwn.

Diolchodd y Cadeirydd i'r cynrychiolwyr o Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr am ddod i'r cyfarfod ac i holl Aelodau a Swyddogion y Cyngor Sir am eu cyfraniadau i'r eitem hon.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad a disgwyl am ymateb BIPBC i'r materion ynglŷn â pham nad oedd gwybodaeth ar gael yn y cyfarfod.

GWEITHREDU: Fel y nodwyd uchod.

5 GWASANAETH TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

Rhoddodd y Cadeirydd groeso i Mr Simon Smith, Prif Swyddog Tân a Mr Kevin Roberts, Uwch Reolwr Gweithrediadau o Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Croesawodd hefyd y Cynghorydd Peter Lewis, Dirprwy Gadeirydd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru i'r cyfarfod. Estynnodd groeso hefyd i'r Cynghorydd Llinos Jones ac i Faer Cyngor Tref Llangefni a'r Cynghorydd Margaret Thomas. Nododd ymhellach fod pob Aelod o'r Cyngor Sir wedi eu gwahodd i fynychu'r cyfarfod ar gyfer yr eitem hon.

Cafwyd cyflwyniad gan gynrychiolwyr o Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ar y broses ymgynghori a gynhelir ar hyn o bryd ar yr Amcanion Gwella drafft ar gyfer blwyddyn ariannol 2015/16. Roedd y cyflwyniad yn amlygu'r materion canlynol: -

- Mae costau rhedeg y Gwasanaeth Tân ac Achub yng Ngogledd Cymru o gwmpas £32m - sy'n gyfwerth â £ 46 y flwyddyn ar gyfer pob un o drigolion Gogledd Cymru;
- Mae'r Gwasanaeth Tân ac Achub yn bwriadu ymgorffori strategaeth ariannol 3 blynedd i rewi'r gyllideb. Dros y 5 mlynedd diwethaf mae'r Gwasanaeth Tân wedi gwneud arbedion o £3 miliwn, sef 10% o'r gyllideb;
- Yr amcan yw parhau i helpu i gadw pobl yn ddiogel rhag tân yn eu cartrefi gyda'r Gwasanaeth Tân ac Achub yn ymweld â chartrefi ac yn darparu larymau tân yn rhad ac am ddim;
- Mae'r Gwasanaeth Tân ac Achub yn mynychu ysgolion i addysgu plant am y peryglon sy'n gysylltiedig â thanau;
- Gwelwyd gostyngiad o 50% yn nifer y digwyddiadau Tân yng Ngogledd Cymru;

Cafwyd sesiwn holi ac ateb a chyflwynwyd y sylwadau a'r pryderon canlynol ynghyd â chwestiynau gan gynrychiolwyr o Gyngor Tref Llangefni: -

- Digwyddiad Tân yn y siop Pysgod a Sglodion yn Llangefni

  - Dylid ystyried cael gorsaf dân gyda chriw llawn yn Llangefni i ddiogelu'r dref sydd â stad ddiwydiannol, adeiladau Cyngor a phentrefi gwledig o'i chwmpas. Ymatebodd y Gwasanaeth Tân ac Achub fod yna 10 o bobl yn y criw wrth gefn yn Llangefni ac nid oedd hanner y criw ar gael yn ardal Llangefni ar ddiwrnod y tân oherwydd eu bod yn eu prif leoedd gweithio. Ni fu criw cyflawn erioed yng ngorsaf dân Llangefni. Byddai costau sy'n gysylltiedig â darparu gorsaf dân gyda chriw cyflawn yn golygu na fyddai'n opsiwn realistig. Pe bai Gorsaf Dân sy'n debyg i honno yng Nghaergybi - sydd â 'chriw dydd' a chyflenwad llawn o staff yn ystod y dydd a chriw 'wrth gefn' ar gyfer gyda'r nos - yn cael ei ystyried ar gyfer tref Llangefni, byddai'r gost i'r Awdurdod Tân tua £ 750k y flwyddyn.

  - 20 munud i'r Gwasanaeth Tân gyrraedd y tân. Ymatebodd y Gwasanaeth Tân ac Achub mai nod y Gwasanaeth Tân yw bod y peiriant agosaf yn cyrraedd y tân cyn gynted ag y bo modd. Nid yw'r Swyddfa Gartref bellach yn argymell cyfnod penodol o amser ar gyfer cyrraedd tân. Hyd at 10 mlynedd yn ôl 'roedd y

gorsafoedd tân ar Ynys Môn yn cael eu categoreiddio ar sail risg. Roedd gorsaf Caergybi yn 'risg C', sef bod angen i un peiriant gyrraedd y tân o fewn 10 munud a dyna pam mae criw tân amser llawn yng Nghaergybi. Categoreiddiwyd gweddill yr Ynys yn 'risg D', sef un peiriant i gyrraedd y tân o fewn 20 munud.

- Recriwtio Diffoddwyr Tân

- Cwestiynau ynghylch proses y Gwasanaeth Tân ac Achub ar gyfer recriwtio Diffoddwyr Tân. Ymatebodd y Gwasanaeth Tân ac Achub ei fod wedi defnyddio nifer o wahanol brosesau recriwtio dros y blynyddoedd h.y. cysylltu â chyflogwyr, gweithdrefn recriwtio ar draws Cymru a chyfryngau cymdeithasol. Nodwyd bod recriwtio Diffoddwyr Tân yn bryder cenedlaethol.

Cyfeiriodd y Swyddog Sgriwtini at yr holiadur ar y ddogfen ymgynghori a ddosbarthwyd i'r Aelodau. Gofynnodd yn garedig i'r Aelodau ymateb i'r ddogfen. Ychwanegodd y bydd Arweinwyr y Grwpiau yn llunio ymateb swyddogol i'r ymgynghoriad ar wahân ar ran y Cyngor Sir.

Diolchodd y Cadeirydd i'r cynrychiolwyr o Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru am ddod i'r cyfarfod ac i bob Aelod o'r Cyngor Sir am eu cyfraniadau i'r drafodaeth ar yr eitem hon. Diolchodd hefyd i'r cynrychiolwyr o Gyngor Tref Llangefni am eu cyfraniadau.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad a'r sylwadau fel y nodwyd uchod.

GWEITHREDU: Fel y nodwyd uchod.

6 RHAGLEN WAITH

Cyflwynwyd – y Rhaglen Waith ddrafft.

Cyfeiriodd y Swyddog Sgriwtini at yr eitemau sylweddol a nodwyd ar gyfer y cyfarfod nesaf a gynhelir 2 Chwefror, 2016, fel a ganlyn: -

- Adolygiad o Wasanaethau Ieuenctid
- Adolygiad o Wasanaethau Diwylliannol
- Cynllun ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr

Nodwyd y bydd y Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd, ynghyd â'r Swyddog Sgriwtini, yn trafod eitemau eraill posib ar gyfer y cyfarfod nesaf yn y man.

PENDERFYNWYD nodi'r Rhaglen Waith ddrafft ac ymgorffori'r eitemau posibl yn dilyn trafodaeth gyda'r Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd.

Daeth y cyfarfod i ben am 5.00 pm

Y CYNGHORYDD D R HUGHES

CADEIRYDD

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adrodd i'r:	• **Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio- 2/2/16** • **Pwyllgor Gwaith- 8/2/16**
Dyddiad:	**2/2/16 a 08/2/16**
Testun:	**Sicrhau gwasanaethau cynaladwy ac effeithlon i'r dyfodol : Trawsnewid y Gwasanaeth Ieuenctid** **Darganfyddiadau'r Gwasanaeth Ieuenctid**
DeilyddPortffolio :	**Y Cynghorydd Kenneth Hughes**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Delyth Molyneux**
Awdur yr Adroddiad : Ffôn: E-bost:	**Enid Williams** **01248 752938** **enidwilliams@ynysmon.gov.uk**
Aelodau Lleol:	**Perthnasol i'r holl aelodau etholedig**

A – Argymhelliad/Argymhellion a rheswm/rhesymau

Argymhellion:

Gofynnwn i'r Pwyllgor Gwaith:

a. Ystyried darganfyddiadau'r ymgynghoriad 'Ein Hieuenctid, Ein Dyfodol: Darganfyddiadau Ymygynghoriad Ionawr 2016' – a nodi ymateb y bobl ifanc a thrigolion Ynys Môn i'r cynigion a'r syniadau roddwyd gerbron fel rhan o'r ymgynghoriad.

b. Awdurdodi'r gwasanaeth i barhau i ymchwilio a phrisio modelau posib ar gyfer y dyfodol yng nghyd-destun y darganfyddiadau, fel yr amlinellir yn yr adolygiad gwasanaeth ieuenctid, dogfen darganfyddiadau o'r ymgynghoriad. Bydd hyn yn cynnwys prisio gwasanaeth yn seiliedig ar arbedion o 20%, 30% 40% a 50% fel yr amlinellir yn y Cynllun Corfforaethol 2013-17. Telir sylw arbennig i effaith y newidiadau ar grwpiau bregus.

c. Rhoi caniatad i symud ymlaen i rhan 2 o'r broses a pharhau i ymgynghori ar y modelau terfynol wedi eu prisio yn Mehefin a Gorffennaf 2016 gyda golwg i gyflwyno'r argymhellion terfynol i bwyllgor sgrwtini a'r pwyllgor gwaith yn gynnar yn hydref 2016, i weithredu'r model gwasanaeth newydd yn 2017-2018.

Yn seiliedig ar ddarganfyddiadau'r ymynghoriad bydd yr opsiynau i'w hystyried yn cynnwys:

1. Apwyntio gweithiwr ieuenctid llawn-amser wedi eu lleoli ym mhob ysgol uwchradd, yn gweithredu ar amrediad o'r blaenoriaethau.

2. Strwythur llai o glybiau yn cael eu rhedeg gan y Gweithiwr Ieuenctid Ysgol a thîm llai o Weithwyr Rhan-amser.

3. Y posibilrwydd o gefnogi cymunedau pentrefi bychan i redeg clybiau ieuenctid gwirfoddol, wedi eu cefnogi ond nid eu hariannu gan y gwasanaeth ieuenctid.

4. Ymestyn rôl y Gweithiwr Ieuenctid Alcohol i gynnwys Cam-ddefnydd sylweddau, a'r cam-driniaeth rhywiol sy'n gallu digwydd o ganlyniad i'r camddefnydd.

5. Gweithio gyda Gwobr Dug Caeredin i ddatblygu'r ysgolion i gymeryd mwy o gyfrifoldeb am Y Wobr/Datblygu Achredu o fewn yr ysgolion.

6. Penodi gweithiwr hanner-amser fel Gweithiwr Ymgysylltu i weithio gyda phobl ifanc sydd ddim mewn Addysg, Hyfforddiant na Gwaith, wedi ei ariannu'r drwy'r Grant Ymgysylltiad a Chynnydd. Adolygu hyn o fewn 2 flynedd I benderfynu os yw'r gwasanaeth angen adolygiad pellach i gynnwys y gwaith yma o fewn y darpariaeth craidd, yn hytrach na pharhau'n waith a ariannir drwy grant.

d. Bod y Pwyllgor Gwaith yn cefnogi'r Gwasanaeth Ieuenctid a'r Bwrdd Trawsnewid i adolygu'r strwythur staffio, a thelerau ac amodau gwaith staff i adlewyrchu'r newidiadau mewn cyfrifoldebau.

Rhesymau

Mae'r rhaglenni cenedlaethol a lleol a'r heriau ariannol yn golygu ei bod yn hanfodol i ni adolygu'r ffordd mae gwasanethau ieuenctid yn cael eu darparu.

Y prif yrrwyr am newid yw:
1. Targedau o fewn y Strategaeth Gwasanaeth Ieuenctid 2014-2018.
Cydnabyddir yr angen i weld y gwasanaeth yn parhau fel un strategol ac nid yn rhan o wasanaeth hamdden. Mae gwaith ieuenctid da yn gallu gwella presenoldeb, ymddygiad, cymhelliant a pherthnasau o fewn ysgolion. O fewn y strategaeth mae yna bwyslais yn awr ar roi rôl allweddol i weithwyr ieuenctid i gefnogi pobl ifanc i

barhau mewn ymgysylltiad hefo addysg, a pharhau o fewn addysg neu hyfforddiant ffurfiol. Mae'r strategaeth yn adnabod tri maes lle dylai'r gwasanaeth ganolbwyntio, sef:

a. Mynediad at gyfleon dysgu anffurfiol a lled-ffurfiol sy'n ehangu gorwelion, herio meddwl a datblygu sgiliau drwy gryfhau'r berthynas strategol rhwng gwaith ieuenctid ac addysg ffurfiol.

b. Cydlyniant gwell a mwy cyson o'r hyn mae gwasanaethau ieuenctid yn gynnig i bobl ifanc drwy'r sector gwirfoddol a statudol, i leihau dyblygu, rhannu gwybodaeth a hyrwyddo gweithgareddau sy'n cynyddu capasiti, i gynnig gwasanaeth o ansawdd uchel sy'n ateb gofynnion cyfoes pobl ifanc.

c. Parhau i leihau'r bobl ifanc sy'n NEET (ddim mewn addysg, hyfforddiant na gwaith) – o ganlyniad i ymyrriadau addysgol, iechyd, neu ymyrriadau cefnogol arall)

d. Gwaith ieuenctid wedi ei dargedu, yn seiliedig ar weithio mewn partneriaeth i sicrhau allbynnau positif i bobl ifanc mewn addysg a hyfforddiant prif lif

e. Cyflwyno addysg bersonol, cymdeithasol a iechyd mewn ysgolion

2. Gofynnion Fframwaith Ymgysylltu a Chyflawniad Llywodraeth Cymru. Mae'r ddogfen yma eto yn adnabod rôl allweddol i Wasanaethau Ieuenctid i sicrhau bod pobl ifanc 16+ yn parhau mewn addysg, hyfforddiant neu mewn gwaith.

3. Yn ychwanegol at hyn mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Arolwg Dichonolrwydd ar Wasanaethau Ieuenctid Cymru, fel papur trafod, gyda cynnig o 4 gwahanol ffurf ar ddarparu gwasanaethau ieuenctid, sef

i. Parhau gyda'r gwasanaethau presennol ond gyda mân newidiadau

ii. Darparu gwasanaeth drwy gonsortia rhanbarthol

iii. Tynnu arian gwasanaethau ieuenctid allanm o gyllideb Llywodraeth Leol a chreu Gwasanaeth Ieuenctid Cenedlaethol

iv. Edrych ar Fodel yr Alban – creu bwrdd strategol annibynol i arwain gwasanaethau ond gyda'r gwasanaeth yn parhau i gael ei ddarparu drwy lywodraeth leol.

4. Mae Ynys Môn a Gwynedd wedi cadw'r rhwydwaith ehangaf o glybiau gwledig bychan, drwy Gymru. Fodd bynnag, gwelwyd gostyngiad o 17% rhwng 2013-14 a 2014-15. Byddai hyn ynddo'i hun yn yrrwr i'r gwasanaeth i wneud adolygiad trwyadl o lle a sut ydym yn ymgysylltu hefo pobl ifanc. O'r herwydd mae'r gwasanaeth wedi cyd-weithio hefo'r Bwrdd Trawsnewid i gychwyn ar yr ail-strwythuro, ac felly wedi ymgynghori'n eang gyda phobl ifanc, a gofyn iddynt hwy pa wasanaethau maent yn dymuno eu gweld ar eu cyfer i'r dyfodol.

5. Cyplysir gyda hyn angen yr Awdurdod i adnabod blaenoriaethau wrth symud ymlaen i weithredu rhaglen eang o arbedion, a sicrhau ein bod yn ateb gofynnion y genhedlaeth bresennol o bobl ifanc, tra'm gweithredu ar y ndewidiadau radical mewn blaenoriaethau cenedlaethol, i sicrhau ein bod yn darparu i raglenni cyfoes, yn hytrach na darparu gwasanaeth sy'n seiliedig ar flaenoriaethau hanesyddol neu draddodiadol.

Rhoddodd cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 20/07/2015 ganiatad i'r gwasanaeth

ieuenctid ymgynghori ar Fodelau Darpariaeth i'r Dyfodol. Mae canlyniadau'r ymgynghoriad wedi eu hatodi. Cwblhawyd yr ymgynghoriad hefo pobl ifanc ac oedolion hefo diddordeb ar-lein drwy wefan y Cyngor, ac ar bapur drwy'r Clybiau Ieuenctid, Ysgolion a gyda Grwpiau Ffocws. Rhoddwyd cyfle i bobl ifanc leisio barn am y ddarpariaeth bresennol, pa wasanaethau maent yn ddefnyddio, a beth yw blaenoriaethau am ddarparu gwasanaeth i'r dyfodol. Canlyniad yr ygmynghoriad (Atodiad 1) oedd bod 930 o bobl ifanc wedi cwblhau holiaduron yn ogystal â mewn-bwn gan brosiect Lleisiau Lleol – Llais Ni, a chyd-weithio hefo ysgolioon a grwpiau eraill.

B – Pa opsiynau eraill ystyriwyd a pham y diystyrrwyd y rheini a/neu ddewis opsiwn arall?
Roedd yn ofynnol edrych ar raglen o ymgynghori gyda'r cyhoedd, partneriaid a grwpiau penodol o ddefnyddwyr, cyn symud ymlaen i ymgynghori ymhellach ar fodelau fydd wedi eu prisio yn Mehefin/Gorffennaf 2016. Addroddir yn llawn ar y dargangyddiadau yn Atodiad 1.

C – Pam bod hyn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith ?
Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith awdurdodi cwblhau gwaith pellach yn dilyn yr argymhellion gan ddefnyddwyr clybiau ieuenctid a phartneriaid eraill. Gofynnir am ganiatad i symud i Ran 2 o'r broses ymgynghori a chwblhau ymgynghoriad pellach ar y modelau terfynol fydd wedi eu prisio erbyn Mehefin a Gorffennaf 2016 gyda golwg ar i'r argymhellion terfynol ddod gerbron y pwyllgor sgrwtini a'r pwyllgor gwaith yn gynnar yn hydref a gyda model newydd o wasanaeth yn weithredol erbyn 2017 – 2018.

CH – ydi hwn yn cyd-fynd hefo polisi wedi ei awdurdodi gan y Cyngor llawn?
Ydi

D – Ydi hwn yn benderfyniad o fewn cyllideb wedi ei awdurdodi gan y Cyngor?
Dim yn berthnasol

DD – Gyda pwy yr ymgynghorwyd?		Beth oedd ganddynt i'w ddweud?
1	**Prif Weithredwr / Uwch Dîm Rheoli** (gorfoddol)	Yr UDRh yn cytuno gyda chynnwys yr adroddiad.
2	**Cyllid / Adran 151** (gorfodol)	
3	**Cyfreithiol/Swyddog Monitro** (gorfodol)	
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	
5	**Eiddo**	
6	**Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TG)**	
7	**Sgrwtini**	I'w drafod yng nghyfarfod Sgrwtini, Partneriaethau ac Adfywio ar 02/02/16
8	**Local Members**	
9	**Any external bodies / other/s**	

E – Risgiau a lleihau risg (os yn berthnasol) ks and any mitigation (if relevant)		
1	**Economi**	
2	**Gwrth-dlodi**	Bydd effaith unrhyw adolygiad ar y maes yma'n cael ei ystyried o fewn y rhaglen trawsnewid y gwasanaeth ieuenctid.
3	**Trosedd ac Anrhefn**	
4	**Amgylchedd**	
5	**Cyfle Cyfartal**	Mae'r asesiad effaith ar gydraddoldeb yn barhaus ac yn cael ei adolygu wrth symud i'r cam nesaf.
6	**Cytundebau Allbynnau**	
7	**Arall**	

F - Atodiadau:
Atodiad 1: Adolygiad Gwasanaeth Ieuenctid Ein Hieuenctid, Ein Dyfodol: Darganfyddiadau Ymgynghoriad Ionawr 2016

FF – Papurau Cefndirol (cysylltwch gyda awdur yr adroddiad os am gael gwybodaeth bellach) :

EIN HIEUENCTID, EIN DYFODOL : Darganfyddiadau Ymgynghoriad Ionawr 2016

CYFLWYNIAD

Mae'r Gwasanaeth Ieuenctid yn darparu gwasanaethau ar gyfer pobl ifanc yr ynys, oedran 10-26 oed, gyda'r ffocws pennaf ar yr oedran 11-16 oed. Hyd yma mae'r gwasanaeth wedi bod ar agor i unrhyw berson ifanc (mynediad agored) a phrif elfennau'r gwasanaeth sydd wedi bod ar gael ar yr ynys yw:

- Gwasanaeth Clybiau (Rhaglen y Gaeaf, a Rhaglen yr Haf)
- Gwaith Datblygu Achredu
- Gwaith Ieuenctid All-ymestyn (Bws Aml-asiantaethol y Groes Goch a Gwaith Cam-ddefnydd Alcohol)
- Gwaith Ieuenctid mewn ysgolion a'r Framwaith Ymgysylltu a Chynnydd Ieuenctid
- Gwaith y Sector Gwirfoddol

(Adroddiad llawn ar y Gwasanaeth wedi ei gyflwyno yn y Cyfarfodydd Cynghorwyr gynhaliwyd yn Mehefin a Gorffennaf, ac wedi bod ar gael ar-lein yn ystod yr ymgynghoriad).

PAM BOD ANGEN NEWID?

Y prif yrrwr sy'n gorfodi'r Gwasanaeth i ystyried newidiadau, yw:

1. Gofynnion ***Strategaeth Ieuenctid Llywodraeth Cymru 2014-2018.***

Cydnabyddir yr angen i weld y gwasanaeth yn parhau fel un strategol ac nid yn rhan o wasanaeth hamdden. Mae gwaith ieuenctid da yn gallu gwella presenoldeb, ymddygiad, cymhelliant a pherthnasau o fewn ysgolion. O fewn y strategaeth mae yna bwyslais yn awr ar roi rôl allweddol i weithwyr ieuenctid i gefnogi pobl ifanc i barhau mewn ymgysylltiad hefo addysg, a pharhau o fewn addysg neu hyfforddiant ffurfiol. Mae'r strategaeth yn adnabod tri maes lle dylai'r gwasanaeth ganolbwyntio, sef:

a. Mynediad at gyfleon dysgu anffurfiol a lled-ffurfiol sy'n ehangu gorwelion, herio meddwl a datblygu sgiliau drwy gryfhau'r berthynas strategol rhwng gwaith ieuenctid ac addysg ffurfiol.
b. Cydlyniant gwell a mwy cyson o'r hyn mae gwasanaethau ieuenctid yn gynnig i bobl ifanc drwy'r sector gwirfoddol a statudol, i leihau dyblygu, rhannu gwybodaeth a hyrwyddo gweithgareddau sy'n cynyddu capasiti, i gynnig gwasanaeth o ansawdd uchel sy'n ateb gofynnion cyfoes pobl ifanc.
c. Parhau i leihau'r bobl ifanc sy'n NEET (ddim mewn addysg, hyfforddiant na gwaith) – o ganlyniad i ymyrriadau addysgol, iechyd, neu ymyrriadau cefnogol arall)
d. Gwaith ieuenctid wedi ei dargedu, yn seiliedig ar weithio mewn partneriaeth i sicrhau allbynnau positif i bobl ifanc mewn addysg a hyfforddiant prif lif
e. Cyflwyno addysg bersonol, cymdeithasol a iechyd mewn ysgolion

2. Gofynnion ***Fframwaith Ymgysylltu a Chyflawniad Llywodraeth Cymru*** (google – Youth Engagement and Progression Framework Implementation Plan)
   Mae'r ddogfen yma eto yn adnabod rôl allweddol i Wasanaethau Ieuenctid i sicrhau bod pobl ifanc 16+ yn parhau mewn addysg, hyfforddiant neu mewn gwaith.

3. Yn ychwanegol at hyn mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi ***Arolwg Dichonolrwydd ar Wasanaethau Ieuenctid Cymru,*** fel papur trafod, gyda cynnig o 4 gwahanol ffurf ar ddarparu gwasanaethau ieuenctid, sef
   i. Parhau gyda'r gwasanaethau presennol ond gyda mân newidiadau
   ii. Darparu gwasanaeth drwy gonsortia rhanbarthol
   iii. Tynnu arian gwasanaethau ieuenctid allanm o gyllideb Llywodraeth Leol a chreu Gwasanaeth Ieuenctid Cenedlaethol
   iv. Edrych ar Fodel yr Alban – creu bwrdd strategol annibynol i arwain gwasanaethau ond gyda'r gwasanaeth yn parhau i gael ei ddarparu drwy lywodraeth leol.

4. Mae Ynys Môn a Gwynedd wedi cadw'r rhwydwaith ehangaf o glybiau gwledig bychan, drwy Gymru. Fodd bynnag, gwelwyd gostyngiad o 17% rhwng 2013-14 a 2014-15. Byddai hyn ynddo'i hun yn yrrwr i'r gwasanaeth i wneud adolygiad trwyadl o lle a sut ydym yn ymgysylltu hefo pobl ifanc. O'r herwydd mae'r gwasanaeth wedi cyd-weithio hefo'r Bwrdd Trawsnewid i gychwyn ar yr ail-strwythuro, ac felly wedi ymgynghori'n eang gyda phobl ifanc, a gofyn iddynt hwy pa wasanaethau maent yn dymuno eu gweld ar eu cyfer i'r dyfodol.
5. Cyplysir gyda hyn angen yr Awdurdod i adnabod blaenoriaethau wrth symud ymlaen i weithredu rhaglen eang o arbedion, a sicrhau ein bod yn ateb gofynnion y genhedlaeth bresennol o bobl ifanc, tra'm gweithredu ar y ndewidiadau radical mewn blaenoriaethau cenedlaethol, i sicrhau ein bod yn darparu i raglenni cyfoes, yn hytrach na darparu gwasanaeth sy'n seiliedig ar flaenoriaethau hanesyddol neu draddodiadol.

Y BWRDD TRAWSNEWID A'R YMGYNGHORIAD

Mae'r gwasanaeth wedi gweitho fel rhan o'r Bwrdd Trawsnewid sy'n edrych ar y Gwasanaeth Ieuenctid, Gwasanaeth Llyfrgelloedd a Gwasanaethau Diwylliant. Maent hefyd wedi cael mewn-bwn gan Lleisiau Lleol – drwy brosiect Llais Ni. Ymgynghorwyd gyda phobl ifanc ac oedolion oedd hefo diddordeb drwy holiadur ar-lein ar wefan y Cyngor; drwy holiaduron papur drwy'r Clybiau Ieuenctid, yr Ysgolion a Grwpiau Ffocws. Canolbwyntiodd yr holiadur i bobl ifanc ar gael barn pobl ifanc ar y gwasanaethau presennol, pa rai maent yn ddefnyddio, a beth fydd eu blaenoriaethau ar gyfer darpariaeth i'r dyfodol.

Cwblhawyd holiaduron gan 930 o bobl ifanc, gyda'r croes-dorriad o ymatebion fel a ganlyn:

Gwryw	392	42.5%
Benyw	520	55.9%
Dim yn dymuno dweud	18	1.94%

Oed yr ymatebwyr oedd:

Oed	10	4	0.43%
	11	124	13.3%
	12	192	20.65%
	13	200	21.51%
	14	200	21.51%
	15	109	11.72%
	16	37	3.98%
	17	32	3.4%
	18-24	30	3.2%
	25+	2	0.22%

Roedd 75.7% o'r ymatebwyr yn mynychu naill ai Glwb Ieuenctid neu Ganolfan Wobr Agored. Ymgynghorwyd yn y 5 Ysgol Uwchradd (gyda'r ysgol yn cael dewis y disgyblion fel y dymunent), a chynhaliwyd Grwpiau Ffocws gyda Fforwm Ieuenctid Sirol Llais Ni, mewn digwyddiad gan y Ffermwyr Ifanc yn y Ffair Aeaf, a gyda'r 2 glwb ar gyfer pobl ifanc gydag anghenion arbennig. Derbyniwyd 30 o lythyrau gan unigolion neu aelodau, a 29 o ymatebion ysgrifenedig mewn fformat arall. Hefyd lluniwyd petisiwn ar-lein gan aelodau Clwb Ieuenctid Llangefni, a chynhaliwyd Cyfarfod Cyhoeddus ganddynt hwy hefyd, lle gwnaethpwyd cyflwyniad gan y bobl ifanc yn gwrthwynebu unrhyw doriadau yn y ddapriaeth clybiau. Mynychwyd hwn gan Gynghorwyr Sir a Thref.

Y canlynol oedd rhesymau'r rhai nad ydynt yn mynychu Clwb Ieuenctid, am beidio a gwneud:

Dim clwb yn agos	40	18%
Dim yn gwybod beth sy'n digwydd yno	34	15.3%
Dim yn hoffi'r staff	5	2.25%
Dim yn hoffi'r man cyfarfod	10	4.5%
Dim byd o ddiddordeb yn y rhaglen	43	19.37%
Rhy ddrud	4	1.8%
Rhywbeth arall ymlaen ar yr un noson	63	28.3%
Yn teimlo'n rhy hen i fynychu clwb ieuenctid	36	16.2%
Cyfrifoldebau gofalu	2	0.9%
Arall	38	17.1%

Gofynnwyd i'r holl ymatebwyr os oeddent yn mynychu clybiau eraill. Roedd 52.6% yn dweud eu bod, a 47.74% yn adrodd nad oeddent yn mynd i ddim byd arall. Y clybiau roeddent naill ai yn fynychu, neu wedi mynd iddynt yn y gorffennol oedd :

Clybiau Ieuenctid heb fod yn rhai'r Cyngor Sir	1
C Ff I	39
Yr Urdd	24
Geidiau	16
Cadetiaid (Y Fyddin, y Môr, neu Awyrlu)	24
Llais Ni	17
Majorettes	16
Pêl-droed	89
Rygbi	32
Gymnastieg, Athletau neu Gweithgareddau Trac	35
Hoci	11
Clwb Merlota neu Reidio Ceffylau	19
Bocsio	3
Pêl-rwyd	24
Gofalwyr Ifanc neu Cylch Teulu	4
Clwb Gwaith Cartref	10
Nofio, Achub Bywyd neu Gweithgareddau Dŵr	32
Dawns	32
5x60	3
Martial Arts	27
Gwaith Elusennol	6
Gweithgareddau Celfyddydol e.e. côr, band, pantomeim, sioeau	29
Arall (yn cynnwys badminton, dringo, coginio, bwa a saeth, RSPB, codi pwysau, ymladdwyr tân ifanc, St John's)	34

Gan bod y mwyafrif o'r ddapariaeth yma'n cael ei redeg gan wirfoddolwyr, gellir dod i'r canlyniad bod yna ddibyniaeth uchel ar wirfoddolwyr i ddarparu'r mwyafrif o weithgaredau chwaraeon a chelfyddydol mae'r bobl ifanc yn ei fynychu. Mae'n ymddangos, fodd bynnag, bod pobl yn llawer mwy parod i wirfoddoli mewn maes lle mae ganddynt ddiddordeb arbenigol, nag ydynt mewn clwb ieuenctid generig. Yn yr holiaduron Oedolion allan o 129 o bobl, dim ond 20 oedd yn barod i wirfoddoli mewn clwb ieuenctid.

Roedd 40% yn dweud eu bod yn aelodau cyfredol, a 56.45% yn gyn-aelodau yn rhai o'r clybiau. Pan ofynnwyd iddynt pam oeddent wedi rhoi'r gorau i fynychu (boed yn glwb ieuenctid neu glwb arall) eu rhesymau oedd:

Wedi symud ymlaen i weithgaredd chwaraeon arall	35
Diflas, dim digon o gyfle i ddatblygu, dim yn cael eu dewis i dimau, dim diddordeb bellach	60
Bwlio	4
Rhy hen i gael mynd, neu'n teimlo rhy hen i fynd	28
Mynd i weithgaredd rall (dim chwaraeon)	35
Dim trafnidiaeth	25
Gwaith Ysgol neu Goleg, neu'n Gweithio	24
Arall	27
Clwb wedi cau	10
Gofalwr	1
Dim yn hoffi'r staff	6

Gallwn dybio o'r uchod bod cadw aelodau'n broblem mewn rhai clybiau neu fudiadau, ac o bosib bod lle i'r rhain wneud gwaith pellach i edrych ar ansawdd eu rhaglennu. Ond hefyd, rhaid cofio yn ystod y blynyddoedd glasoed y bydd aelodau'n tyfu allan o rhai pethau a symud ymlaen i bethau eraill, fel datblygiad naturiol yn y cyfnod yma o'u bywydau.
Mae'n galonogol mai dim ond 4 sy'n nodi eu bod wedi peidio mynychu gweithgaredd oherwydd bwlio, pan mae cymaint o sylw yn cael ei roi i hyn yn y Wasg.

Pan ofynnwyd i bobl ifanc sut oeddent yn cyrraedd i'r clwb yr ymateb oedd:

Cerdded	54.6%
Car neu fotobeic eu hunain	3.34%
Lifft gan riant	51.83%
Beic	1.94%
Bws	3.02%
Arall	3.36%

Mae angen i unrhyw ail-strwythuro o Glybiau Ieuenctid felly gadw mewn cof bod yna dros 54% o bobl ifanc yn cerdded i'w clybiau ar hy o bryd, a gallai unrhyw ail-strwythuro o'r darpariaeth amharu'n sylweddol ar y niferoedd o bobl ifanc fydd yn gallu cael mynediad i wasanaeth.

Pan ofynnwyd i'r bobl ifanc beth oedd yn bwysig iddynt mewn clybiau dyma oedd yr ymateb:

Cyfarfod ffrindiau	88.5%
Bod y clwb yn agos	59.7%
Gwaith ar bynciau penodol e.e. alcahol, cyffuriau, addysg rhyw a.y.b.	42.6%
Chwaraeon	56.3%
Coginio, Crefftau	45%
Actio, canu, a.y.b.	26%
Cael lleisio barn	40%
Teimlo'n ddiogel yn y clwb	60.4%

Dysgu pethau newydd	61.7%
Dysgu parchu eraill	51%
Magu Hyder	56%
Tripiau	64%
Cael hwyl	86.5%

Côst mynychu clwb ieuenctid ar hyn o bryd yw 50c y noson. Pan ofynnwyd faint fyddent yn fodlon dalu dyma'r ymatebion:

50c	60.3%
75c	3.56%
£1	18.21%
Talu dim	0.43%
Gwell gennyf beidio dweud	3.9%

'Roedd un person yn fodlon talu £3 y noson, ac un arall yn fodlon talu mwy os byddai mwy o dripiau.

SYLWADAU'R BOBL IFANC AM EU CLYBIAU

"It's nice to talk to staff"; "Have own space"; "Getting away from home",
"Make new friends, gain confidence and learn skills", "Good place to chill and hang out with friends";
"Keep me out of trouble", "Nothing else to do in my village", "To be part of something", "Get out of school",
"A place where I'm not judged",
"Mae clybiau fel hyn yn ffordd dda o gymysgu … mae llawer o bobl ifanc o dan bwysau ac yn teimlo o dan hyder am eu hun(ain)", "Dydi athrawon a rhieni ddim yn ein gwylio", "Mae Youth Club yn lle i ni gael rhyddid",
"Mae dod i'r clwb bob wythnos yn galluogi llawer o blantos nid yn unig i gymdeithasu ond hefyd i aeddfedu",
"Mae dod i'r clwb yn fy helpu i oherwydd bod o'n le i mi gael dod oddi wrth fy nhri brawd bach",
"Please don't close because me and my sister can't travel as my mum and dad work",
"I made cakes and sold them for cancer awareness", "Rydym yn cael profiadau anhygoel";
"Cael dysgu sgiliau newydd dydach chi ddim yn cael cyfle i'w arbrofi yn yr ysgol",
"Mae (y clwb) yn meddwl y byd i mi", "The youth club brings the youths of …. closer and creates friendships and opportunities;
"How dare you do this to us children. What are we going to do on Wednesdays. Sit on our butts and play on electronics! Thought the idea of youth clubs were to get us out of the house."
"We are doing some file work which will help with my future",
"I go to youth club and it really helps me deal with recent problems in life where I have really struggled, but when I go to Youth Club I'm with my friends and takes my mind off it and I can enjoy my childhood, If there wasn't a youth club I could be at home crying, self-harming, doing drugs, planning suicide or doing really stupid things".
"Please take into consideration small villages as … only have a limited amount of things a teenager can do meaning the youth club is part of our community".

Ar gyfer unrhyw newidiadau mewn darpariaeth, mae angen cymeryd sylw o'r canlynol:

Pan ofynnwyd faint o bobl ifanc oedd yn teimlo ei bod hi'n bwysig iddynt fedru cael siarad hefo Gweithiwr Ieuenctid roedd 87.7% (802) o bobl ifanc yn teimlo bod hyn yn bwysig.
Pan ofynnwyd iddynt faint oedd yn teimlo ei bod yn bwysig eu bod yn cael siarad hefo Gweithiwr Ieuenctid yn yr iaith ou dewis, roedd 94.9% yn teimlo bod hyn yn bwysig.

GWAITH DATBLYGU ACHREDU

Mae'r gwasanaeth wedi buddsoddi'n drwm o grantiau ac o ran amser y staff craidd mewn datblygu cyfleon i bobl

ifanc fedru ennill achrediadau. Gofynnwyd i bobl ifanc pa mor bwysig oedd hyn iddynt ac roedd 56.8% yn teimlo ei fod yn bwysig, a 39.4% yn teimlo ei fod yn weddol bwysig, gyda dim ond 3.8% yn teimlo nad oedd angen hyn. O'r bobl ifanc oedd wedi cymeryd rhan yn yr ymgynghoriad roedd 43% wedi ennill tystysgrifau, a 56% heb dderbyn rhai. Roedd 76 wedi eu hennill drwy'r clwb, 42 yn yr ysgol, ac 11 mewn Prosiectau Haf, a 30 mewn lleoliadau arall. Roedd 74% o bobl ifanc oedd wedi mynychu'r Noson Wobrwyo yn teimlo ei bod y Dda neu'n Dda Iawn, ac 20% yn meddwl ei bod yn ok, wgyda 5% yn teimlo ei bod yn wael, neu'n wael iawn.
Gellid casglu o hyn bod cael cyfle i wneud achrediadau drwy'r gwasanaeth ieuenctid yn parhau i fod yn bwysig i bobl ifanc.

GWAITH IEUENCTID ALL-YMESTYN

Ariannwyd y gwaith yma drwy ddau brif grant, - gyda gwasaneth y Bws All-ymestyn Rhyng-asiantaethol Y Groes Goch a gwaith y Gweithiwr Ieuenctid Cam-ddefnydd Alcohol. Ariannwyd y ddau o grantiau – y cyntaf o grant Teuluoedd yn Gyntaf, a'r ail drwy grant o'r Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol.

Bws All-ymestyn a Chostau

Nid yw hwn wedi rhedeg dros y flwyddyn ariannol olaf, oherwydd bod y grant oedd yn talu am y gwaith wedi ei ddirwyn i ben. O bosib oherwydd hyn dim ond 3.5% o bobl ifanc oedd wedi cwblhau holiaduron oedd wedi defnyddio'r gwasanaeth. O'r rhai oedd wedi ei ddefnyddio roedd 78% yn meddwl bod y ddarpariaeth yn dda neu'n dda iawn, 15.27% yn meddwl ei fod yn ok, a 5% yn meddwl ei fod yn wael. Roedd yr holl weithgareddau a gynigiwyd (Gemau Cyfrifiadur, Sesiynau Pynciau Penodol, Siarad hefo Gweithiwr Ieuenctid, Prosiectau yn ystod Gwyliau Ysgol, Chwaraeon, gwaith hefo Asiantaethau allanoo, a Gwaith Cymunedol neu Amgylcheddol) i gyd wedi eu sgorio rhywbeth yn debyg – rhwng 68% a 54%.
Gellir casglu, fodd bynnag, nad oedd cyrhaeddiad eang i'r prosiect yma, ac nad oedd ei ddylanwad yn un hir-dymor, gan nad oedd y mwyafrif o bobl ifanc yn cofio beth oedd y gwasanaeth.

Gweithiwr Ieuenctid Alcohol

Cyflogir gweithiwr arbenigol ym maes Cam-ddefnydd Alcohol yn defnyddio grant o'r Adran Diogelwch Cymunedol. Dyma'r unig brosiect o'i fath yng Ngogledd Cymru, a gan bod y grantiau bellach yn cael eu dosbarthu ar lefel Gogledd Cymru, mae'n bosib y bydd hyn yn dylanwadu ar ddyfodol y grant yma.

Mae'r prosiect yn gweithio ym mhob Ysgol Uwchradd, yr Hafan (PRU), y Coleg, Clybiau Ieuenctid, Hosteli Ieuenctid, gweithio hefo pobl ifanc sydd ddim mewn Addysg, Hyfforddiant na Gwaith, ac unrhyw berson ifanc neu eu teuluoedd lle daw cyfeiriad yn nodi y byddai ymyrraeth gan y Gweithiwr yn gallu o fantais.

O'r bobl ifanc a ymatebodd, roedd 62.5% wedi bod mewn cyswllt hefo'r gwasanaeth. Cafwyd cyswllt drwy un neu ragor o'r canlynol:

Clybiau	68.7%
Ysgol (mewn dosbarth neu gyflwyniad yn yr ysgol (e.e. Criw Craidd, Dewis Byw)	72%
Y Bws Ieuenctid neu brosiectau tebyg	1.38%

'Roedd 88% yn graddio'r Gwsanaeth fel bod yn Dda iawn neu'n Dda, 10% yn dweud ei fod yn ok, a dim ond 0.8% oedd yn ei gyfrif fel bod yn wael.

CLYBIAU ANGHENION ARBENNIG

Darperir 2 glwb ar gyfer pobl ifanc gydag anghenion addysgol ychwanegol gan y gwasanaeth ar hyn o bryd. Cynhaliwyd grwpiau ffocws yn y ddau glwb. Gyda gofyn wedi ei wneud i'r gwasanaeth edrych ar gynnig arbedion o hyd at 60% yna i'r dyfodol efallai na fyddai cyllid ar gyfer rhedeg y ddau glwb. Roedd y rhieni a'u gweithwyr cefnogol i gyd am bwysleisio bod y bobl ifanc yn bobl ifanc hefo anghenion arbennig, ac felly y dylent gael ystyriaeth arbennig. Yn wahanol i bobl ifanc eraill, oedd yn gallu mynychu nifer o wahanol wiethgareddau, dim ond y Clwb Anghenion Arbennig oedd rhai o'r bobl ifanc yma'n eu mynychu yn annibynnol o'u rhieni. Byddai cau'r clybiau yma yn eu gwneud yn fwy unig byth.

Pe byddai'r clybiau'n cael eu huno, roedd nifer o rieni yn rhagweld na fyddai eu plant yn gallu teithio i leolliad pellach, gan y byddai naill ai'n rhy ddrud, neu'n rhy flinedig i'r person ifanc. Hefyd, roedd nifer o'r bobl ifanc yn ddibynnol ar gael gweithiwr cefnogol i ddod a nhw i'r clwb, ac roedd rhai o'r gweithwyr yma'n gweithio yn y ddau glwb, hefo pobl ifanc gwahanol. Roeddent yn ansicr os fyddai yna ddigon o weithwywr cefnogol ychwanegol ar gael, hefo'r sgiliau priodol, i ddod a'r aelodau i gyd i un lleoliad ar un noson.

Roedd y clwb hefyd yn achubiaeth i rieni pan mae gwasanaeth 'respite' eisoes wedi eu torri i'r byw, ac mae cael cyfle i'w mab neu ferch i fynd i'r clwb yn rhoi cyfle iddynt hwy rhoi amser i'w plant eraill, sydd heb anghenion arbennig. Rhagwelai rhai rhieni y gallent gynorthwyo, ond un o'r agweddau pwysicaf am y clwb oedd bod pobl ifanc yn cael mynychu'n annibynnol o'u rhieni. Mae'r clybiau'n ddibynnol iawn ar wirfoddolwyr i'w rhedeg yn barod, gyda nifer ohonynt yn gweithio yn rheolaidd ac wedi gwneud hynny ers blynyddoedd. Nid oedd y rhieni yma'n teimlo y gallent fod yn ymgymryd â'r gyfrifoldeb ychwanegol a fyddai rhedeg clwb yne i olygu.

O'r opsiynau drafodwyd y teimlad oedd mai'r opsiwn tecaf fyddai rhedeg y clybiau bob yn ail wythnos, ond yn y tymor hir nid oedd neb o'r farn y byddai hyn yn gweithio, oherwydd bod y bobl ifanc a'r rhieni yma angen 'routine' a strwythur, a byddai'r aelodaeth yn dirywio oherwydd na fyddai'r bobl ifanc na'u rhieni byth yn siŵr pryd y byddai'r clybiau yn cael eu cynnal. Nid oeddent yn teimlo bod cael noson fyrrach, na thymor byrrach yn mynd i gadw'r gwaith yn ddigon hyfyw nag yn talu digon i staff fod yn ymrwymo i weithio mewn clwb.

LLAIS NI

Cynhaliwyd grŵp ffocws gyda Fforwm Sirol Llais Ni, gyda'r ymgynghoriad yn cael ei gyfuno hefo un ar Gyllideb y Cyngor, a'r Llyfrgelloedd. Mynychwyd hwn gan 23 o aelodau. Treuliodd yr aelodau amser mewn 3 gweithdy yn edrych ar y 3 ymgynghoriad. Niferoedd yn bresennol oedd:
12 oed: 3 benyw, 1 gwryw
13 oed: 1 benyw, 1 gwryw
14 oed: 3 benyw, 1 gwryw
15 oed: 5 benyw, 1 gwryw
16 oed: 1 benyw, 1 gwryw
18-24 oed: 4 benyw, 1 gwryw.

Roedd y canlyniadau fel a ganlyn am wasanaethau i'r dyfodol:
Blaenoriaeth uchaf (fel fyddai'r disgwyl) oedd i Brosiect Fforymau Ieuenctid Llais Ni fod yn parhau, gyda bron bob aelod yn rhoi hwn o fewn ei ddewis cyntaf neu ail o barhad i'r dyfodol. Yr ail ddewis mwyaf poblogaidd i'r grŵp yma oedd parhau hefo'r strwythur presennol o glybiau ieuenctid ond yn rhedeg ddim ond o Fedi i ddiwedd Mawrth. Y trydydd opsiwn, a dim ond un bleidlais tu ôl i'r ail oedd cael Gweithiwr Ieuenctid ym mhob Ysgol Uwchradd, gyda 19 yn gosod hwn ymysg eu dewis. Yn llawer iawn is wedyn (yn sgorio 12,10 a 7 oedd parhau hefo'r Gweithiwr Ieuenctid Cam-ddefnydd Alcohol, Gweithiwr i Gefnodi'r Bobl Ifanc Di-waith, a chadw Gwobr Dug Caeredin gyda'r Gwasanaeth Ieuenctid. Prin oedd y gefnogaeth i ddim un o'r cynigion eraill.

Mae'r canfyddiadau gan y grŵp yma felly bron yn unfrydol gyda'r dewisiadau gan y gweddill o'r ymatebwyr, heblaw

am y blaenoriaeth amlwg i'w prosiect nhw eu hunain, sef Llais Ni.

BLAENORIAETH POBL IFANC

Gofynnwyd i bobl ifanc a'r oedolion am eu 4 blaenoriaeth ar gyfer dyfodol y gwasanaeth, gan eu sgorio o 1 i r, gyda 1 y pwysicaf.
Canlyniadau:

	1	2	3	4	Cyfanswm Ymatebion
Un clwb mawr yn unig yn ardal bob Ysgol Uwchradd yn agored hyd at 4 noson yr wythnos, drwy'r flwyddyn.	36.3% (160)	19.5% (86)	28.3% (125)	15.9% (70)	441
Rhwng 15 a 18 clwb yn cyfarfod un waith yr wythnos yn y prif drefi/pentrefi	26.0% (125)	37.4% (180)	19.3% (93)	17.3% (83)	481
Prosiectau ieuenctid byr yn symud o ardal i ardal am hyd at 3 mis (ar Fws Ieuenctid neu adeilad lleol)	12.7% (23)	27.6% (50)	33.7% (61)	26.0% (47)	181
Clybiau ieuenctid gwirfoddol yn unig sy'n cael eu rhedeg gan rieni neu bobl yn y gymuned	15.6% (42)	32.6% (88)	25.6% (69)	26.3% (71)	270
Cadw clybiau presennol o fewn yr arian fydd ar gael, ac yn agor o Fedi i ddiwedd Mawrth <u>yn unig</u>	65.3% (359)	15.5% (85)	9.8% (54)	9.5% (52)	550
Un Gweithiwr Ieuenctid ar gael i gefnogi pobl ifanc 16-24 di-waith i fynd ymlaen i hyfforddiant, neu waith	8.4% (14)	30.5% (51)	34.1% (57)	26.9% (45)	167
Canolfannau Gwobr Agored ôl-ysgol yn cynnig Gwobr Dug Caeredin / OCNs / Taking up the Challenge etc. yn cael eu rhedeg gan Weithiwr Ieuenctid	14.3% (38)	25.9% (69)	25.9% (69)	33.8% (90)	266
Gwobr Dug Caeredin yn cael ei redeg yn gyfangwbl gan staff ysgolion (h.y. gan athrawon neu gymorthyddion)	11.2% (12)	20.6% (22)	33.6% (36)	34.6% (37)	107
Un Gweithiwr Ieuenctid srol yn mynd i bob ysgol i redeg gweithgdai ar Alcohol, Cyffuriau, Addysg Rhyw a.y.y.b.	10.0% (40)	27.8% (111)	35.1% (140)	27.1% (108)	399
Gweithiwr Ieuenctid Llawn-amser ym mhob ysgol yn rhedeg cymysgedd o'r canlynol: Clwb Ieuenctid; Gwobr Dug Caeredin ôl-ysgol; clwb gwneud tystysgrifau amser cinio, lle galw-mewn amser cinio, a chefnogi pobl ifanc ros 16 i hyfforddiant neu waith.	12.4% (48)	21.8% (84)	31.1% (120)	34.7% (134)	386
Dim Clwb Ieuenctid. 1 neu 2 Hafan Ieuenctid (Youth Zone) sirol yn darparu petha fel Caffi Ieuenctid, Stiwdio Recordio, Parc Sglefrio, a threfnu Siopau Dros-Dro i fynd allan i ardaloedd llai	14.5% (23)	23.9% (38)	21.4% (34)	40.3% (64)	159
Fforwm Ieuenctid fel (Llais Ni) i ddatblygu Cyngor Ieuenctid Sirol i gyd-weithio hefo'r Cyngor Sir i benderfynu ar wasanethau i bobl ifanc	9.6% (20)	19.1% (40)	22.0% (46)	49.3% (103)	209
				atebwyd	904
				pasio	0

Yr opsiwn mwyaf poblogaidd ydi'r un i gadw'r strwythur presennol o glybiau, ond gan bod 75.7% o ymatebwyr yn bobl ifanc sy'n mynychu clwb, efallai bod hyn yn ddisgwyliedig. Fodd bynnag, mae yna flaenoriaethau amlwg ymysg yr opsiynau eraill, sy'n rhoi llyw i lle y gellid edrych ar gyfaddawd, a lle gellir ymchwilio i ffyrdd gwahanol o gynnig

darpariaeth.

YMGYNGHORIAD OEDOLION

Dim ond ymgynghori ar y ddarpariaeth ar gyfer y dyfodol oedd yr holiadur oedolion. Agorwyd yr ymgynghoriad gan 146 o bobl ac fe'u cwblhawyd gan 129. Derbyniwyd ymatebion gan y canlynol:

Rhieni neu Gwarchgeidwaid	56
Cynghorwyr	0
Cynghorau Cymuned	6
Staff	41
Ysgolion	11
Parnteriaid	6
Darparwyr gwasnaethau eraill i ieuenctid	2
Unigolion hefo diddordeb	24

Doedd yna fawr o wahaniaeth yn y blaenoriaethau gafodd eu hadnbod gan yr oedolion na'r bobl ifanc, gyda llai, o gefnogaeth gan yr oedolion i'r Opsiwn 1af o gael un prif glwb yn nalgylch bob Ysgol Uwchradd.

LLEOLAID AC AMSER Y DDARPARIAETH

Pan y gofynnwyd am flaenoriaeth o ran lleoliad ac amser y gwasanaeth, eto ychydig iawn o wahaniaeth oedd yna rhwng ymatebion y bobl ifanc a'r oedolion. Roedd 696 (75.1%) o bobl ifanc ac 80% o'r oedolion yn teimlo ei bod yn bwysig i'r Gwasanaeth neu Glwb Ieuenctid fod yn agos i lle maent yn byw. Roedd 500 o bobl ifanc am weld y gwasanaeth ar gael ar ôl 7 yr hwyr ac ar noson yn ystod yr wythnos. Doedd yna nemor ddim galw am wasanaeth ar benwythnos.

Pa rai o'r canlynol yw'r mwyaf pwysig i chwi (1 = y mwyaf pwysig)

	1	2	Response Total
Gwsanaeth Ieuenctid/clwb yn agos i lle drwi'n byw	75.1% (523) Oedolion s- 80%	24.9% (173)	696 (100)
Gwsanaeth Ieuenctid wedi ei leoli mewn ysgol	45.2% (42) Adults 50%	54.8% (51)	93 (12)
Gwasanaeth Ieuenctid/clwb ar gael yn syth ar ôl ysgol	38.4% (61)	61.6% (98)	159 (11)
Gwasanaeth Ieuenctid/clwb yn agor o 7 o'r gloch ymlaen ar noson wythnos (Llun i Iau)	36.8% (184)	63.2% (316)	500
Gwasanaeth Ieuenctid/clwb ar gael ar nos Wener, Sadwrn, Sul	24.3% (25)	75.7% (78)	103 7

BETH OEDD GAN YR OEDOLION I'W DDWEUD

"We need to hear and listen to YP. Money is wasted on services that are not needed. MENTAL health is crucial for

everyone there is NO mention of YP mental health and well being".
"Valuing and respecting the unique worth of everyone involved in helping to create a better future for all, YP are our future therefore we need to support them 100%"
" We need proper counseling service for our YP to tackle bulling, anorexia,bulimia and obesity (obesity which I feel we highlight too much on)"
"YP people have too much pressure, they are trying to cope with school pressure- homework, exams etv, they have to deal with their hormones growing up etc who knows whats going on on their home personal family life THEY NEED EVERYTHING WE CAN GIVE THEM"
"The rights of children and young people is at the heart of everything. The right to be heard to be listened to, to take part and have choices are critical to young people's development and their participation which can make a significant difference to society."
"We need to support every need not just the "good" easy tick box YP".
"More support in rural ares as it is so difficult for YP to accsess services."
"Support and help YP to be more pro active in THEIR community, be mentored on their local Community Council it is important that local successful clubs remain open as the young people tend to walk to these, rural life is important. Whilst clubs are important D of E etc is also important to some young people. YFC is run by volunteers with strong connection with agriculture however, if youth clubs were run by volunteers consistency, weekly rota would quickly go up in smoke when they come across challenging situations."
"If the club was based in the high school then more children would take advantage of what is on offer ?"
"Youth clubs in rural villages are very important for young people who cannot travel to other sites".
"Important - our young people are the future, they need to learn new things outside a school environment mixing with different youths and adults."
"I have chosen a club open one night a week as my first choice because that is what is available for my daughter at the moment. My 15 year old daughter has special needs and she attends Clwb …. on … evenings. Without this club my daughter would be socially isolated".
"Ni all dibynnu ar rieni/gwirfoddolwyr i redeg gwasanaeth cyson, o safon uchel i bobl ifanc. All greu anghydraddoldeb rhwng ardaloedd".
"Need to have a real purpose and be linked to new technology".
"From experience young people will not travel far from the places they live only if staying with a friend. It's good to have a lot of smaller clubs keeping them as they are working through the months of September to March."
"Ma'i yn holl bwysig bod clybiau ieuenctid yn agor i'r ifanc! Fel aelod o'r staff i'r cyngor mar aelodau yn mwynhau y clybiau cyn gymaint fysa cau unrhyw clwb yn siomedigaeth drom iddynt! nid yna i arbed gwaith ein hunain ydym fel staff ond rydym yma i gefnogi'r ieuenctid ac yw gwarchod mewn cymuned gryf fel clwb."
"Youths like routine and stability ... The touring bus is not ideal nor is the limited opening hours currently ... All year round but in highest population areas seems best ... but perhaps volunteers can set up or run a bus scheme to transport those in hard to reach areas?"
" Parents shouldn't be running their children's youth clubs, they are supposed to be a chance to get away from each other. Llais Ni and d.of.e are important."

DATBLYGU CYNLLUN BUSNES AR GYFER OPSIYNAU I'R DYFODOL

Y negesuon pwysicaf o'r ymgynghoriad yw'r canlynol:

- 87.7 (802) o bobl ifanc wedi nodi ei bod yn bwysig iddynt fod yn cael cyfle i siarad hefo Gweithiwr Ieuenctid .
- 94.9% wedi nodi ei bod yn bwysig ganddynt i gael siarad hefo'r gweithiwr yn eu dewis iaith

Argymhelliad 1: I gael y cyswllt ehangaf posib hefo pobl ifanc mae angen i'r gwsanaeth edrych ar yr opsiwn o leoli gweithiwr llawn-amer ym mhob Ysgol Uwchradd, yn cynnig amrediad o wasanaethau a flaenoriaethwyd.

Mae galw cryf i ran helaeth o'r ddarpariaeth Mynediad Agored (Clybiau Ieuenctid) gael ei gadw.
Mae dros 50% o bobl ifanc yn dweud eu bod yn cerdded i'w clwb a 696 o bobl ifanc yn dweud eu bod eisiau clwb yn agos i le maent yn byw. O fewn cyllidebau i'r dyfodol, efallai na fydd hwn yn opsiwn.

Argymhelliad 2: Edrych ar strwythur lai o glybiau, yn cael eu rhedeg gan y Gweithiwr Ieuentid Ysgol a thîm llai o staff rhan-amser. Hefyd edrych ar y posibilrwydd o gefnogi pentrefi llai i redeg clybiau gwirfoddol, yn cael eu cefnogi gan y gwasanaeth ieuenctid, ond dim yn cael eu hariannu ganddo.

Does yna nemor ddim galw am sefydlu un neu ddau Hafan Ieuenctid (Youth Zones).

Argymhelliad 3: bod yr opsiwn yma yn cael ei ddileu.

Mae'r ymgynghoriad wedi cadarnhau nad yw'r Bws All-ymstyn yn parhau'n flaenoriaeth gan bobl ifanc, a gyda'r gyrhaeddiad cyfyng, a chostau uchel, nid yw'r opsiwn yma'n teilyngu parhad.

Argymhelliad 4: dileu'r opsiwn yma.

Mae'r Gweithiwr Ieuenctid Cam-ddefnydd Alcohol yn cael ei werthfwrogi gan bobl ifanc sydd wedi ei ddefnyddio, ac mae'n cyrraedd niferoedd uchel drwy'r ysgolion.

Argymhelliad 5: parhau i weithio ar sicrhau arian i barhau gyda'r gwaith yma, ac ymestyn y swydd i fod yn weithiwr Cam-ddefnydd Sylweddau a'r Cam-drin Rhywiol sy'n aml yn dod yn sgîl cam-ddefnydd sylweddau.

Mae prosiect Llais Ni yn cael ei werthfawrogi gan y bobl ifanc sy'n ei fynychu, ond mae symudiadau yn awr i'r prosiect yma gael ei redeg yn gyfan-gwbl gan y trydydd sector drwy LLeisiau Lleol/ Menter Môn

Argymhelliad 6: cefnogi'r symudiad yma a chynorthwyo gyda unrhyw geisiadau am grantiau i'r dyfodol i sicrhau parhad a datblygiad y gwaith yma i'r dyfodol.

Gwaith Datblygu Achredu/DofE: mae'r bobl ifanc am weld y gwaith yma'n cael ei barhau drwy'r gwasaneth ieuenctid, a dim yn cael ei drosglwyddo i'r ysgolion.

Argymhelliad 7: archwilio'r posibilrwydd o'r swydd yma ddod yn rhan o waith pob gweithiwr ieuenctid ysgol, a chyd-weithio hefo'r Wobr yn genedlaethol i ddatblygu'r ysgolion i gyd-weithio i gymeryd perchnogaeth o gynnig y Wobr.

Gwaith Ymgysylltu a Chynnydd hefo'r bobl ifanc di-waith, neu ddim mewn addysg na hyfforddiant o 16-24. Dim wedi dod yn flaenoriaeth gan y bobl ifanc, ond efallai dim digon o bobl ifanc o'r oedfan yma wedi ymateb i'r ymgynghoriad, ac felly dim yn mynd i godi'n flaenoriaeth hefo'r oedan iau. Mae hwn, fodd bynnag, yn un o brif-flaenoriaethau Cenedlaethol i'r gwasanaeth.

Argymhelliad 8: creu swydd hanner-amser ar gyfer Gweithiwr Ieuenctid Ymgysylltu i weithio hefo'r oedran 16-24 sy'n NEET, wedi ei ariannu drwy'r Grant Ymgysylltu. Rôl y Gweithiwr Stragegol i barhau hefo'r Prif Swyddog Ieuenctid, a pharhau i weithio ar gais i gael arian Ewropeaidd drwy gynllun AD-TRAC i greu tîm cefnogol. Adolygu'r gwaith o fewn 2 flynedd i benderfynu os oes angen ail-strwythuro eto i ariannu'r gwaith o'r cyllid craidd.

Ail-strwythuro Staffio

I sicrhau bod y blaenoriaethau uchod yn cael eu costio bydd angen adolygu holl gytundebau staff i alluogi'r opsiynau newydd gael eu rhoi gerbron y Cynghorwyr mewn Cynllun Busnes.

Argymhelliad 9: bod y Pwyllgor Sgrwtini yn cefnogi'r Gwasaneth Ieuenctid a'r Bwrdd Trawsnewid i adolygu holl delerau cyflogaeth staff i ddod a nw ar delerau NJC yn hytrach na chymysgedd o delerau Soulbury, JNC a Chytundeb Lleol. Adolygu bob swydd i adelwyrchu'r cynigion o newidiadau yn eu cyfrifoldebau hefo'r strwythurau newydd.

Byddai derbyn yr argymhellion uchod yn galluog'r gwasanaeth i brisio'n fanwl yr Opsiynau Darpariaeth y gellid eu cynnig i'r dyfodol, tra'n edrych ar yr opsiynau o doriad o 20%, 30%, 40% a 50% o dorriad fel y gofynnwyd amdano gan yr Adran Gorfforaethol.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	**Y Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
Dyddiad:	**8 Chwefror 2016 a 2 Chwefror 2016**
Pwnc:	**Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Ynys Môn a Gwynedd 2016**
Aelod(au) Portffolio:	**Y Cynghorydd Aled Morris Jones**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Shan Lloyd Williams**
Awdur yr Adroddiad: Ffôn: E-bost:	**Lucy Reynolds, Rheolwr Strategaeth a Datblygu Tai** Est. 2225 lucyreynolds@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	**Pawb**

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Argymhellion

Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn:-

1. cymeradwyo Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Ynys Môn a Gwynedd 2016 gan roi sylw arbennig i'r argymhellion a wnaed ar gyfer Ynys Môn. Yn gryno, mae'r anghenion fel a ganlyn:-

    - Pedair llain ar safle i'w ddefnyddio fel safle preswyl parhaol yn ardal Menai
    - Dau fan stopio dros dro – un ger canol yr ynys a'r llall yng nghyffiniau Caergybi i gwrdd ag anghenion Sipsiwn a Theithwyr sy'n teithio trwodd. Dylai bod digon o le ar y safle yng nghanol yr ynys i hyd at 15 o garafannau. Dylai'r safle yng Nghaergybi roi lle i hyd at 12 o garafannau.

2. cymeradwyo'r Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru fel sy'n ofynnol dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 erbyn 26 Chwefror 2016.

Rheswm

Cefndir

Mae'r argymhellion hyn yn seiliedig ar y gwaith a wnaed ar y cyd gan Gyngor Gwynedd a Chyngor Môn rhwng mis Medi a mis Rhagfyr 2015. Mae'n ofyniad statudol i awdurdodau gynnal yr Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr [ALlST] er mwyn adnabod nifer y

Sipsiwn a Theithwyr sydd angen lleiniau nawr neu dros y pum mlynedd nesaf (“angen preswyl”). Mae’r ALIST hefyd yn asesiad o’r angen am leiniau dros dro i Sipsiwn a Theithwyr sy’n pasio trwy ardal yr awdurdod lleol, ond sydd â’u prif le byw yn rhywle arall. Mae’r astudiaeth wedi cydymffurfio’n llawn â chanllawiau statudol gan Lywodraeth Cymru. Fel yr argymhellir yn y canllawiau mae Grŵp Llywio sy’n cynnwys aelodau o Gyngor Gwynedd a Chyngor Môn, swyddogion o’r Uned Polisi Cynllunio a Thai ac aelodau o blith y gymuned Sipsiwn a Theithwyr wedi bod yn cyfarfod yn rheolaidd i fonitro’r astudiaeth.

Fel sy’n ofynnol, roedd y dystiolaeth a ddefnyddiwyd yn yr asesiad yn cynnwys cyfweliadau un i un gyda Sipsiwn a Theithwyr, data eilaidd yn cynnwys cofnodion addysg a’r cyfrifiad, a chofnodion o wersylloedd anawdurdodedig sy’n digwydd yn ardal yr astudiaeth.

Gellir gweld yr argymhellion o’r adroddiad ar gyfer ardal Gwynedd a Môn yn adran 6.2 yn Atodiad 1. Mae’r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar yr argymhellion sy’n berthnasol i Ynys Môn, sef:

1. **Y dylid cwrdd â’r angen a ganfuwyd am leiniau preswyl trwy**

   - Ddyrannu safle yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn ardal Menai i gwrdd â’r angen a aseswyd am 4 o leiniau parhaol ar gyfer yr unigolion sy’n preswylio yn y safle sy’n cael ei oddef ar Ffordd Pentraeth.
   - Bod y Cyngor yn ceisio am gyllid o’r Grant Safle Sipsiwn a Theithwyr gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu safle preswyl penodol.

2. **Y dylid cwrdd â’r angen a ganfuwyd am le stopio dros dro trwy:**

   - Ddyrannu dau fan stopio dros dro ar hyd yr A55 ar Ynys Môn, un yn ardal Caergybi ac yn yng nghanol yr ynys, i ddarparu ar gyfer anghenion Sipsiwn a Theithwyr sydd wedi creu gwersylloedd anawdurdodedig yn rheolaidd yn yr ardaloedd hyn. Dylai bod digon o le ar y safle yng nghanol yr Ynys i hyd at 15 o garafannau. Dylai’r safle yng Nghaergybi roi lle i hyd at 12 o garafannau.

3. **Argymhellion ychwanegol**

   - Bod y Cyngor yn ymrwymo cyllid tuag at hwyluso’r mannau stopio dros dro y canfuwyd sydd eu yn yr Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr.
   - Bod y Grŵp Llywio Prosiect yn parhau i gyfarfod ddwywaith y flwyddyn i sicrhau bod gwaith monitro yn parhau ac i adnabod a ddylid darparu rhagor o safleoedd preswyl neu fannau stopio dros dro i gwrdd ag unrhyw angen pellach a ganfyddir.
   - Bod y Grŵp Llywio Prosiect yn datblygu cynllun gweithredu ar y cyd sy’n cynnwys unrhyw faterion sy’n weddill o Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr 2013 ynghyd â’r argymhellion a nodwyd yn astudiaeth 2016.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros

eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?
Ddim yn berthnasol – mae'n rhaid i'r holl Gynghorau yng Nghymru gyflwyno Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr i Lywodraeth Cymru yn y fformat gofynnol erbyn 26 Chwefror, 2016.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
Mae gofyn statudol ar y Cyngor o dan Ddeddf Tai (Cymru) 2014 i gwblhau Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr ac i ddarparu safleoedd os yw'r asesiad wedi canfod angen nad yw'n cael ei fodloni. Felly mae angen i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo'r Adroddiad a'i gasgliadau fel y sail y bydd yn rhaid i'r Cyngor ei ddefnyddio i adnabod safleoedd i Sipsiwn a Theithwyr.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Mae'r Strategaeth Gorfforaethol yn nodi "Mae cael rhywle da a fforddiadwy i fyw yn bwysig i'n holl ddinasyddion. Ein nod yw darparu cartrefi diogel a phriodol sy'n galluogi unigolion i gael y budd mwyaf posib ohonynt trwy fynediad at swyddi, mwynderau hamdden ac addysg a thrwy hynny elwa o'r buddion cymdeithasol ac economaidd cysylltiedig." Mae'r asesiad llety yn cyfrannu at sicrhau ein bod yn cwrdd yn briodol ag anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Gall y Cyngor geisio am grant gan Lywodraeth Cymru i ariannu'r costau cyfalaf sy'n gysylltiedig â safle preswyl. Mae Llywodraeth Cymru yn cynnig ariannu 100% o gostau datblygu safle parhaol cyhyd â bod safle'n cael ei adnabod. Nid oes cyllid Llywodraeth Cymru ar gael tuag at gostau lle stopio dros dro. Mae'r Cyngor wedi dyrannu cyllid am y tro yng nghyllideb gyfalaf 2016-2017 at y diben hwn.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	**Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA)** (mandadol)	
2	**Cyllid / Adran 151** (mandadol)	
3	**Cyfreithiol / Swyddog Monitro** (mandadol)	
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	Dim sylwad

5	**Eiddo**	
6	**Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)**	
7	**Sgriwtini**	
8	**Aelodau Lleol**	
9	**Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill**	

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	**Economaidd**	Dim sylwad
2	**Gwrthdlodi**	
3	**Trosedd ac Anhrefn**	
4	**Amgylcheddol**	
5	**Cydraddoldebau**	
6	**Cytundebau Canlyniad**	
7	**Arall**	

F – Atodiadau:
Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Ynys Môn a Gwynedd, 2016

FF - Background papers (please contact the author of the Report for any further information):
Gwneud Asesiadau Llety Sipsiwn a Theithwyr – Llywodraeth Cymru, Mai 2015

CYNGOR GWYNEDD COUNCIL

CYNGOR SIR YNYS MÔN ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Ynys Môn a Gwynedd 2016

Dyddiad mabwysiadu gan Gyngor Gwynedd:-

Dyddiad mabwysiadau gan Gyngor Sir Ynys Môn:-

Mynegai

Pennod		Tudalen
	Cyd-destun	3
Pennod Un	**Cyd-destun y Polisi**	
1.1	Deddfwriaeth a Chanllawiau	4
1.2	Polisïau'r Cynllun Datblygu Lleol	4-5
1.3	Diffiniad Llywodraeth Cymru o Dermau Allweddol	6-9
Pennod Dau	**Cefndir a Dadansoddiad o'r data cyfredol**	
2.1	Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Gogledd-orllewin Cymru	10
2.2	Data Poblogaeth ar gyfer Gwynedd	10-12
2.3	Data Poblogaeth ar gyfer Môn	13-14
2.4	Nifer y Carafanau – Gwynedd	15-16
2.5	Nifer y Carafanau – Môn	17-18
2.6	Safleoedd sydd heb ganiatâd a gofnodwyd gan Gyngor Gwynedd	19-21
2.7	Safleoedd sydd heb ganiatâd a gofnodwyd gan Fôn	22-23
2.8	Y Ddarpariaeth llety ar hyn o bryd – Gorffennaf 2015 – Gwynedd	24
2.9	Y Ddarpariaeth llety ar hyn o bryd – Gorffennaf 2015 – Môn	25
Pennod Tri	**Methodoleg**	
3.1	Grŵp Llywio'r Prosiect	26
3.2	Methodoleg yr Astudiaeth	26-29
3.3	Canfyddiadau - Gwynedd	30-32
3.4	Canfyddiadau – Môn	33-34
Pennod Pedwar	**Canfyddiadau'r Arolwg**	
4.1	Canfyddiadau Cyngor Gwynedd	35-41
4.2	Canfyddiadau Cyngor Môn	42-44
Pennod Pump	**Asesu Anghenion Llety**	
5.1	Angen preswyl heb ei ddiwallu - Gwynedd	45
5.2	Angen preswyl heb ei ddiwallu - Môn	46-47
5.3	Angen tramwy/dros dro heb ei ddiwallu - Gwynedd	48
5.4	Angen tramwy/dros dro heb ei ddiwallu - Môn	48
Pennod Six	**Casgliad ac Argymhellion**	
6.1	Casgliad	49-50
6.2	Argymhellion	51-52
	Cyfeirnodau	53
Atodiadau		
Atodiad A	Polisïau'r Cynllun Datblygu Lleol	54-63
Atodiad B	Map - Cynllunio	64
Atodiad C	Gwersylloedd Anghyfreithlon 2015 – Gwynedd	65
Atodiad D	Aelodau Grŵp Llywio'r Prosiect	66-67
Atodiad E	Holiadur	68-80
Atodiad F	Dulliau o godi ymwybyddiaeth – Gwynedd a Môn	81-82
Atodiad G	Cofnod Cyfweliadau Gwynedd a Môn	83-86

Cyflwyniad

Dan ran 3 Deddf Tai (Cymru) 2014 mae gofyn i Awdurdodau Lleol gynnal Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr yn eu hardal. Yn ôl canllawiau Llywodraeth Cymru dylid adnabod a deall anghenion llety'r Sipsiwn a'r Teithwyr yn union fel anghenion sectorau eraill o'r Gymuned.

Mae Llywodraeth Cymru'n ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol gynnal Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr bob pum mlynedd oherwydd natur fyrhoedlog y boblogaeth hon.

Nod yr asesiad hwn yw adnabod anghenion llety cyfredol a rhagweld faint o leiniau preswyl / safleoedd tramwy ac aros dros dro y bydd gofyn eu darparu yn Siroedd Gwynedd (gan gynnwys Parc Cenedlaethol Eryri yng Ngwynedd) ac Ynys Môn.

Cwblhawyd yr Asesiad blaenorol o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr ym mis Mawrth 2013 ac roedd yn cynnwys Gwynedd, Ynys Môn, Parc Cenedlaethol Eryri, Conwy, Sir Ddinbych a Sir Fflint.

Yn ogystal â chydymffurfio â'r ddeddfwriaeth i gynnal yr astudiaeth hon, bydd Cynghorau Gwynedd ac Ynys Môn hefyd yn defnyddio'r wybodaeth a fydd o gymorth wrth lunio Cynllun Datblygu Lleol ar y cyd Ynys Môn a Gwynedd. At hyn, bydd yn cynorthwyo Parc Cenedlaethol Eryri yn yr adolygiad o'r Cynllun Datblygu Lleol a fabwysiadwyd ganddo.

1. Pennod Un: Cyd-destun Polisi

1.1 Deddfwriaeth a Chanllawiau

1.1.1 Mae Sipsiwn Romani a Theithwyr Gwyddelig yn grwpiau ethnig amlwg ac wedi'u gwarchod rhag unrhyw wahaniaethu yn eu herbyn dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae'n ddyletswydd hefyd ar y Llywodraeth, trwy Ddeddf Hawliau Dynol 1998, i hwyluso ffordd o fyw'r sipsiwn mewn perthynas â Sipsiwn ethnig.

1.1.2 Mae **Adran 225 a 226 Deddf Tai (Cymru) 2014** yn datgan ei fod yn ddyletswydd ar Awdurdod Lleol i gynnal asesiad o anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr sy'n byw yn yr ardal. Os nodwyd bod angen, rhaid i'r Awdurdod Lleol nodi safleoedd addas yn eu Cynllun Datblygu Lleol ar gyfer defnydd preswyl a thramwy.

1.1.3 Yng **Nghylchlythyr Cynllunio 30/07** Llywodraeth Cymru tanlinellir y gofyn sydd ar Awdurdodau Lleol i adnabod a darparu safleoedd priodol yn eu cynlluniau lleol.

1.1.4 Deddf Cartrefi Symudol (Cymru) 2013. Mae'r Ddeddf yn cydgrynhoi'r ddeddfwriaeth ar safleoedd cartrefi symudol yng Nghymru. Trwy ei ddarpariaethau, ei nod yw gwella gwaith rheoli a chynnal a chadw safleoedd cartrefi symudol preswyl yng Nghymru. Mae'n cael gwared â grym perchennog y safle i 'flocio' gwerthu cartrefu symudol. Mae Cyngor Gwynedd eisoes wedi newid ei delerau ysgrifenedig gyda deiliaid trwydded i adlewyrchu gofynion y ddeddf.

1.2 Polisïau Cynllun Datblygu Lleol

1.2.1 Penderfynodd Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd weithio gyda'i gilydd i baratoi Cynllun ar y cyd yn cynnwys Ardaloedd Awdurdodau Cynllunio Lleol Môn a Gwynedd. Aeth fersiwn adnau'r Cynllun allan i ymgynghoriad cyhoeddus ffurfiol rhwng 16 Chwefror 2015 a 31 Mawrth 2015.

1.2.2 Yn Atodiad B yr adroddiad hwn ceir eglurhad o'r cynlluniau datblygu sydd mewn grym ar hyn o bryd yn Ardal Gynllunio Gwynedd a Môn yn ogystal â'r polisïau yn y Cynllun Adnau drafft a thynnir sylw atynt ynddo. Pan fydd y Cynllun Datblygu Lleol ar y cyd yn cael ei fabwysiadu, bydd yn disodli'r amryfal Gynlluniau Datblygu presennol y cyfeirir atynt yn Atodiad B ac sy'n berthnasol i Ardal Gynllunio Gwynedd ac i Ynys Môn.

1.2.3 Mae'r Cynghorau'n cydnabod y bydd angen iddynt adnabod digon o safleoedd i gwrdd â'r angen am leiniau ychwanegol ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr a gyfrifwyd o'r Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr. Bydd y safleoedd ychwanegol hyn yn cael eu cyflwyno mewn atodiad i'r Cynllun Datblygu a'u disgrifio fel 'Newidiadau y Canolbwyntir arnynt'. Bydd yr holl Newidiadau y Canolbwyntir arnynt yn cael eu cyflwyno i'r Arolygydd Cynllunio fel gwelliannau a argymhellir i'r Cynllun Adnau.

1.2.4 Yn yr Archwiliad Cyhoeddus i'r Cynllun, bydd yr Arolygydd Cynllunio'n asesu cywirdeb y Cynllun. Gallai'r Arolygydd argymell newidiadau i bolisïau ac i ddynodiadau arfaethedig (gan gynnwys polisïau a dyraniadau safleoedd arfaethedig Sipsiwn a Theithwyr) er mwyn sicrhau fod y Cynllun yn cydymffurfio gyda'r profion cywirdeb. Bydd y Newidiadau y Canolbwyntir arnynt ac unrhyw Newidiadau a gyfyd o'r Archwiliad yn mynd i ymgynghoriad cyhoeddus (a ddisgwylir yn ystod 2016).

1.2.5 Mabwysiadodd Parc Cenedlaethol Eryri ei Gynllun Datblygu Lleol ym mis Gorffennaf 2011. Bryd hynny drafftiwyd polisi'n seiliedig ar feini prawf ar gyfer safleoedd Sipsiwn a Theithwyr (gweler Atodiad B) gan nad oedd tystiolaeth bendant o'r angen am safle wedi'i hadnabod yn Ardal y Parc Cenedlaethol. Bydd yr Awdurdod yn defnyddio tystiolaeth a chanfyddiadau Asesiad 2016 o anghenion Sipsiwn a Theithwyr wrth baratoi ar gyfer yr adolygiad o'r Cynllun Datblygu Lleol.

Gweler Atodiad A a B am ragor o fanylion

1.3 Diffiniadau Llywodraeth Cymru o Dermau Allweddol

Sipsiwn a Theithwyr	(a) Personau ag arfer nomadaidd o fyw, waeth beth yw eu hil neu eu tarddiad, gan gynnwys: (1) Personau sydd, oherwydd eu hanghenion addysgol neu iechyd eu hunain neu eu teulu neu eu dibynyddion neu oherwydd henaint, wedi rhoi'r gorau i deithio dros dro neu'n barhaol, ac (2) Aelodau o grŵp sydd wedi'i drefnu o bobl sioe sy'n teithio neu bobl syrcas (p'un a ydynt yn teithio gyda'i gilydd fel hynny ai peidio); a (b) Pob person arall sydd â thraddodiad diwylliannol o grwydro neu o fyw mewn cartref symudol. Ffynhonnell: Adran 108, Deddf Tai (Cymru) 2014
Safle preswyl	Mae modd bod yn berchennog preifat ar safle preswyl parhaol neu i'r Awdurdod fod yn berchen arno. Bydd y safle hwn yn cael ei ddynodi i'w ddefnyddio fel safle Sipsiwn a Theithwyr yn amhenodol. Mae modd i breswylwyr ar y safleoedd hyn ddisgwyl cael defnyddio'u lleiniau cyhyd ag y byddant yn cydymffurfio â thelerau cytundebau eu lleiniau, dan Ddeddf Cartrefi Symudol 2013. Mae modd, hefyd, ddarparu ar safleoedd neu gerllaw iddynt, fannau gweithio ar gyfer gweithgareddau a gynhelir gan aelodau'r gymuned.
Safle preswyl dros dro	Safleoedd preswyl sydd â chaniatâd cynllunio neu drwydded safle am gyfnod penodol yn unig yw'r safleoedd hyn. Mae modd i breswylwyr ar y safleoedd hyn ddisgwyl cael defnyddio'u lleiniau am gyfnod y caniatâd cynllunio neu drwydded y safle (neu cyhyd ag y byddant yn cydymffurfio â thelerau cytundebau eu lleiniau, dan Ddeddf Cartrefi Symudol 2013 - p'un bynnag a ddaw gyntaf).

Safle tramwy	Cyfleusterau parhaol sydd wedi'u cynllunio i ddeiliaid eu defnyddio dros dro yw safleoedd tramwy. Rhaid I'r safleoedd hyn gael eu dynodi fel y cyfryw a bod yn fodd i Sipsiwn a Theithwyr fyw'n nomadaidd yno. Caniateir i ddeiliaid unigol breswylio ar y safle am hyd at dri mis ar y tro. Mae telerau penodol dan Ddeddf Cartrefi Symudol (Cymru) 2013 yn berthnasol ar y safleoedd hyn. Mae modd, hefyd, ddarparu ar safleoedd neu gerllaw iddynt, fannau gweithio ar gyfer gweithgareddau a gynhelir gan aelodau'r gymuned.
Llecyn Aros Dros Dro	Fe'i hadnabyddir hefyd fel 'llecyn aros', 'Atchin Tan', neu 'lôn las', ymhlith enwau eraill. Bwriad y rhain yw bod yn llecynnau cyfnod byr o ran natur er mwyn cynorthwyo Awdurdodau Lleol lle derbynnir bod angen am leiniau ond nad oes rhai ar gael ar hyn o bryd. Mae modd defnyddio llecynnau aros dros dro a adnabyddir yn rhagweithiol i symud gwersylloedd sydd mewn lleoliadau amhriodol tra byddir yn bwrw ymlaen gyda safleoedd eraill. Rhaid i lecynnau aros dros dro ddarparu ar gyfer o leiaf gael gwared â gwastraff, cyflenwad dŵr a charthffosiaeth.
Llain breswyl	Tir ar safle cartrefi symudol lle mae gan ddeiliaid hawl i osod eu cartref symudol yn amhenodol (oni nodir yn wahanol yng nghytundeb eu llain). Yn nodweddiadol, mae'n cynnwys bloc mwynderau, lle ar gyfer carafán sefydlog a charafán deithiol a pharcio.
Llain dramwy	Tir ar safle cartrefi symudol lle mae gan ddeiliaid hawl i osod eu cartref symudol am hyd at dri mis. Mae modd i leiniau tramwy fod ar safleoedd preswyl parhaol ond nid argymhellir hyn.

Gwersyllu heb ganiatâd	Tir a ddefnyddir heb ganiatâd y perchennog neu heb ganiatâd cynllunio ar gyfer y defnydd tir cywir. Mae modd i Awdurdodau Lleol oddef gwersylloedd tra bo safleoedd eraill yn cael eu datblygu.
Datblygu heb ganiatâd	Perchennog yn defnyddio tir heb y caniatâd cynllunio angenrheidiol ar gyfer defnydd tir
Cyflenwad preswyl cyfredol	Nifer y lleiniau sydd ar gael ag sydd â chaniatâd arnynt ac a ddefnyddir yn yr Awdurdod Lleol neu yn yr ardal bartneriaeth. Mae hyn yn cynnwys lleiniau ar safleoedd Awdurdod Lleol neu breifat.
Galw preswyl cyfredol	Y rhai hynny y mae angen lleiniau â chaniatâd arnynt am wahanol resymau yn cynnwys: • Analluu i sicrhau llain â chaniatâd gan arwain at ddefnyddio gwersylloedd heb ganiatâd; • Anallu i sicrhau caniatâd cynllunio am ddatblygiad heb ganiatâd; • Aelwydydd sy'n byw mewn amgylchiadau gorlawn ac sy'n dymuno llain; • Aelwydydd mewn tai confensiynol yn dangos gwrthwynebiad diwylliannol; • Aelwydydd newydd y mae disgwyl iddynt gyrraedd o rywle arall.
Galw preswyl yn y dyfodol	Lefel yr aelwydydd newydd a ddisgwylir ac a fydd yn creu galw ychwanegol o fewn cyfnod pum mlynedd yr asesiad o lety ac o fewn cyfnod hwy'r Cynllun Datblygu Lleol.
Angen cyffredinol am lain breswyl	Y cyfrifiad terfynol o'r angen am lety nad yw wedi'i ddiwallu ac y mae'n rhaid ei adnabod trwy broses yr asesiad o lety Sipsiwn a Theithwyr. Mae modd canfod y ffigwr hwn trwy ychwanegu'r angen preswyl dybryd at y galw preswyl fydd yn y dyfodol. Bydd yr angen preswyl cyffredinol yn dal yr anghenion ar draws y pum mlynedd yr ystyrir bod yr

	asesiad o lety'n gadarn.
Cyflenwad wedi'i gynllunio am lain breswyl	Nifer y lleiniau sydd â chaniatâd ac sy'n wag ac ar gael i'w rhentu ar safleoedd Awdurdodau Lleol neu breifat. Mae hefyd yn cynnwys lleiniau fydd yn cael eu gwagio yn y dyfodol agos gan aelwydydd sy'n symud i dai confensiynol neu mewn amgylchiadau eraill. Dylid cynnwys lleiniau ychwanegol, y mae disgwyl iddynt agor neu safleoedd preifat sy'n debygol o gael caniatâd cynllunio'n fuan, fel cyflenwad preswyl wedi'i gynllunio.
Aelwyd	Yn y canllawiau hyn, mae hyn yn cyfeirio at unigolion o'r un teulu sy'n byw gyda'i gilydd ar un llain / tŷ / gwersyll.
Aelwyd gudd neu 'ddwbl'	Mae hyn yn cyfeirio at aelwydydd sy'n methu cael caniatâd i gael eu llety eu hunain ac sydd, yn lle hynny, yn byw mewn llety â chaniatâd (tai neu leiniau) sydd wedi'u neilltuo i aelwyd arall. Gallai hyn olygu plant sy'n oedolion ac sydd wedi methu symud cartref neu aelwydydd gwahanol yn byw ar un llain.
Twf yr aelwyd	Caiff twf yr aelwyd ei ddiffinio gan nifer yr aelwydydd newydd sy'n codi o aelwydydd sydd eisoes yn byw yn yr ardal.

2.0 Pennod dau: Cefndir a dadansoddiad o'r data cyfredol

2.1 Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Gogledd Cymru

Cynhaliwyd yr astudiaeth uchod ar ran Cynghorau Môn, Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Parc Cenedlaethol Eryri a Chyngor Gwynedd gan Brifysgol Bangor yn ystod 2011/12. Gan nad oes darpariaeth ar gyfer safleoedd tramwy yng Ngogledd Cymru, mae'r adroddiad yn argymell bod awdurdodau lleol perthnasol yn gweithio gyda'i gilydd i ystyried darparu tri neu bedwar o safleoedd ac arnynt saith llain ar draws ardal yr astudiaeth. O'r adroddiad, yr argymhelliad ar gyfer nifer y lleiniau preswyl i Gyngor Gwynedd oedd 10 ac 11 i Fôn.

Mae'r Cynllun Gweithredu a ddaw yn sgil Asesiad 2013 o Lety wedi'i ddiweddaru a bydd unrhyw faterion na roddwyd sylw iddynt yn cael eu trafod yn y cyfarfodydd a gynhelir ddwywaith y flwyddyn.

2.2 Data poblogaeth ar gyfer Cyngor Gwynedd

Nododd cyfrifiad 2011 fod yng Ngwynedd 153 o bobl sydd wedi datgan eu bod yn dod o dras ethnig* y Sipsiwn neu'r Teithwyr Gwyddelig. Mae'r cyfanswm hwn yn cynnwys pob grŵp oedran ac, felly, yn cynnwys plant.

O'r wybodaeth, mae cyfran uwch o bobl rhwng 20 mlwydd oed i oddeutu 55 mlwydd oed yng Ngwynedd, gyda'r nifer uchaf yn y categori oedran 20-24 a 40-44 mlwydd oed. Gweler graff Rhif 1 isod.

Graff Rhif 1 - Categori Oedran Sipsiwn a Theithwyr (Gwynedd)

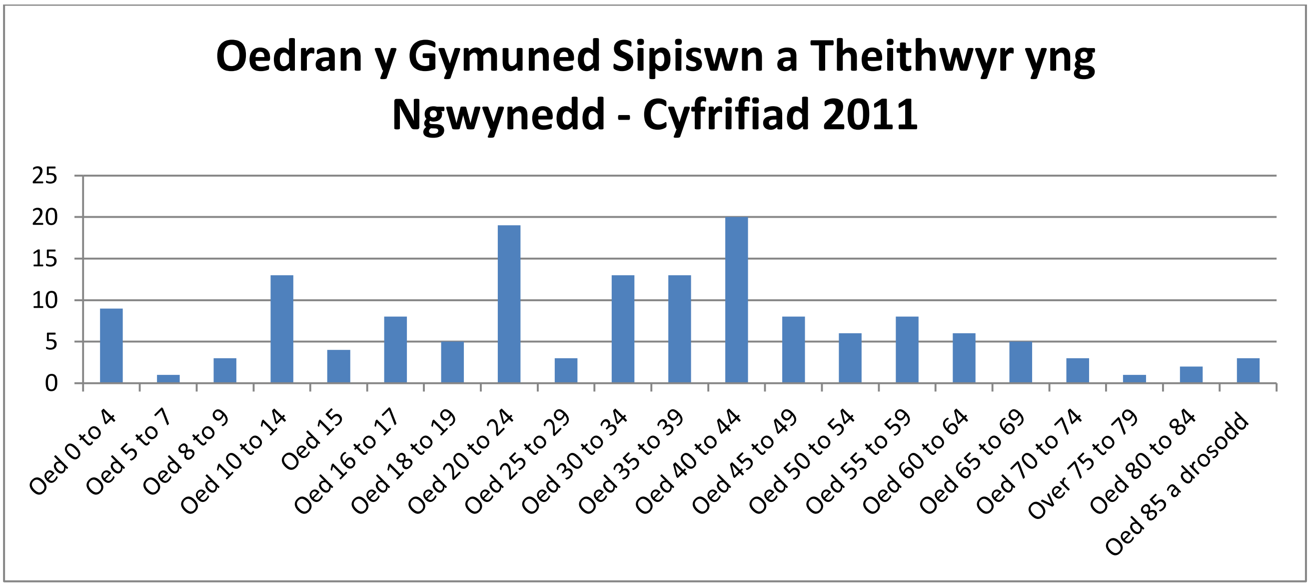

Ffynhonell:- cyfrifiad 2011

Graff Rhif 2- Nifer y Sipsiwn neu Deithwyr Gwyddelig yn ôl ardal (Gwynedd)

Yn y graff isod ceir gwybodaeth am leoliad y Sipsiwn a'r Teithwyr Gwyddelig yn ardal Gwynedd yn ôl pentref.

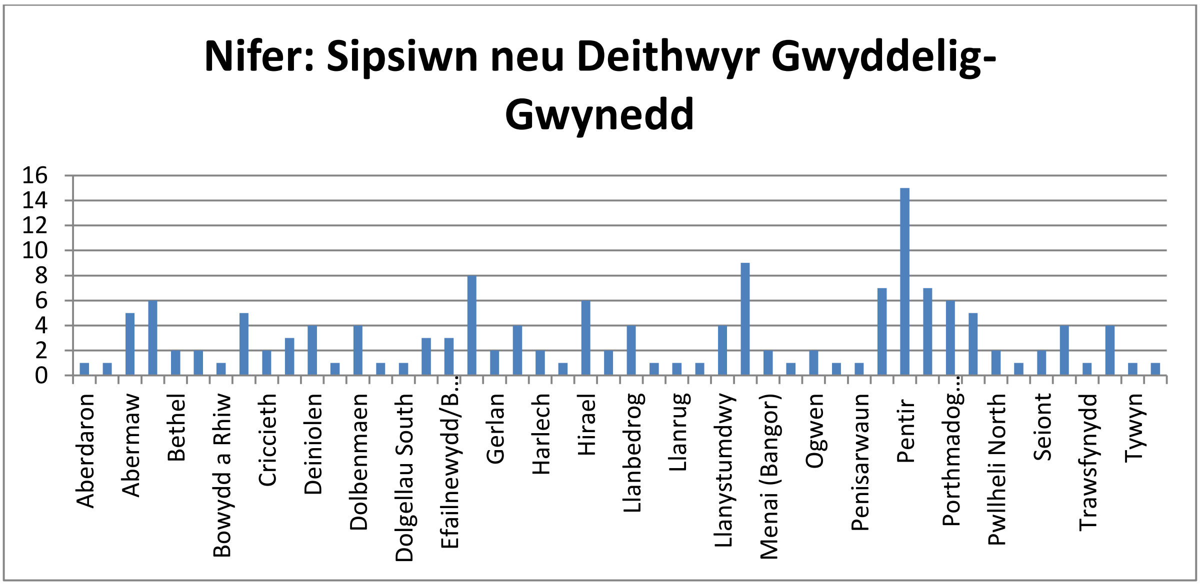

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

O’r 153 o unigolion a adnabuwyd trwy Gyfrifiad 2011, Mae’r Swyddfa Ystadegau Gwladol wedi tynnu sylw at y ffaith mai’r ddau fath o aelwydydd sydd i’w gweld fwyaf yng Ngwynedd yw:

- 65 mewn Brics a Morter (tŷ neu fyngalo a fflat/*maisonette* neu ‘apartment’) a;
- 7 mewn carafán neu strwythur dros dro symudol.

Mewn partneriaeth â’r Gymdeithas Dai rydym wedi adnabod 13 o aelwydydd mewn brics a morter. Mae’r saith carafán a’r strwythur dros dro symudol arall wedi’u hadnabod fel safle Sipsiwn a Theithwyr Cyngor Gwynedd yn Llandygai.

Tabl Rhif 1- Math o Lety (Gwynedd)**

	Cyfanswm Math y Llety	Tŷ neu fyngalo	Fflat, *maisonette* neu ‘apartment’	Carafán neu strwythur dros dro neu symudol arall
Gwynedd	72	54	11	7

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011/ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

*****Bellach ‘Person Cyswllt y Cartref’ (PCC) a ddefnyddir yn y cyfrifiad yn hytrach na’r ‘Penteulu’. Gyda PCC ceir un person mewn aelwyd sy’n bwynt cyfeirio ar gyfer cael rhagor o ystadegau ac ar gyfer nodweddu aelwyd gyfan yn unol â nodweddion y person cyswllt a ddewiswyd.***

2.3 Data Poblogaeth – Ynys Môn

Yng nghyfrifiad 2011 roedd 65 o bobl ym Môn wedi datgan eu bod yn dod o dras ethnig* y Sipsiwn neu'r Teithwyr Gwyddelig. Mae'r cyfanswm hwn yn cynnwys pob grŵp oedran ac, felly, yn cynnwys plant.

(Mae grŵp ethnig yn dosbarthu pobl yn unol â'u grŵp a'u cefndir diwylliannol canfyddedig eu hunain)*

Graff rhif 3 – oedran y Gymuned Sipsiwn a Theithwyr– Cyfrifiad 2011 (Môn)

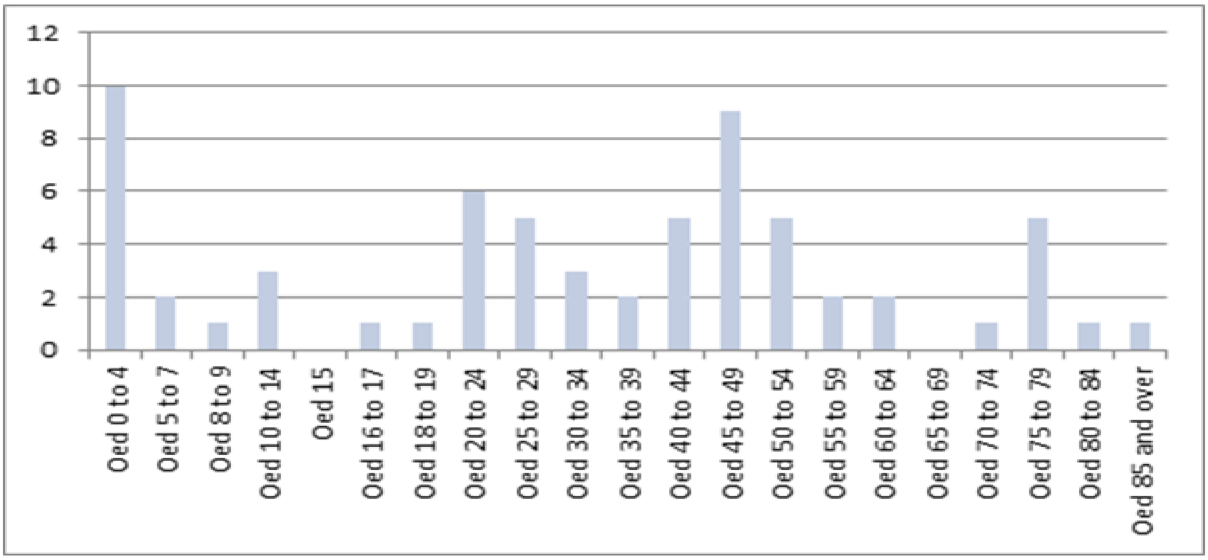

Ffynhonnell:- cyfrifiad 2011

Pan gaiff y wybodaeth hon ei dadansoddi ymhellach ar draws 40 ward Môn, ceir fod y 65 wedi'u gwasgaru'n eang ar draws Môn gydag un ward yn unig lle mae mwy na 10 o bobl sydd wedi nodi eu bod yn Sipsiwn neu Deithwyr Gwyddelig yn y cyfrifiad.

Graff rhif 4 – Sipsiwn neu Deithwyr Gwyddelig - yn ôl ward (ffiniau 2001) (Môn)

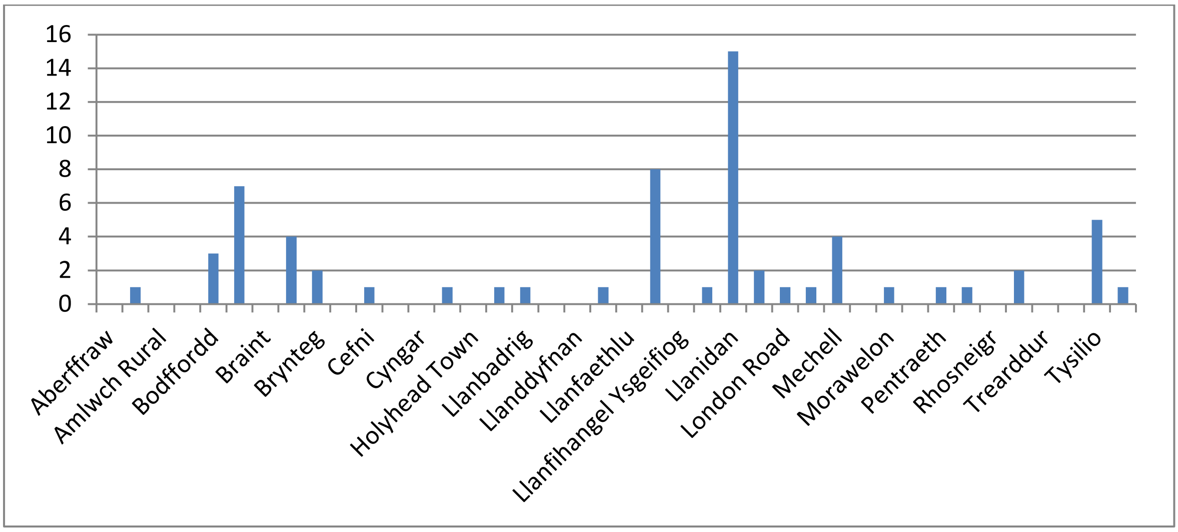

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

30 oedd cyfanswm yr aelwydydd lle datganodd person cyswllt y cartref* eu bod yn dod o dras ethnig y Sipsiwn neu Deithwyr Gwyddelig. O'r 30 aelwyd hyn, roedd 25 yn byw mewn brics a morter a phump mewn carafán neu strwythur symudol neu dros dro arall.

Tabl rhif 2 – Math y Llety (Môn)

	Cyfanswm math y llety	Tŷ neu fyngalo	Fflat, *maisonette* neu 'apartment'	Carafán neu strwythur dros dro neu symudol arall
Môn	30	19	6	5

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

**Bellach 'Person Cyswllt y Cartref' (PCC) a ddefnyddir yn y cyfrifiad yn hytrach na'r 'Penteulu'. Gyda PCC ceir un person mewn aelwyd sy'n bwynt cyfeirio ar gyfer cael rhagor o ystadegau ac ar gyfer nodweddu aelwyd gyfan yn unol â nodweddion y person cyswllt a ddewiswyd.*

2.4 Nifer y carafanau - Gwynedd

Mae Cyngor Gwynedd yn rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru ddwywaith y flwyddyn beth yw nifer y carafanau yn y Sir. Gweler y wybodaeth isod o 2013 i 2015:-

Tabl Rhif 3 – Nifer y safleoedd yn ôl caniatâd ac awdurdod lleol 2013 i 2015 (Gwynedd)

	Ionawr 2013	Gorffennaf 2013	Ionawr 2014	Gorffennaf 2014	Ionawr 2015	Gorffennaf 2015
Safleoedd â chaniatâd (cynllunio)	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**
Safleoedd heb ganiatâd (cynllunio)	**3**	**4**	**4**	**3**	**3**	**3**

Ffynhonnell: StatsCymru – Llywodraeth Cymru

Tabl Rhif 4 – Nifer y lleiniau'n ôl statws preswyl, statws meddiannol ac Awdurdod Lleol (Gwynedd)

Safle Awdurdod Lleol yn Llandegai ar gyrion Bangor yw'r 7 uned a nodi'r isod.

	Ionawr 2013	Gorffennaf 2013	Ionawr 2014	Gorffennaf 2014	Ionawr 2015	Gorffennaf 2015
Preswyl Wedi'i feddiannu	7	7	7	7	7	7
Preswyl gwag	0	0	0	0	0	0
Tramwy Wedi'i feddiannu	0	0	0	0	0	0
Tramwy gwag	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm yr holl leiniau	7	7	7	7	7	7

Ffynhonnell: StatsCymru – Llywodraeth Cymru

Tabl Rhif 5 – Nifer y carafanau'n ôl caniatâd ac awdurdod lleol. (Gwynedd)

	Ionawr 2013	Gorffennaf 2013	Ionawr2014	Gorffennaf 2014	Ionawr 2015	Gorffennaf 2015
	Pob carafán	Pob carafán	Pob carafán	Pob carafán	Pob carafán	Pob carafán
Gwynedd	13	22	10	13	13	14

Ffynhonnell: StatsCymru – Llywodraeth Cymru

2.5 Nifer y Carafanau – Cyngor Môn

Mae'r tabl isod yn dangos yr wybodaeth sy'n cael eu darparu i Lywodraeth Cymru gan Gyngor Sir Ynys Môn dwywaith y flwyddyn sef dyddiad a ddewisir gan Lywodraeth Cymru yn ystod Ionawr a Gorffennaf. Rhaid i'r cynghorau ddarparu Gwybodaeth ar y nifer o garafanau o fewn y Sir yn ystod y misoedd a nodir.

Ym Môn mae ffair fach yng Nghaergybi bob mis Gorffennaf a charafanau pobl sioeau teithiol yw nifer o'r carafanau a gofnodwyd ar y ffurflen.

Er mai teithio at ddibenion eu busnes y mae pobl sioeau teithiol, mae ganddynt hawliau datblygiad a ganiateir dan y system gynllunio ar gyfer defnyddio'r tir.

O'r herwydd, mae'r tabl isod wedi gwahanu'r safleoedd a ganiateir hyn oddi wrth y safleoedd nad oes caniatâd iddynt

Tabl rhif 6 – Nifer y safleoedd â chaniatâd a heb ganiatâd (Môn)

Data nifer y carafanau ym Môn				
	Â chaniatâd	Heb ganiatâd	Pobl Sioeau Teithiol	Cyfanswm
Chwef 2013	0	1	0	1
Gorff 2013	0	2	2	4
Chwef 2014	0	1	0	1
Gorff 2014	0	1	2	3
Chwef 2015	0	1	0	1
Gorff 2015	0	2	1	3

Tabl rhif 7 – Nifer y lleiniau / carafanau ar safleoedd sydd â chaniatâd / heb ganiatâd (Môn)

Data nifer y carafanau ym Môn				
	Â chaniatâd	Heb ganiatâd	Pobl sioeau teithiol	Cyfanswm
Ion 2013	0	12	0	12
Gorff 2013	0	23	16	39
Ion 2014	0	12	0	12
Gorff 2014	0	14	18	32
Ion 2015	0	14	0	14
Gorff 2015	0	23	12	35

Dehongliad o’r data uchod yng nghyswllt nifer carafanau

Mae’r data uchod yn cipio tueddiadau ond nid yw’n rhoi llun cyffredinol o nifer y gwersylloedd a gafwyd ym Môn oherwydd mai dwywaith y flwyddyn yn unig y digwydd hyn.

Dylid nodi nad yw nifer y carafanau’n cyd-fynd â nifer y bobl sy’n aros ar y safle.

Mae’r gwersyll y mae Teithwyr Newydd yn ei ddefnyddio - gwersyll nad oes caniatâd iddo ond a gaiff ei oddef - wedi’i gynnwys ym mhob un o’r dyddiadau yn y tablau uchod. 14 o gerbydau sydd wedi ei nodi i fod ar y safle yn ystod Ionawr a Gorffennaf 2015. Mae nifer y cerbydau’n uwch na nifer y deiliaid gan nad yw’r holl gerbydau’n cael eu defnyddio fel llety ond eu bod yn ffitio’r diffiniad a ddefnyddir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cyfrif.

2.6 Data safleoedd sydd heb ganiatâd a gofnodwyd gan Gyngor Gwynedd

Dengys cofnodion fod nifer y safleoedd heb ganiatâd wedi bod yn gyson yn 2013 a 2014 gyda 7 y flwyddyn.

Bu cynnydd yn nifer y gwersylloedd anghyfreithlon yn 2015 (Ionawr 2015 – Tachwedd 2015) a hyd yn hyn adroddwyd y bu 20 gwersyll yn aros ar gyfartaledd dair noson gyda dim un yn aros dim hwy na 10 noson.

Efallai mai'r rheswm am nifer uchel y gwersylloedd anghyfreithlon yw bod prosesau cyfathrebu/cofnodi mewnol Gwynedd wedi gwella a'n bod yn gweld mwy o wersylloedd anghyfreithlon nac mewn blynyddoedd a fu neu fod mwy o sipsiwn a theithwyr wedi aros yn ardal Gwynedd o gymharu â blynyddoedd a fu.

Graff Rhif 5 Nifer y Gwersylloedd Anghyfreithlon yn ôl Ardal – mis Ionawr – mis Tachwedd 2015 (Gwynedd)

Ardal Arfon yng Nghaernarfon sydd wedi cael y nifer uchaf o wersylloedd anghyfreithlon (9 gwersyll) yn 2015. Gweler y graffiau isod am ragor o wybodaeth.

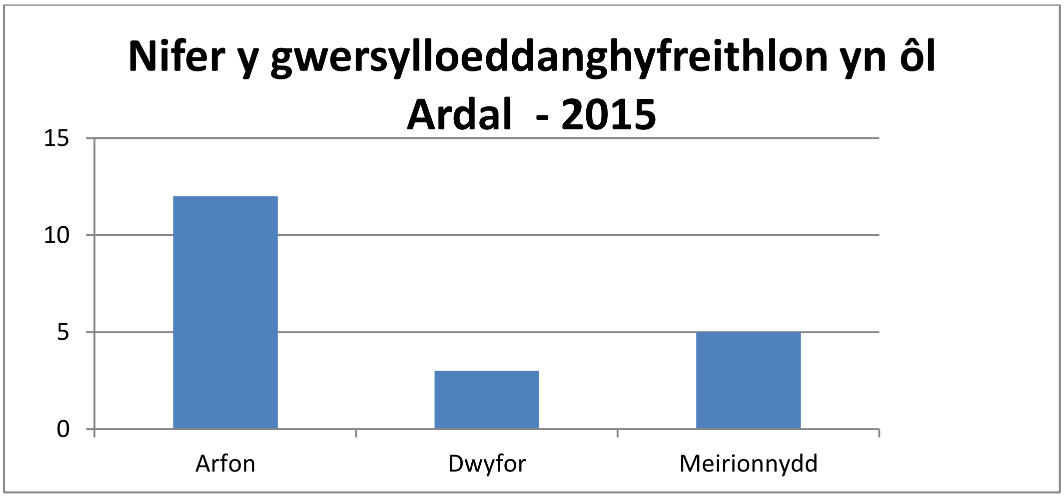

.

Graff Rhif 6 - Dadansoddiad o Wersylloedd Anghyfreithlon yn ôl trefi/pentrefi – mis Ionawr – mis Tachwedd 2015 (Gwynedd)

Mae'r graff isod yn nodi'r union bentref neu dref lle bu gwersylloedd anghyfreithlon. **Gweler Atodiad C** am eu lleoliad ar Fap Gwynedd.

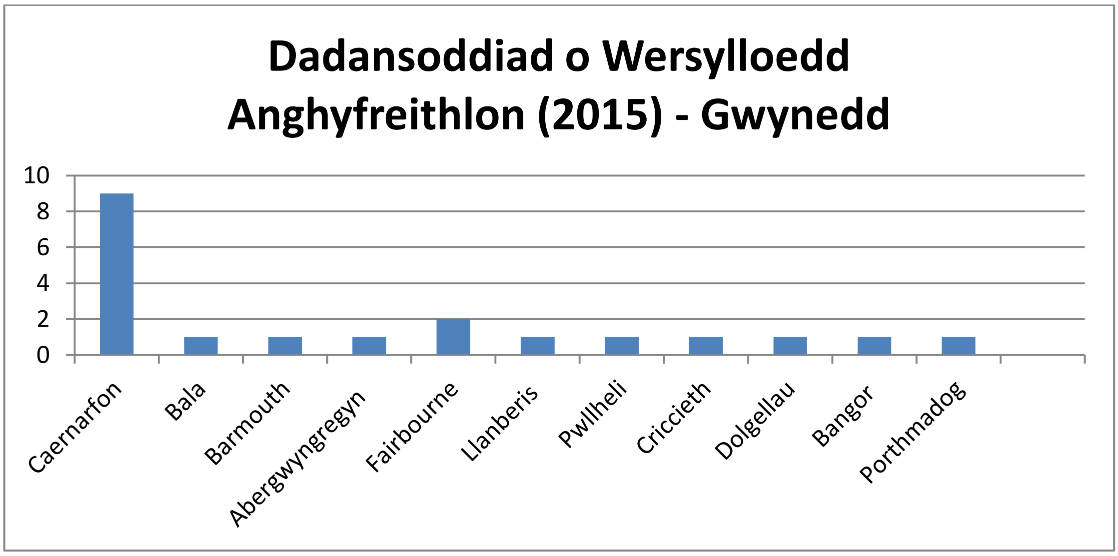

Graff Rhif 7 – Nifer y gwersylloedd anghyfreithlon fesul mis – mis Ionawr – mis Tachwedd 2015

Bu cynnydd mewn achosion o wersylloedd anghyfreithlon yng Ngwynedd yn ystod misoedd Awst a Medi.

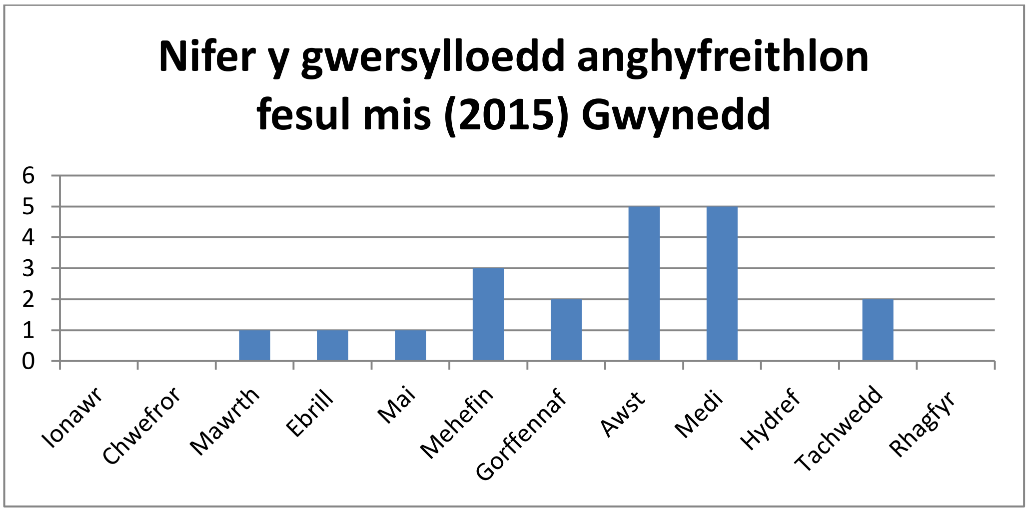

Graff Rhif 8 – Lleoliad y Gwersylloedd Anghyfreithlon – mis Ionawr – mis Tachwedd 2015

Mae’r rhan fwyaf o’r gwersylloedd ar feysydd parcio yn y Sir gan fod gan y rhan fwyaf o feysydd parcio gyfleusterau y mae modd cael atynt, megis toiledau a thap dŵr sy’n rhedeg.

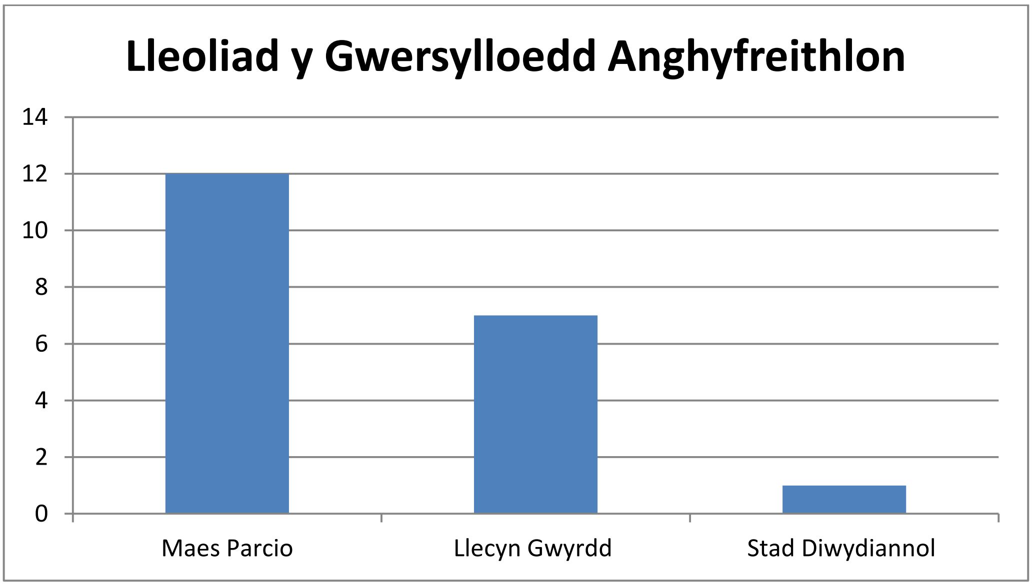

2.7 Data safleoedd heb ganiatâd a gofnodwyd gan Fôn

Cofnodion o wersylloedd tymor byr heb ganiatâd

Bellach caiff cofnodion eu cadw o wersylloedd heb ganiatâd a gyfyd ym Môn adegau eraill o'r flwyddyn, er eu bod yn gwbl gyflawn ar gyfer y 12 mis diwethaf yn unig.

Graff Rhif 9 - Graff yn dangos y nifer o wersylloedd diawdurdodedig yn Ynys Môn yn ystod 2015.

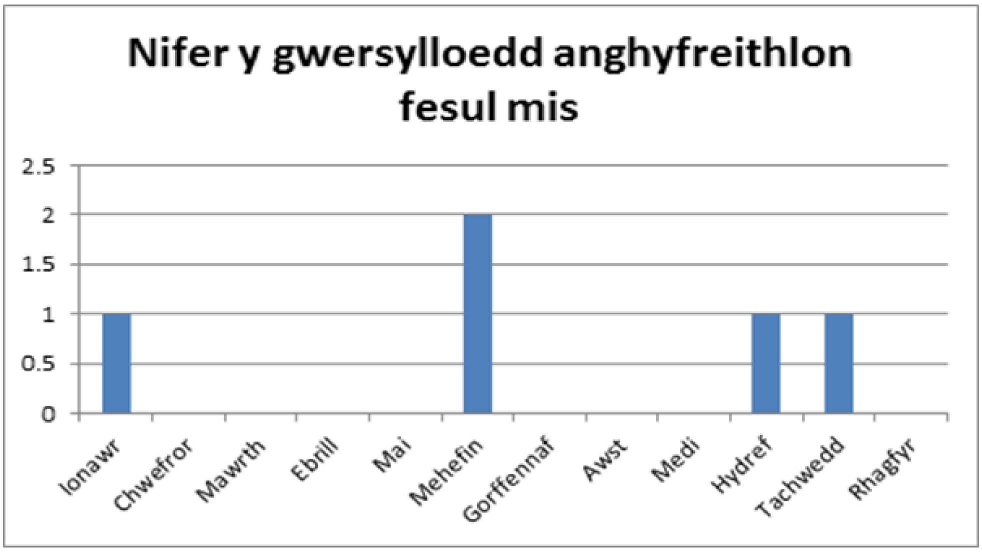

Yn ogystal mae Gwybodaeth a gedwir gan y Cyngor dros y 3 mlynedd diwethaf yn dangos fod gwersylloedd mawr yn ystod mis Gorffennaf/ Awst am sawl wythnos ar dir y Cyngor ar stad ddiwydiannol Mona. Bu rhwng 11 a 15 o garafanau a bu'r cyfnod rhwng 10 ac 19 diwrnod.

Bu gwersylloedd llai (dwy neu dair carafán) hefyd yn Stad Ddiwydiannol Mona ym mis Medi 2014 a mis Hydref 2015.

Bu gwersylloedd eraill yn ardal Caergybi. . Er mis Awst 2014 cofnodwyd tri gwersyll mewn gwahanol leoliadau yng Nghaergybi gan gynnwys ar dir Llywodraeth Leol, Llywodraeth Cymru a thir preifat (maes parcio archfarchnad). Am gyfnod byr yr oedd y rhain yno, sef rhwng un a phedair noson.

Bu un gwersyll o bum carafán yn Llangefni ar faes parcio'r Cyngor yn ystod Tachwedd 2015.

Gwyddys o gysylltiad yr Heddlu neu'r Cyngor â'r Teithwyr y cyfyd y gwersylloedd hyn weithiau o Deithwyr Gwyddelig yn teithio o Iwerddon neu i Iwerddon. Gallai'r rhesymau dros aros gynnwys disgwyl am deithwyr eraill, y tywydd, cymryd toriad yn ystod y daith.

Mae'r gwersyll mawr ym misoedd Gorffennaf / Awst yn codi yn sgil sipsiwn Romani yn dod ynghyd fel rhan o'u patrymau teithio am resymau gwaith a chymunedol.

2.8 Y ddarpariaeth llety ar hyn o bryd - Gorffennaf 2015 – Gwynedd

Darperir saith llety yng Ngwynedd ar hyn o bryd. Mae'r saith i gyd wedi'u lleoli ar Safle Llandygai ar gyrion Bangor ac mae pobl yn byw ar bob un o'r lleiniau.

Mae tri safle preifat wedi'u hadnabod, dau yn Arfon ac un yn Nwyfor. Cysylltwyd â phob un o'r tair aelwyd iddynt gymryd rhan yn yr Asesiad o Lety.

Tabl Rhif 8 – Y Ddarpariaeth Llety ar hyn o bryd - Gorffennaf 2015

	Safleoedd sydd â chaniatâd (cynllunio)		Safleoedd sydd heb ganiatâd (cynllunio)			
	Nifer y carafanau		Nifer y carafanau ar safleoedd tir y sipsiwn eu hunain		Nifer y carafanau ar safleoedd nad yw sipsiwn yn berchen arnynt	
	Rhentu cymdeithasol	Preifat	Yn cael eu goddef	Dim yn cael eu goddef	Yn cael eu goddef	Dim yn cael eu goddef
Gwynedd	7	3	0	0	0	1
Cyfanswm	7	3	0	0	0	1

2.9 Y Ddarpariaeth Llety ar hyn o bryd - Gorffennaf 2015 - Môn

Nid oes safleoedd Awdurdod Lleol ym Môn

Nid oes safleoedd preifat ym Môn

Mae gwersyll tymor hir nad oes caniatâd iddo mewn cilfan wrth ymyl Ffordd Pentraeth yr A5025. Mae hwn wedi'i oddef ers i'r Cyngor golli achos llys yn 2009. Cafodd y defnydd cyfredol a wneir o'r safle ei asesu yn ystod yr Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr fel a nodi'r o dan adran 5.2

3.0 Pennod Tri: Methodoleg

3.1 Cyfansoddiad Grŵp Llywio'r Prosiect.

Yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru (tudalen 14 - 5.6 Rheoli Prosiect) sefydlwyd grŵp llywio. Ymhlith y rhai oedd yn y grŵp llywio oedd y rhai sydd wedi sefydlu rhwydweithiau gyda'r cymunedau Sipsiwn a Theithwyr a'r rhai hynny sy'n atebol am gwrdd ag anghenion llety'r Cymunedau Sipsiwn a Theithwyr. (**Gweler Atodiad D**). Cynhaliwyd pedwar cyfarfod ar y dyddiadau a ganlyn: 15.06.15/28.09.15/02.11.15 a 02.12.15.

3.2 Methodoleg yr Astudiaeth

3.2.1 Dull Gweithredu'r Gwaith Ymchwil

Cafodd yr astudiaeth ei rheoli gan Unedau Strategaeth Tai Cynghorau Môn a Gwynedd. Ffurfiwyd dull gweithredu'r astudiaeth trwy weithio mewn partneriaeth gydag unigolion allweddol. Comisiynwyd Tai Gogledd Cymru i gefnogi unigolion i gwblhau'r holiadur er mwyn sicrhau y byddid yn ddiduedd. (**Gweler Atodiad E)**

3.2.2 Ymgysylltu â Chyfranddeiliaid

Aeth Cyngor Gwynedd a Thai Gogledd Cymru gyda'i gilydd i ymweld â thrigolion ar safle Llandygai. Aeth Cyngor Môn a Thai Gogledd Cymru i ymweld â safle Pentraeth. Yn ystod yr ymchwiliadau cychwynnol rhoddwyd eglurhad am y broses asesu llety. Rhoddwyd gwybod i breswylwyr hefyd mai sefydliad annibynnol oedd Tai Gogledd Cymru a fyddai'n cynorthwyo unigolion i gwblhau'r holiadur.

Defnyddiodd Cynghorau Gwynedd a Môn amryfal safleoedd cyfryngau cymdeithasol/sefydliadau a'r wasg i godi ymwybyddiaeth o'r Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr (**Gweler Atodiad F**).

3.2.3 Dosbarthu holiaduron

3.2.3.1 Cafodd pob aelwyd ei hannog i gwblhau holiadur gyda chymorth gan staff Tai Gogledd Cymru. Yna gofynnwyd i Dai Gogledd Cymru roi'r wybodaeth i mewn i Lime Survey, sef peiriant cofnodi a ddefnyddir gan Gyngor Gwynedd. Yna byddai Cyngor Gwynedd yn gweithio gyda Chyngor Môn i edrych ar y canfyddiadau.

3.2.3.2 Gofynnwyd i Dai Gogledd Cymru roi adborth i'r grŵp llywio ar y cynnydd a wnaed a'r gefnogaeth ychwanegol yr oedd gofyn amdani, os oedd gofyn.

3.2.3.3 Casglwyd rhagor o wybodaeth trwy'r Adrannau Addysg, Safonau Masnach, Cymdeithasau Tai, cyfrifiad, adroddiadau a dogfennau hanesyddol a thrwy nifer y carafanau a gyfrifir ddwywaith y flwyddyn.

3.2.3.4 Oherwydd cyfrinachedd nid oedd Cymdeithasau Tai a'r Adran Addysg yn gallu rhannu gwybodaeth bersonol gyda'r rheolwyr prosiect am denantiaid / defnyddwyr y gwasanaeth. O'r herwydd bu i ni ddibynnu ar y Cymdeithasau Tai a'r Adran Addysg i gysylltu ar ein rhan.

3.2.3.5 Mae Gwynedd a Chyngor Ynys Môn, mewn partneriaeth â Tai Gogledd Cymru wedi cofnodi pob ymdrech a wnaed i gysylltu ag unigolion a nodwyd i fod yn Sipsiwn-Teithwyr neu Wyddelig - **gweler Atodiad G.**

3.2.4 Rhestr Wirio'r Gwaith Ymgysylltu

Gweler Cofnod o'r Cyfweliadau (Atodiad G)

Y Gwaith yr oedd gofyn ei wneud	Sylwadau
Ymweld â phob aelwyd Sipsiwn a Theithwyr a adnabuwyd trwy'r broses dadansoddi'r data hyd at dair gwaith os bydd rhaid.	Cysylltwyd trwy lythyr /galwad ffôn ac ymweliadau personol â Sipsiwn a Theithwyr y gwyddys amdanynt yng Ngwynedd a Môn. Rhoes Tai Gogledd Cymru gymorth i'r unigolion gwblhau'r holiaduron.
Cyhoeddi manylion proses yr Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr, gan gynnwys manylion cyswllt fel bod modd i aelodau'r gymuned ofyn am gyfweliad, ar safle'r Awdurdod Lleol, gwefan *Travellers' Times* ac yng ngyhoeddiad *World's Fair.*	Gweler atodiad CH am fanylion y gwaith a wnaed i roi cyhoeddusrwydd I'rr Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr yng Ngwynedd a Môn
Ymgynghori â sefydliadau perthnasol sy'n rhoi cefnogaeth i'r gymuned	Gweler Atodiad Ch am fanylion gwaith a wnaed i roi cyhoeddusrwydd i'r Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr yng Ngwynedd a Môn.
Datblygu rhestr aros yr Awdurdod Lleol ar gyfer lleiniau a thai - rhestr y mae modd i aelodau'r gymuned gael gwybod amdani a chael ati.	Rhestr aros electronig wrthi'n cael ei datblygu i gysylltu â'r gofrestr tai cymdeithasol. Rhestr aros bapur a ddefnyddir yng Ngwynedd ar hyn o bryd. Mae Ynys Môn wedi datblygu cofrestr ar gyfer y rhai hynny sydd â diddordeb mewn lleiniau ac mae copïau papur a ffurflenni ar lein ar gael nawr.

Y Gwaith yr oedd gofyn ei wneud	Sylwadau
Ymdrechu i gynnwys Sipsiwn a Theithwyr ar Grŵp Llywio Prosiect yr Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr	Roedd aelod o'r Gymuned Sipsiwn a Theithwyr ar y Grŵp Llywio.
Sicrhau y dilynir i fyny'r manylion cyswllt a roddir i'r Awdurdod Lleol gan aelodau'r gymuned trwy'r broses arolwg a bod yr anghenion yn cael eu hasesu.	Cysylltwyd trwy lythyr /galwad ffôn ac ymweliadau personol â Sipsiwn a Theithwyr y gwyddys amdanynt yng Ngwynedd a Môn.
Ystyried cynnal digwyddiadau gwybodaeth Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr ar safleoedd (neu gerllaw iddynt) i egluro pam y dylai aelodau'r gymuned gymryd rhan ac annog preswylwyr y safleoedd i ddod ag eraill nad yw'r Awdurdod Lleol o bosib yn gwybod amdanynt.	Argymhellwyd gan gynrychiolydd y Sipsiwn a'r Teithwyr y byddai'n well ymweld ag unigolion wyneb yn wyneb yn hytrach na chynnal digwyddiad. Cafwyd ymweliadau cyflwyniadol cychwynnol yn egluro'r broses, ac yna ymweliadau gan staff Tai Gogledd Cymru.

3.3 Canfyddiadau - Gwynedd

3.3.1 Bu i Adran Addysg Gwynedd adnabod 26 o blant yn ysgolion Gwynedd oedd o dras y Sipsiwn a'r Teithwyr – roeddynt yn amrywio o Flwyddyn 0 i Flwyddyn 11.

3.3.2 O'r 26 o blant, adnabuwyd 9 teulu a chafodd pob un ohonynt lythyr a galwad ffôn gan yr Adran Addysg yn rhoi gwybod iddynt am yr Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr. Ymatebodd dri yn cadarnhau nad oeddynt yn dymuno cwblhau'r holiadur ac ni wnaeth chwech unrhyw gyswllt. Roedd 22 o'r 26 o blant yn mynd i'r Ysgol yn ardal Arfon, ym Mangor a Bethesda gan fwyaf, ac roedd pedwar o blant yn mynd i'r Ysgol yn ardal Dwyfor.

3.3.3 Cadarnhaodd Tai Gogledd Cymru nad oedd ganddynt denantiaid oedd wedi nodi eu bod yn Sipsiwn a Theithwyr. Roedd gan Gartrefi Cymunedol Gwynedd 21 o unigolion (12 aelwyd) ac roedd gan Grŵp Cynefin un tenant (un aelwyd).

3.3.4 Roedd Cymdeithasau Tai a Chyngor Gwynedd yn gweithio mewn partneriaeth i anfon at y tenantiaid y taflenni gwybodaeth oedd yn cynnwys manylion y person cyswllt yn Llywodraeth Cymru a Chyngor Gwynedd. Roedd Cartrefi Cymunedol Gwynedd yn rhoi gwybodaeth ar eu gwefan i godi ymwybyddiaeth ymhlith eu tenantiaid.

3.3.5 O'r 13 aelwyd a adnabuwyd trwy'r Cymdeithasau Tai, roedd wyth yn ardal Arfon, ym Mangor gan fwyaf, a phump yn ardal Dwyfor.

3.3.6 Fel y nodwyd yn 4.2 adnabu'r Swyddfa Ystadegau Gwladol 72 o aelwydydd yng Ngwynedd oedd yn Sipsiwn a Theithwyr. Mae

Gwynedd wedi llwyddo i gysylltu â 13 o'r 65 mewn brics a morter trwy Gymdeithasau Tai.

3.3.7 Roedd y saith carafán / strwythur dros dro yr adroddwyd arnynt yn y Swyddfa Ystadegau Gwladol yn adnabyddus i Wynedd fel y safle Sipsiwn a Theithwyr yn Llandygai. Cysylltwyd â'r saith a chwblhaodd pedwar yr holiadur.

3.3.8 Cysylltwyd trwy lythyr â thri datblygiad nad oedd ganddynt ganiatâd oherwydd nad oedd rhifau ffôn ar eu cyfer. Ni wnaeth un ohonynt ymateb, cysylltodd un dros y ffôn gan wrthod gadael i ni gysylltu ag o eto a threfnodd y trydydd i Dai Gogledd Cymru ymweld er mwyn cwblhau'r holiadur.

3.3.9 Roedd adran drwyddedu Cyngor Gwynedd yn gallu adnabod lleoliadau'r ffeiriau a'r syrcasau. Cafodd y wybodaeth hon ei throsglwyddo i Dai Gogledd Cymru ym mis Awst 2015 er mwyn gwneud trefniadau i ymweld. Nid oedd Tai Gogledd Cymru'n gallu gwneud trefniadau i ymweld â'r tri digwyddiad hyn oherwydd trefniadau staffio.

3.3.10 Aeth Cyngor Gwynedd i ymweld â'r syrcas yn Ninas ddiwedd mis Awst 2015. Bu iddynt gadarnhau nad oeddynt yn dymuno cwblhau'r holiadur ac yn dymuno i ni nodi nad oeddynt yn dymuno cael eu categoreiddio fel Sipsiwn a Theithwyr gan mai pobl sioe oeddynt.

3.3.11 Gwnaeth staff Tai Gogledd Cymru a Chyngor Gwynedd drefniadau i ymweld â ffair ym Mangor ar y 10^{fed} o Fedi 2015. Yn anffodus, erbyn i ni gyrraedd y safle, roedd y ffair wedi symud yn ei blaen.

3.3.12 Gwnaed cyswllt â Kirk Mulhearn o'r *Showman's Guild* ac â Lynn Whatmore sy'n golygu'r cylchgrawn *World's Fair*. Rhoddwyd

hysbyseb gan Lywodraeth Cymru yn rhifyn Gorffennaf 2015. Rhoes hyn gyfle i bobl y sioeau teithiol gysylltu ag i drefniadau gael eu gwneud i gwblhau'r holiadur.

3.3.13 Cofnodwyd ugain gwersyll anghyfreithlon yn ardal Gwynedd yn 2015/16, cyfanswm o 69 o garafanau.

3.3.14 O fis Awst 2015 ymlaen (dechrau'r cyfnod ymgynghori), rhoddwyd y cynnig i 11 o wersylloedd anghyfreithlon, cyfanswm o 27 o garafanau, gwblhau'r holiadur. Rhoddwyd eglurhad am y rheswm y tu ôl i'r holiadur a'r posibilrwydd o edrych ar safleoedd aros tramwy neu dros dro ar gyfer y dyfodol. Er bod rhai o'r gwersylloedd yn nodi y câi safle aros tramwy/dros dro eu croesawu, nodwyd ganddynt hefyd na chodir arnynt ar hyn o bryd pan fyddant yn aros gan eu bod yn aros mewn meysydd parcio gan fwyaf lle ceir cyfleusterau gerllaw.

3.4 Canfyddiadau – Môn

3.4.1 Edrychwyd ar wybodaeth am broffil tenantiaid mewn tai cymdeithasol ym Môn er mwyn canfod unrhyw denantiaid oedd o dras Sipsiwn a Theithwyr. Wrth wneud hyn daethpwyd ar draws un tenant Roedd yn bosib adnabod 1 tenant oedd mewn tŷ Cymdeithasol sef tenant Cyngor Sir Ynys Môn a chysylltodd Cymdeithas Tai Gogledd Cymru ag o am gyfweliad.

3.4.2 Yn sgil cofnodion Adran Addysg Môn bu modd canfod tair aelwyd lle cofnodwyd tras ethnig Sipsiwn neu Deithwyr ar gyfer plant yn ysgolion Môn.

3.4.3 Cysylltwyd â'r teuluoedd hyn trwy lythyr ac yna trwy eu ffonio. Cytunodd y teuluoedd i gwblhau'r holiadur dros y ffôn.

3.4.4 Ymwelwyd sawl gwaith â'r safle ar ffordd Pentraeth, safle a gaiff ei oddef. Ymwelodd swyddogion y Cyngor er mwyn egluro'r arolwg a chynnig y cyfle i fynd i'r grŵp llywio. Aeth swyddogion o blith y rhai a benodwyd i gyfweld pobl yng nghyswllt yr arolwg, Tai Gogledd Cymru, i ymweld er mwyn ceisio trefnu apwyntiadau. Cafodd swyddogion Tai Gogledd Cymru drafferth i drefnu cyfweliadau. Yn y pen draw, cwblhaodd un ymatebwr ei holiadur yn rhannol, heb gymorth a chwblhawyd un arall trwy gyfweliad gyda swyddog y Cyngor.

3.4.5 Yn ystod cyfnod yr arolwg cynhaliwyd dwy ffair deithiol ym Môn. Trefnwyd cyfweliad gyda pherchennog ffair ym Menllech ym mis Medi. Gwnaed ymdrechion hefyd i gyfweld pobl sioeau teithiol yn ffair Borth a gynhelir yn flynyddol ond ni fu'n bosib trefnu apwyntiadau.   Bu i staff Tai Gogledd Cymru ymgeisio i gyfweld y bobl sioeau teithiol sy'n ymweld â Phorthaethwy yn flynyddol ond yn anffodus nid oedd yn bosib gwneud trefniadau a hwy gan nad oedd neb yn y carafanau yn ystod yr ymweliadau.

3.4.6 Fel y disgrifir ym mharagraff 3.3.12 cysylltodd Gwynedd a Môn â'r *Showman's Guild* gyda'i gilydd a rhoddwyd cyhoeddusrwydd i'r arolwg yng Nghylchgrawn *World's Fair* ym mis Tachwedd.

3.4.7 Yn ystod cyfnod yr Arolwg rhoddwyd gwybod i Gyngor Sir Ynys Môn am ddau wersyll nad oedd caniatâd iddynt. Mewn un gwersyll roedd y teithwyr wedi symud ymlaen cyn i swyddog y Cyngor ymweld. Yn yr ail, gwrthodwyd cyfweliad ffurfiol ond cafwyd trafodaeth am y rheswm am y gwersyll. Roedd y grŵp o

deithwyr yn dychwelyd i Iwerddon ac wedi gohirio eu taith, yn rhannol oherwydd tywydd mawr. Dywedodd y sawl oedd yn cael ei gyfweld nad oedd wedi aros yn rheolaidd ym Môn yn flaenorol.

4. Pennod Pedwar: Canfyddiadau'r Arolwg Gwynedd

4.1 Canfyddiadau Arolwg Cyngor Gwynedd

4.1.1 Cyfweliadau ag Aelwydydd

Cafodd saith aelwyd eu cyfweld yng Ngwynedd a tri ym Môn. Fel y nodwyd eisoes, roedd Tai Gogledd Cymru'n cynorthwyo'r unigolion i gwblhau'r holiaduron

Roedd tri o'r 7 aelwyd ar safle'r Awdurdod Lleol, roedd 1 mewn llety rhent preifat, a 2 ar ddatblygiad heb ganiatâd. Roedd yr aelwydydd yn adnabod eu hunain fel Teithwyr Gwyddelig/ Teithwyr Romani / Pobl sioe, Teithwyr Gwyddelig /Saeson neu Saeson/Sipsiwn.

4.1.2 Gwybodaeth am Aelwydydd

Roedd nifer y bobl ym mhob aelwyd fel a ganlyn:-

- 3 aelwyd – 1 person fesul aelwyd a gwrywod oedd y 3;
- 1 aelwyd – 5 o bobl, 3 gwryw a 2 fenyw;
- 1 aelwyd – 6 o bobl, 3 gwryw a 3 menyw;
- 1 aelwyd – 9 o bobl, 4 gwryw a 5 menyw.
- 1 aelwyd - 2 o bobl, 1 gwryw a 1 menyw

Mae'r aelwyd 9 person yn byw mewn brics a morter ar hyn o bryd.

Graff Rhif 10 - Lle mae Sipsiwn a Theithwyr yn byw nawr?

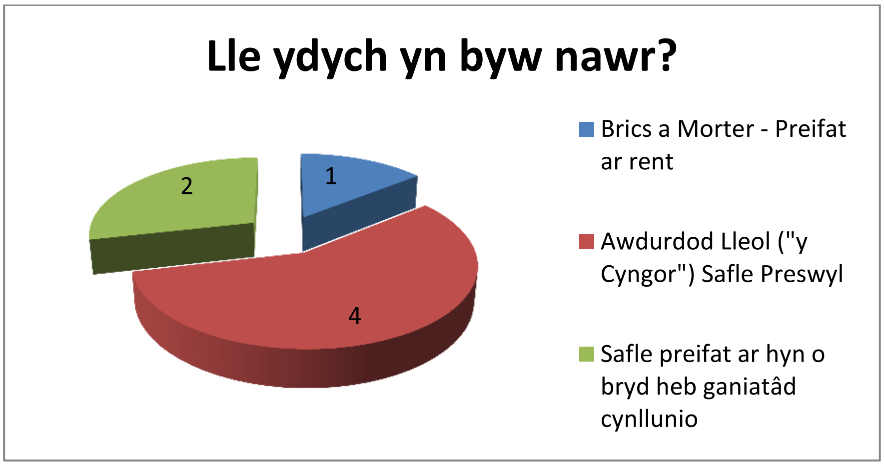

Pan ofynnwyd iddynt pam oeddynt yn byw yno, roedd yr ymatebion fel a ganlyn:-

- **Cysylltiadau Lleol (Teulu neu Waith) (6)**
- **Arall (1) - "Yn Wrecsam cyn symud - roeddem yn symud cartref fel bod modd i'r plant fynd i'r Ysgol a chael rhywfaint o addysg".**

Cyfnod yr amser yn y lleoliad presennol – roedd pedwar wedi byw yn y lleoliad ers dros bum mlynedd. Mae un yn byw yn ei leoliad presennol ers 7-12 mis, un ers 1-2 flynedd ac 1 ers 2-5 mlynedd**.** O'r saith, nododd pedwar nad oeddynt yn bwriadu symud o'u lleoliad presennol ac nid oeddynt yn gwybod am faint y byddent yn aros yno.

Graff Rhif 11 – Cyfnod yr amser yn y lleoliad presennol

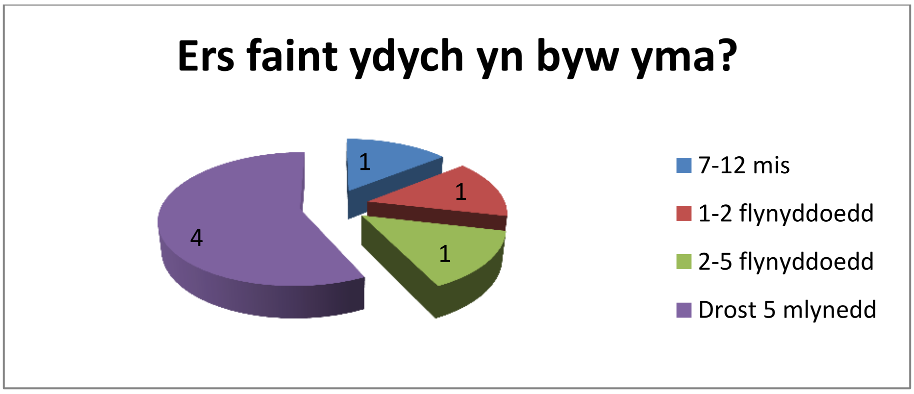

Nodir isod y rheswm pam y bu i'r ddwy aelwyd symud yn y 12 mis diwethaf:-

- **Priodi;**
- **Roedd ganddynt garafán yn Wrecsam, wedi symud ers dros 12 mis.**

4.1.3 Proffil demograffig o'r boblogaeth

Mae'r siart isod yn cymharu data'r cyfrifiad mewn cymhariaeth â'r data gwirioneddol a ddaeth i law trwy'r holiaduron a gwblhawyd. Ni wnaeth rhai o'r ymatebwyr ddadlennu eu hoedran/oedran eu partner ar yr holiadur er iddynt ddadlennu oed eu plant.

Graff Rhif 12 – Oed Sipsiwn a Theithwyr yng Ngwynedd o Gymharu â Data Cyfrifiad 2011

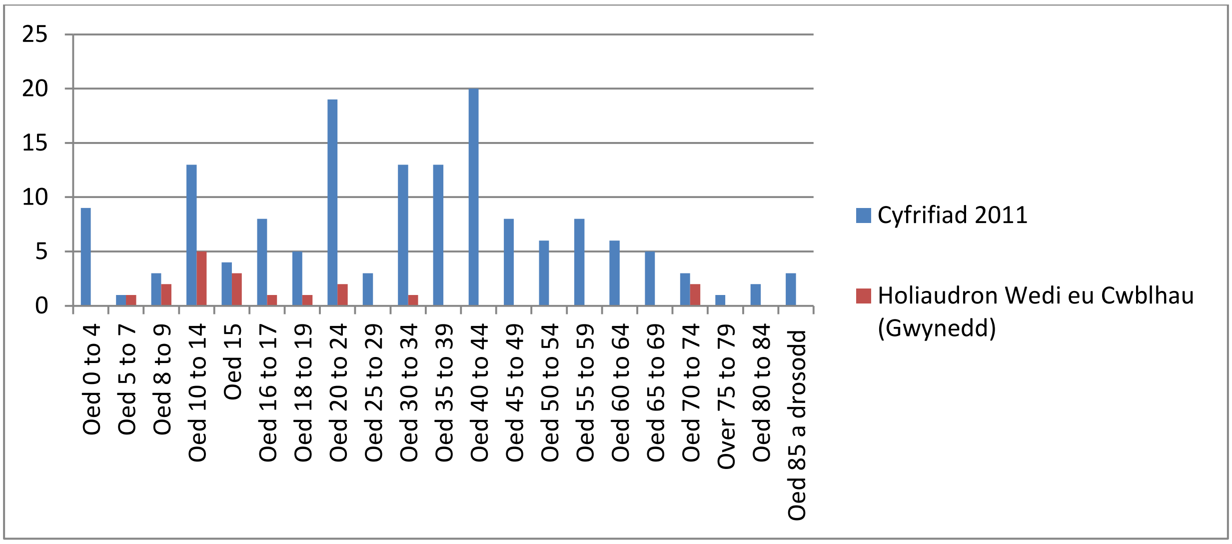

4.1.4 Addasrwydd y Llety Cyfredol

Nododd chwe aelwyd nad oeddynt yn fodlon gyda'u llety cyfredol ac mae'r sylwadau fel a ganlyn:-

- **Dim angen gwelliannau - dim yn dymuno byw mewn tŷ rhagor wedi bod yno 12 mis - yn dymuno mynd yn ôl i garafán. (1)**
- **Cyfleusterau toiled gwell (1)**

- **Gwaith cynnal a chadw gwell e.e. gwaith plymio /traeniau / casglu gwastraff(3)**
- **Llecyn chwarae i blant ifainc (3)**
- **Llecynnau parcio ychwanegol i geir (3)**
- **Dim cyfleusterau ar y safle, unlle arall i fynd iddo (1)**

Nododd aelod un aelwyd ei fod yn fodlon gyda'i lety cyfredol gan ei fod yn berchen ar ei gae ei hun a bod safle mewn cyflwr da, ond ei fod yn ymdrin â materion cynllunio ar hyn o bryd.

Pan ofynnwyd i'r aelwydydd a fyddent yn aros yn hwy yn eu llety cyfredol pe gwnaed gwelliannau, roedd ymatebion fel a ganlyn. Noder y daeth mwy nag un ateb i law gan aelwydydd:-

- **Na – gwell ganddynt fyw mewn carafán (1)**
- **Byddent – angen gwelliannau (2)**
- **Byddent – gwneud y safle'n fwy (3)**
- **Byddent - angen addasiadau (4)**
- **Byddent – gwneud y llety'n fwy diogel (3)**
- **Byddent – cael caniatâd cynllunio (2)**
- **Dim ateb (1)**

Yn ystod ymweliadau â safle Llandygai, trafodwyd rhai o'r uchod a lluniwyd cynllun gweithredu ar gyfer gwelliannau ac mae'r gwaith yn mynd rhagddo. Edrychir i mewn i faterion eraill a godwyd.

Nododd tair o'r 7 aelwyd bod digon o leoedd cysgu i'r holl breswylwyr.
Mae rhagor o ddadansoddi fel a ganlyn:-

- **Nododd 1 fod digon o le ar y llain i ddwy garafán ychwanegol**
- **Nododd 1 fod digon o le ar y cae i bum carafán ychwanegol**
- **Nododd pedair nad oedd lle ar gyfer lleiniau ychwanegol**
- **Nododd un aelwyd nad oedd hyn yn berthnasol**

4.1.5 Dyheadau ynghylch Llety

Roedd pedair o'r saith aelwyd oed wedi tynnu sylw at yr angen am leiniau'n dymuno mynd ar restr aros Cyngor Gwynedd. Mae ffurflenni cais ynghyd â thaflenni gwybodaeth wedi'u hanfon at bob un o'r pedair aelwyd. At hyn, mae Swyddog Cyswllt Safleoedd wedi cynnig cymorth i gwblhau'r ffurflenni.

Graff Rhif 13:- Nifer y bobl sy'n dymuno mynd ar restr aros yr Awdurdod Lleol am leiniau

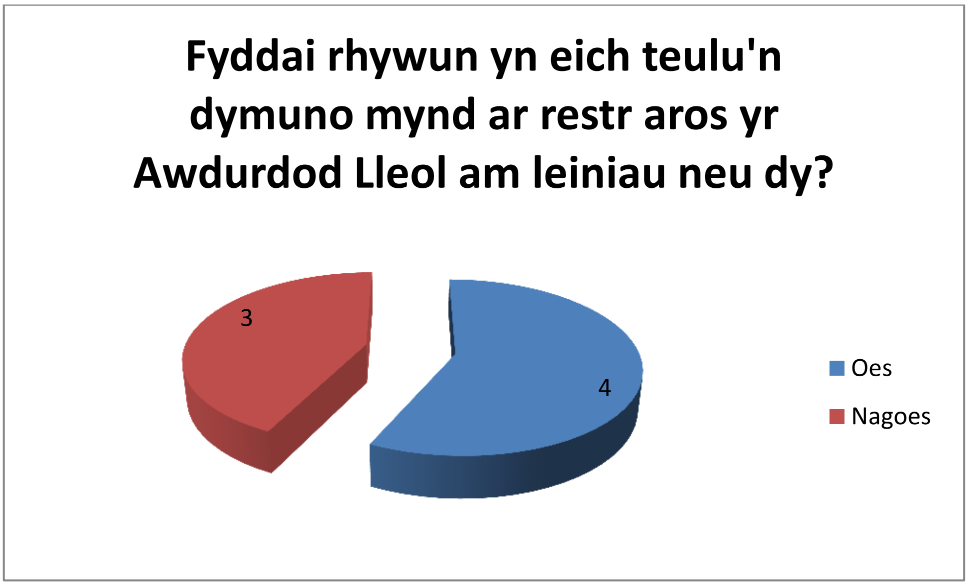

Pan ofynnwyd i'r aelwydydd i ba fath o lety yr oeddynt yn bwriadu symud, roedd yr ymatebion fel a ganlyn. Noder bod rhai aelwydydd wedi dewis mwy nag un opsiwn ac roedd eraill wedi dewis peidio ag ymateb.

- Safleoedd Rhent Cymdeithasol y Cyngor (2)
- Safle preifat ym mherchenogaeth yr aelwyd (1)
- Safle preifat ym mherchenogaeth rhywun arall (2)
- Brics a Morter (0)
- Rhentu gan y Cyngor/Gymdeithas Tai (0)
- Rhentu gan Landlord preifat (0)

4.1.6 Twf yr Aelwyd

Mae tri ymatebwr wedi nodi bod ganddynt aelodau o'u teulu fydd yn dymuno symud i'w cartref eu hunain yn y pum mlynedd nesaf.
Dywedodd dau o'r tri ymatebwr y byddent yn dymuno aros yng Ngwynedd.

Nid oedd un o'r tri ymatebwr yn siŵr i ba Awdurdod Lleol yr oedd yn dymuno symud

Graff Rhif 14:- Nifer yr aelwydydd fydd yn debygol o fod yn dymuno symud i'w cartref eu hunain yn y pum mlynedd nesaf

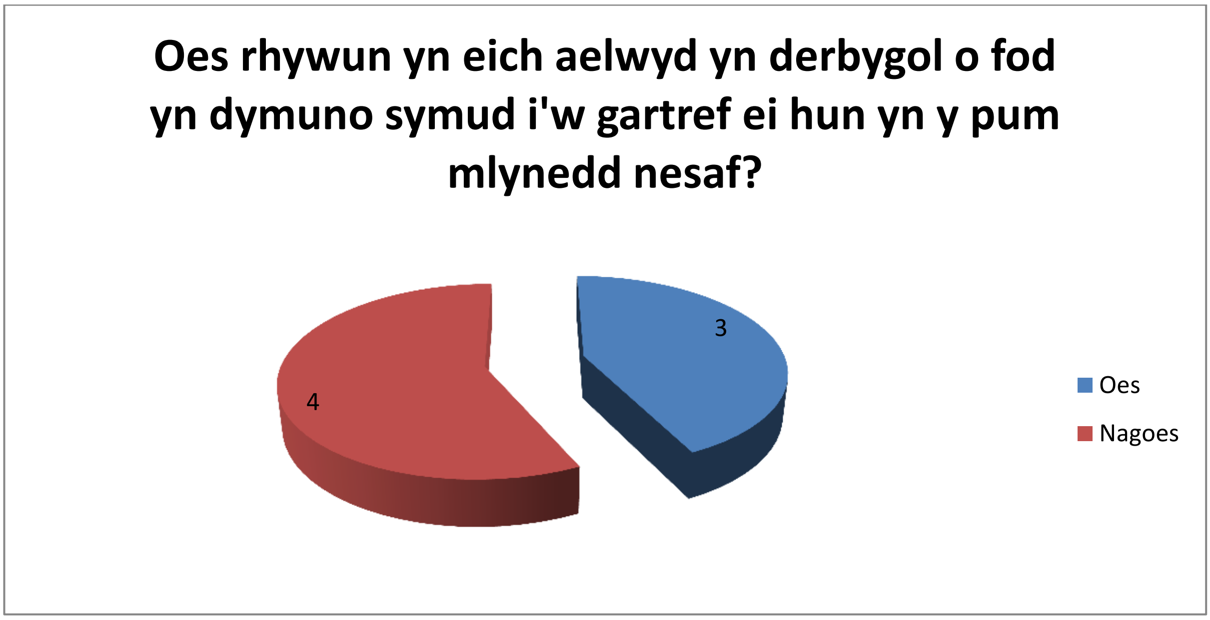

O'r tri ymatebwr, mae 2 wedi nodi eu bod yn dymuno aros yng Ngwynedd ac y byddai angen 4 aelwyd ychwanegol (8 o bobl o bosib) ar safle Awdurdod Lleol Gwynedd.

Nododd y trydydd ymatebwr mai carafán fyddai math y llety y byddai ei angen ar gyfer 2 aelwyd (4 o bobl o bosib) ond nid oeddynt yn siŵr a fyddai'r aelwydydd yn ofynnol yng Ngwynedd.

Hyd yn hyn mae 5 aelwyd wedi'u cofnodi ar restr aros Cyngor Gwynedd. O'r 5 ymgeisydd ar y rhestr aros, mae 3 wedi cymryd rhan yn yr asesiad o lety ac

wedi cwblhau holiadur ond maent wedi'u cynnwys yn y 5 lle mae angen llety arnynt nawr.

Graff Rhif 15:- Yr Angen am Aelwydydd yng Ngwynedd yn y pum mlynedd nesaf

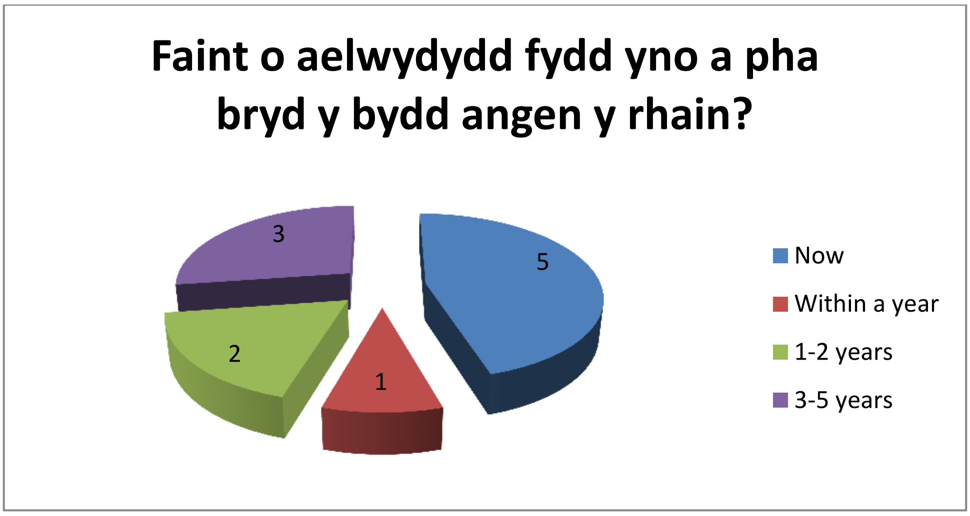

Yn y tabl isod dangosir math yr aelwydydd y gellir bod angen tenantiaeth/llain arnynt yn y pum mlynedd nesaf.

	Oedran	Oedran	Nifer yr aelwydydd sy'n ofynnol
Aelwyd Rhif 1	17 mlwydd oed	15 mlwydd oed	2
Aelwyd Rhif 2	17 mlwydd oed	15 mlwydd oed	2
Aelwyd Rhif 3	23 mlwydd oed	15 lwydd oed	2

4.2 Canfyddiadau Arolwg Cyngor Ynys Môn

4.2.1 Cwblhawyd 5 holiadur gan aelwydydd ym Môn. Mewn achosion lle nad oed yn bosib trefnu cyfweliad wyneb yn wyneb, wedi i staff Tai Gogledd Cymru gysylltu â'r Sipsiwn a'r Teithwyr, cytunwyd ar gyfweliadau ffôn a chwblhau'r holiadur heb gymorth. Golygodd hyn nad oedd rhai holiaduron wedi'u cwblhau cymaint ag y byddid wedi'i ddymuno.

4.2.2 Cafodd yr holiaduron a gafwyd ym Môn eu cwblhau gan Sipsiwn a Theithwyr o gymysgedd o gefndiroedd yn cynnwys dyn sioe deithiol, Teithwyr Newydd a Sipiwn / Teithwyr mewn brics a morter.

4.2.3 Oherwydd y nifer fechan a gwblhawyd, natur amrywiol yr ymatebwyr ac am resymau cyfrinachedd, ni wnaed ymdrech i gyflwyno'r ymatebion ar ffurf graff ar gyfer Môn.

4.2.4 At hyn, mae'n ddefnyddiol defnyddio gwybodaeth am yr angen am y ddau safle parhaol a dros dro a gafwyd trwy sgyrsiau mwy anffurfiol gyda staff yr arolwg a swyddogion y Cyngor sydd wedi cael cyswllt gyda Theithwyr ac wedi trafod gyda hwy'r llynedd eu hanghenion llety a'r hyn y byddent yn ei ddymuno. Mae trafodaethau gyda theuluoedd sydd wedi aros mewn gwersyll anawdurdodedig yn ystod yr haf yn dangos bod rhai ohonynt yn perthyn a bod hyn y lleoliad yn rhan o'i patrwm teithio. Roedd gan nifer o aelwydydd gysylltiad ar gyfer gwaith ar yr Ynys neu yn chwilio am waith cynnal a chadw gerddi/coed. Cyfeirir at hyn yn hwyrach ymlaen yn yr adroddiad yn adran 5 Asesu Anghenion Llety.

4.2.5 Teuluoedd ar safleoedd – Môn

Cwblhawyd dau holiadur gan aelwydydd Teithwyr Newydd. Ar sail y rhain a thrafodaeth gyda'r Teithwyr Newydd ystyrir bod pedair aelwyd sy'n byw ar safle Pentraeth ar hyn o bryd y mae angen llain arnynt.

Tynnodd y ddau a gafodd eu cyfweld sylw at y ffaith nad oedd cyfleusterau sylfaenol ar y safle. Roedd un wedi byw ar y safle dros bum mlynedd ac un ddeunaw mis. Nododd y ddau fod lleoliad y safle'n dderbyniol ond bod y safle'n anfoddhaol oherwydd nad oedd trydan, cawodydd a nodweddion diogelwch.

Ni ddywedodd yr un aelwyd a gyfwelwyd y byddai'r aelwyd yn debygol o dyfu dros y pum mlynedd nesaf.

4.2.6 Teuluoedd mewn brics a morter – Môn

Fel y manylir yn adran 3.2 defnyddiwyd nifer o ffyrdd i geisio cysylltu ag aelwydydd Sipsiwn a Theithwyr sy'n byw mewn brics a morter.

Cytunodd tair aelwyd sy'n byw mewn brics a morter ym Môn i gymryd rhan mewn cyfweliadau.

Roedd pob aelwyd yn fodlon gyda'u llety cyfredol er bod un yn ceisio trosglwyddo i dŷ cymdeithasol arall.

Roedd yr holl aelwydydd wedi byw yn eu cartrefi presennol er dros bum mlynedd.

Ni chafwyd unrhyw achos o dystiolaeth o wrthwynebiad diwylliannol i fyw mewn brics a morter. Roedd un aelwyd yn

fodlon gyda'r llety cyfredol ond nododd y byddai byw ar lain yn "opsiwn a ffafrir".

Rhoddwyd ystyriaeth ofalus i'r wybodaeth a roddwyd yn y cyfweliadau. Er bod aelwydydd yn dweud eu bod yn hapus ar hyn o bryd yn eu llety presennol, roeddynt yn awyddus y dylai safleoedd fod ar gael fel bod modd i Sipsiwn a Theithwyr ddewis byw ar safle gan ddibynnu ar eu dymuniadau a'u hamgylchiadau. Fodd bynnag, nid oedd yn amlwg o'r aelwydydd a gyfwelwyd bod angen llain yn y pum mlynedd nesaf. Ni ddywedodd yr un ar y pryd eu bod yn dymuno mynd ar restr aros am lain.

Roedd plant ifainc mewn dwy aelwyd. Nid oedd eu hoedran yn mynd i arwain at dwf yn eu teulu a allai greu angen am lain yn y pum mlynedd nesaf.

4.2.7 Pobl Sioeau Teithiol – Môn

Cwblhawyd un holiadur gan aelod o urdd y Bobl Sioeau Teithiol oedd yn cynnal ffair deithiol ym Môn. Roedd Môn yn un o nifer o gyrchfannau yr oedd yn teithio iddo yn ystod yr haf. Er mynegi diddordeb mewn canfod safle i gadw ei offer yn nes i'w ardal weithio, nid oedd yn amlwg bod angen iard ym Môn. Crybwyllwyd Manceinion fel ardal y byddai'n bosib symud iddi yn y dyfodol.

4.2.8 Safleoedd tramwy/ Mannau Aros Dros Dro - Môn

Cafwyd tri ymateb i'r cwestiwn E5, lle mae angen safleoedd tramwy neu fannau aros dros dro. Mae'r tri ymatebwr yn cydnabod fod angen safleoedd tramwy ychwanegol. Enwyd corridor yr A55, "unrhyw le ym Môn" ac ardal arfordirol Gogledd Cymru fel lleoliadau.

5 Pennod Pump – Asesu Anghenion Llety

5.1 Angen preswyl heb ei ddiwallu – Gwynedd

O’r ymatebion a ddaeth i law gan y saith aelwyd, roedd angen ffurflen gais yr Awdurdod Lleol ar bedair ohonynt er mwyn eu hystyried ar gyfer llety yng Ngwynedd. O’r pedair, mae tair ar y rhestr aros ar hyn o bryd.

O’r saith aelwyd yr angen posib yn y pum mlynedd nesaf fyddai chwe aelwyd. Mae pedair aelwyd wedi nodi’n benodol y byddent yn dymuno aros yng Ngwynedd. Nododd dwy aelwyd nad oeddynt yn siŵr ym mha Awdurdod Lleol y byddent yn dymuno byw.

O ran angen preswyl nodir y pum ffigwr a ganlyn yn yr astudiaeth**:**

Cyfnod	**Gwynedd**
Nawr (ar y rhestr aros ar hyn o bryd)	5
O fewn blwyddyn	1
1 i 2 flynedd	2
3 i 5 mlynedd	3
CYFANSWM	**11**

Mae pawb ar y rhestr aros yng Ngwynedd wedi mynegi diddordeb mewn cael llain ar safle’r Cyngor yn Llandygai.

Ni wnaeth yr angen yn y dyfodol a adnabuwyd yn yr arolwg nodi’n benodol mewn Siroedd unigol lle’r oedd y Sipsiwn / y Teithwyr yn chwilio am lety. Fodd bynnag, yng nghyswllt Gwynedd, daeth yr angen hwn gan breswylwyr yn ardal Bangor (safle Llandygai yn bennaf) ac ym Môn deuai o’r safle a oddefir ym Mhentraeth.

5.2 Angen Tramwy/Dros Dro heb ei Ddiwallu – Gwynedd

5.2.1 Mae Cyngor Gwynedd yn gwneud pob ymdrech i ymweld â phob gwersyll anghyfreithlon yn yr Ardal.

5.2.2 O fis Awst 2015 rhannwyd gwybodaeth ag unigolion am yr Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr. Tynnwyd sylw at bwysigrwydd adnabod safleoedd aros tramwy a dros dro ac roeddem yn annog yr unigolion i gwblhau'r holiadur.

5.2.3 Er na chwblhawyd yr un holiadur nododd rhai unigolion bod safleoedd aros dros do yn ofynnol ond eu bod yn ansicr ynghylch gorfod talu i aros ar y safle. Dengys gwybodaeth fod carafanau'n parcio'n anghyfreithlon ar hyn o bryd, mewn meysydd parcio'n bennaf, gyda chyfleusterau gerllaw.

5.2.4 Nododd y saith ymatebwr a gwblhaodd yr holiadur bod angen safleoedd tramwy/aros dros dro ac awgrymu'r isod:-

- **Meddwl fod angen mwy - ddim yn siŵr yn lle, ond ddim yn meddwl eu bod yn gweithio gystal â hynny. Os oes safleoedd yn gofyn am arian, byddir yn tueddu i ddefnyddio safleoedd nad oes ganddynt ganiatâd ac sydd â chyfleusterau'n rhad ac am ddim. At hyn, yn gallu cael gwahanol deuluoedd sydd ddim yn cael ymlaen â'i gilydd yn aros ar un safle. Gwell gennyf beidio dweud yn lle (1)**
- **Ar hyd yr A55 (5)**
- **Ardal Bangor/ Gwynedd (1)**

5.2.5 Dengys y dystiolaeth a gafwyd yn ystod yr astudiaeth hon yw bod angen mannau aros dros dro ar sipsiwn neu deithwyr yn hytrach na safleoedd tramwy.

5.2.6 Mae lefel y gwersylloedd anghyfreithlon a welwyd yn y rhan helaeth o ardaloedd wedi bod am un ymweliad yn ystod y flwyddyn. Mae'r rhain ar safleoedd sydd, yn hanesyddol, wedi gweld symudiadau o'r fath ers

sawl blwyddyn ac, yn hynny o beth, caiff y defnydd dros dro ei oddef am yr ymweliad blynyddol hwn.

5.2.7 Er hynny, mae dwy ardal benodol lle gwelir defnydd uwch, sef maes parcio Shell yng Nghaernarfon (9 ymweliad yn ystod 2015) ac ar hyd yr A55 ar draws Ynys Môn (9 Gwersyll ar hyd y llwybr hwn yn ystod 2015).

5.3 Angen preswyl heb ei ddiwallu – Môn

5.3.1 Fel y cyfeirir yn Adran 4.2.5 uchod, nodwyd bod angen nad oedd wedi'i ddiwallu ar y safle nad oedd caniatâd iddo ond a gaiff ei oddef - safle a ddefnyddir gan Deithwyr Newydd. Yn sgil holiaduron a sgyrsiau mwy anffurfiol, gwelwyd fod angen gan bedair aelwyd un person sy'n preswylio'n barhaol ar y safle.

Cyfnod	Ynys Môn
Nawr (ar y rhestr aros ar hyn o bryd)	4
O fewn blwyddyn	0
1 i 2 flynedd	0
3 i 5 mlynedd	0
CYFANSWM	**4**

5.4 Angen Tramwy / Dros Dro heb ei Ddiwallu – Môn

5.4.1 Cafodd dau wersyll, 3 a 5 o carafanu nad oedd caniatâd iddynt eu cofnodi ym Môn yn ystod cyfnod yr arolwg ond nid oedd modd trefnu cyfweliadau ffurfiol. Yn adran 2.7 cyflwynir y dystiolaeth a gofnodwyd ar wersylloedd diweddar nad oedd caniatâd iddynt.

5.4.2 Yn sgil trafodaethau gyda rhai Sipsiwn a Theithwyr ar y gwersylloedd hyn gwelwyd fod y teithwyr wedi dilyn yr A55 i Iwerddon ac oddi yno neu wedi ymgynnull ym Môn o wahanol fannau yn y Deyrnas Unedig fel rhan o batrymau teithiol blynyddol.

5.3.1 Mae patrwm i'r gwersylloedd hyn sef mae'r gwersylloedd yng Nghaergybi wedi bod am un neu ddwy o nosweithiau gyda dim mwy na 6 charafán. Fel sydd wedi ei nodi yn adran 2.7 mae 'na wersyll mwy ym Mona bod Haf sydd hefo 15 o garafanau. Ar sail hyn, rydym yn argymell man aros dros dro yng nghanol yr Ynys a'r ail yng nghyffiniau Caergybi sef man stopio addas fyddai'n cyfarch yr angen presennol. Fyddai angen darpariaeth i oddeutu 15 o garafanau yng nghanol yr Ynys.

6.0 Pennod Chwech – Casgliad ac Argymhellion

6.1 Casgliad

6.1.1. Y Broses Asesu

Yn yr adroddiad hwn ceir manylion sut mae Cynghorau Gwynedd a Môn wedi dilyn camau'r fethodoleg a argymhellir dan Ganllawiau Llywodraeth Cymru "Asesu Llety Sipsiwn a Theithwyr".

Mae'r ddau Awdurdod wedi ymgysylltu â'r Cyhoedd trwy amryfal ffyrdd i godi ymwybyddiaeth a sicrhau fod cymunedau lleol ac aelodau o'r Gymuned Sipsiwn a Theithwyr wedi cael digon o gyfle i roi mewnbwn ar y galw fydd yn y dyfodol am leiniau preswyl a mannau aros dros dro. Gwnaed hyn er mwyn sicrhau y rhoddwyd ystyriaeth i agweddau perthnasol o Gydlyniant Cymunedol.

Y rhwystrau y daethpwyd ar eu traws yn ystod yr astudiaeth oedd cyndynrwydd aelodau gwersylloedd, nad oedd caniatâd iddynt, i gwblhau'r holiadur a thrafferthion gyda threfnu cyfweliadau gyda rhai aelodau o'r Gymuned Sipsiwn a Theithwyr. Un ai nid oeddynt ar gael am resymau personol neu roeddynt yn anfodlon cymryd rhan. Caiff ei gydnabod y daethpwyd i ddeall y Gymuned Sipsiwn a Theithwyr yn well yn ystod yr astudiaeth hon, sy'n sail i ymgysylltu ac i'r asesiad ffurfiol nesaf ymhen pum mlynedd.

Fel rhan o'r broses ymgysylltu trefnwyd hyfforddiant i staff ac Aelodau Etholedig ym mhob Awdurdod Lleol ac mae staff wedi medru cael gwybodaeth a chymorth i gynyddu eu hymwybyddiaeth o Sipsiwn a Theithwyr ac agweddau o Gydlyniant Cymunedol. Mae'r ddau Awdurdod Lleol wedi bod mor gynhwysol ag y gallant yn ymarferol trwy fabwysiadu sawl dull o ymgysylltu â'r Cyhoedd a'r Gymuned Sipsiwn a Theithwyr. Mae'r grŵp llywio wedi cyfarfod o bryd i'w gilydd yn ystod proses cynllunio'r asesiad ac wedi cynnwys cynrychiolwyr o'r Adran Dai, Cydlyniant Cymunedol, Aelodau Lleol a chynrychiolwyr ymhlith y Gymuned Sipsiwn a Theithwyr.

6.1.2 Yn sgil dilyn y fethodoleg hon, dyma yw'r angen a nodir am safleoedd yng Ngwynedd a Môn

Lleiniau preswyl parhaol

	Lleiniau preswyl parhaol y mae eu hangen nawr	Yr angen posib am leiniau preswyl dros y pum mlynedd nesaf
Gwynedd	5	6
Môn	4	0

Safleoedd ar gyfer mannau tramwy / aros dros dro

	Nifer y safleoedd ychwanegol y mae eu hangen	Lleoliad y safleoedd y mae eu hangen
Gwynedd	1	Ardal Caernarfon
Môn	2	Canol Môn ac Ardal Caergybi

6.2 Argymhellion

Mae dyletswydd gyfreithiol ar yr awdurdodau lleol i arfer eu swyddogaethau i ddarparu lleiniau er mwyn diwallu'r anghenion a nodir.

Er mwyn diwallu'r angen a nodir yn yr asesiad gwneir yr argymhellion a ganlyn.

6.2.1 Bod yr angen preswyl a nodir am leiniau preswyl yn cael ei ddiwallu trwy:-

6.2.1.1 Ddiogelu'r ddarpariaeth breswyl bresennol yn Ardal yr Astudiaeth yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd;

6.2.1.2 Neilltuo estyniad i'r safle Sipsiwn presennol yn Llandygai ym Mangor yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd er mwyn diwallu angen preswyl Gwynedd.

6.2.1.3 Neilltuo safle yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn ardal Menai ar gyfer diwallu'r angen a aseswyd am bedair llain barhaol yn sgil y safle a oddefir ar Ffordd Pentraeth.

6.2.1.4 Bod y Cyngor yn ceisio arian o Grant Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr Llywodraeth Cymru er mwyn datblygu'r safleoedd preswyl a nodir. Bod y ddau Gyngor yn cytuno ar gynlluniau prosiect

6.2.2 Dylai'r angen a nodir am fan aros dros dro gael ei ddiwallu trwy:

6.2.2.1 Neilltuo man aros dros dro yn ardal Caernarfon;

6.2.2.2 Yn ogystal yng Ngwynedd, gan y crybwyllwyd mai am un ymweliad oedd y rhan fwyaf o wersylloedd anghyfreithlon yn ardal y Bala a Chricieth, parhau i ddefnyddio'r protocol goddefol yng nghyswllt y mathau hyn o ymweliadau yn yr ardaloedd hyn.

6.2.2.3 Neilltuo dau fan aros dros dro ar hyd yr A55 ar Ynys Môn, un yn ardal Caergybi ac un yng nghanol yr ynys, ar gyfer anghenion Sipsiwn a Theithwyr sydd wedi gwersyllu'n anghyfreithlon yn rheolaidd yn y ddwy ardal hyn. Dylai bod lle yn y safle yng nghanol yr ynys ar gyfer 15 carafán. Dylai bod lle yn y safle yng Nghaergybi ar gyfer 12 carafán.

6.2.3 Argymhellion Ychwanegol

6.2.3.1 Bod y Cynghorau'n ymrwymo arian tuag at hwyluso'r tri man aros dros dro a nodir fel bo angen.

6.2.3.2 Bod Grŵp Llywio'r Prosiect yn parhau i gwrdd ddwywaith y flwyddyn i sicrhau y byddir yn parhau i fonitro'r sefyllfa a gweld a ddylid darparu rhagor o fannau preswyl neu aros dros dro er mwyn diwallu unrhyw angen pellach a nodir.

6.2.3.3 Bod Grŵp Llywio'r prosiect yn datblygu cynllun gweithredu ar y cyd yn cynnwys unrhyw faterion o Asesiad 2013 o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr na roddwyd sylw iddynt, ynghyd â'r argymhellion a nodir yn astudiaeth 2015.

Cyfeirnodau:-

1. **Cyfrifiad 2011**
   https://www.nomisweb.co.uk/census/2011/KS201EW/view/1946157384?cols=measures
2. **Y Swyddfa Ystadegau Gwladol**
   http://www.ons.gov.uk/ons/search/index.html?newquery=CT0128
3. **StatsCymru – Llywodraeth Cymru** :-
   https://statswales.wales.gov.uk/Catalogue/Equality-and-Diversity/Gypsy-and-Traveller-Caravan-Count - gwelwyd 17.08.15

Atodiad A

Polisïau'r Cynllun Datblygu Lleol

Cyflwyniad

- Mae'r cynllun datblygu cyfredol ar gyfer Ynys Môn yn cynnwys Cynllun Fframwaith Gwynedd (1993) a Chynllun Lleol Ynys Môn (1996). Oherwydd y gwnaed gwaith sylweddol wrth baratoi Cynllun Datblygu Unedol Ynys Môn, rhoddir pwys iddo hefyd fel ystyriaeth berthnasol wrth ymdrin â cheisiadau cyfredol.

- Mae'r cynllun datblygu ar gyfer Gwynedd yn cynnwys Cynllun Unedig Gwynedd a fabwysiadwyd (2009).

- Mae Cynghorau Ynys Môn a Gwynedd wrthi'n paratoi Cynllun ar y Cyd newydd ar gyfer y ddwy Sir, a adwaenir fel **Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd (2011 – 2026)**.

- Mae Cynllun Datblygu Lleol Eryri (2011) yn ymwneud â thir y tu mewn i ffiniau Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri.

- Er bod polisïau a ganlyn y Cynllun Datblygu Lleol yn rhoi canllawiau ar faterion cynllunio defnydd tir sy'n ymwneud â datblygiadau Sipsiwn a Theithwyr, mae'n bwysig pwysleisio na ddylid darllen y polisïau hyn ar wahân i bolisi eraill sydd yn y Cynllun Datblygu perthnasol.

- **Ynys Môn – Polisiau'r Cynllun Lleol ynghylch Sipsiwn a Theithwyr**

  Mae'r cynllun datblygu ar gyfer Ynys Môn yn cynnwys:

  - Cynllun Fframwaith Gwynedd (a gymeradwywyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol yn 1993); a
  - Chynllun Lleol Ynys Môn (a fabwysiadwyd yn1996).

Paratowyd y ddau gynllun hyn dan yr hen system gynllunio gyda'r Cynllun Fframwaith yn ymwneud â'r strategaeth yn gyffredinol tra bo'r Cynllun Lleol yn ymwneud ag achosion penodol a pholisïau yn seiliedig ar bynciau. Tystiwyd bod y Cynllun Lleol "yn cydymffurfio" â'r Cynllun Fframwaith.

- **Cynllun Fframwaith Gwynedd (a gymeradwywyd ym mis Tachwedd 1993)**

  - Nid oes polisïau penodol sy'n ymwneud â Datblygiadau Sipsiwn a Theithwyr yng Nghynllun Fframwaith Gwynedd. Ni chynigwyd safleoedd yng Nghynllun Fframwaith Gwynedd.

  - Mae modd edrych ar ddolen i gopi o Gynllun Fframwaith Gwynedd ar wefan y Cyngor. Dyma'r ddolen i'r ddogfen: http://www.anglesey.gov.uk/planning-and-waste/planning-policy/current-plans-and-policies/gwynedd-structure-plan/

Datganiad Ysgrifenedig Cynllun Lleol Ynys Môn (1996)

Nid oes polisïau na chynigion penodol sy'n ymwneud yn uniongyrchol â darparu safleoedd Sipsiwn a Theithwyr yng Nghynllun Lleol Ynys Môn. Fodd bynnag, cyfeirir at y safle Sipsiwn yn Llandygai, sy'n gyfrifoldeb i Gyngor Gwynedd. Nodir yn y Cynllun hwn fod digon o ddarpariaeth ar hyn o bryd i gwrdd ag anghenion yn ystod Cyfnod y Cynllun Lleol. Mae'r cynllun yn egluro y bydd ceisiadau cynllunio am Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr, os cânt eu cyflwyno, yn cael eu hystyried yng nghyd-destun Polisi 1 'Polisi Cyffredinol' a'r cyngor a roddir yng nghylchlythyr 2/94 y Swyddfa Gymreig, Safleoedd Sipsiwn a Chynllunio.

Mae modd edrych ar ddolen i gopi o Gynllun Lleol Ynys Môn ar wefan y Cyngor. Dyma'r ddolen i'r ddogfen:
http://www.anglesey.gov.uk/planning-and-waste/planning-policy/current-plans-and-policies/ynys-mn-local-plan/

Cynllun Unedol a Stopiwyd (mis Rhagfyr 2005)

Sefydlodd Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 awdurdodau unedol yng Nghymru gan ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lunio Cynlluniau Datblygu Unedol (CDU).

Dechreuodd Cyngor Môn weithio ar y CDU yn hwyr yn yr 1990au ac aeth y cynllun trwy'r newidiadau adnau ac arfaethedig i Ymchwiliad Cyhoeddus Lleol. Yn 2004, daeth Adroddiad yr Arolygydd i law'r Cyngor ac aeth gwaith rhagddo i baratoi'r Newidiadau Arfaethedig i'r cynllun.

Fodd bynnag, ym mis Rhagfyr 2005, penderfynodd y Cyngor llawn roi terfyn ar ragor o waith ar y cynllun a chafodd y newidiadau arfaethedig erioed eu cyhoeddi.

Rhoddir pwys i'r CDU fel ystyriaeth berthnasol wrth wneud penderfyniadau at ddibenion rheoli datblygu ond nid oes ganddo statws cynllun llawn sydd wedi'i fabwysiadu. Caiff y safiad hwn ei gefnogi mewn llythyr, dyddiedig y 6ed o Orffennaf 2006, oddi wrth Adain Gynllunio Llywodraeth Cynulliad Cymru (mae copi o'r llythyr hwn yn y CDU a stopiwyd).

Rhaid penderfynu ar y pwys i'w roi i amryfal rannau'r CDU (polisïau ac ati) yn ôl haeddiannau achos yng nghyswllt nodweddion y cais, Argymhellion yr Arolygydd ym mis Gorffennaf 2004 ac unrhyw wrthwynebiadau arbennig.

Mae modd edrych ar ddolen i gopi o'r CDU a stopiwyd (2005) ar wefan y Cyngor. Dyma'r ddolen i'r ddogfen:
http://www.anglesey.gov.uk/planning-and-waste/planning-policy/current-plans-and-policies/unitary-development-plan/stopped-udp-unadopted-december-2005/

Nid oes polisïau ynghylch neilltuo safleoedd penodol nac eithriadau gwledig sy'n ymwneud â Sipsiwn yn y Cynllun. Bydd y polisi sy'n seiliedig ar y meini prawf a ganlyn yn cael ei ddefnyddio pe cyfyd tystiolaeth bod yno angen.

Polisi Tai HP13 – SAFLEOEDD SIPSIWN **Caniateir cynigion ar gyfer safleoedd i garafanau Sipsiwn lle:** **i) bod y safle wedi ei sgrinio'n ddigonol neu fod modd ei sgrinio'n ddigonol; a** **ii) bod y safle mewn ardal lle bydd Sipsiwn yn arfer mynd; a** **iii) bod y safle o fewn pellter rhesymol i ysgolion, siopau, cyfleusterau meddygol ac o fathau eraill yn y gymuned.**

Ardal Gynllunio Gwynedd – Polisiau Cynllunio Lleol ynghylch Sipsiwn a Theithwyr

Cynllun Datblygu Unedol Gwynedd (a fabwysiadwyd yn 2009)

Pan oedd y cynllun uchod wrthi'n cael ei baratoi, y gred oedd bod digon o ddarpariaeth ar gyfer anghenion sipsiwn ar y safle yn Llandygai, ger Bangor ond gellid cyflwyno ceisiadau i'r Cyngor am ragor o safleoedd. Nid oes safleoedd wedi'u neilltuo'n benodol yn y Cynllun

Polisi CH16 – SAFLEOEDD SIPSIWN **Caniateir cynigion am safleoedd Sipsiwn yn ardal y Cynllun ar yr amod y darparwyd tystiolaeth o wir angen am y datblygiad.**

Mae modd edrych ar ddolen i gopi o Gynllun Datblygu Unedol Gwynedd ar wefan y Cyngor. Dyma'r ddolen i'r ddogfen:
http://www.cartogold.co.uk/gwynedd/

Yn yr eglurhad am y polisi, nodir y caiff Sipsiwn, at bwrpas y polisi hwn, eu diffinio fel pobl sy'n symud ac yn teithio fel rhan o'u bywoliaeth ac nid yw hyn yn cynnwys pobl sy'n crwydro o le i le heb ennill bywoliaeth, sef Teithwyr yr Oes Newydd.

Cyn cymeradwyo safle ychwanegol, rhaid i'r Awdurdod fod yn fodlon bod yna angen gwirioneddol am y safle newydd. Fel yn achos datblygiadau eraill, ni fydd safleoedd a gâi effaith annerbyniol ar y tirlun, yr arfordir neu ar fywyd gwyllt, yn sgil eu lleoliad neu osodiad y safle, yn cael eu cymeradwyo. Ni fydd bwriadau a gâi effaith ar fwynderau trigolion gerllaw neu ar ddiogelwch y briffordd yn cael eu cymeradwyo.

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd (2011 – 2026) Cynllun Adnau (2015)

Yn 2010 penderfynodd Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd weithio gyda'i gilydd i baratoi Cynllun ar y cyd yn cynnwys Ardaloedd Awdurdodau Cynllunio Lleol Gwynedd a Môn. Ymgynghorwyd â'r cyhoedd yn ffurfiol ynghylch fersiwn adnau'r Cynllun rhwng 16 Chwefror a 31 Mawrth 2015. Unwaith y bydd y Cynllun Datblygu Lleol ar y cyd wedi'i fabwysiadu, bydd yn disodli'r amryfal Gynlluniau y cyfeirir atynt uchod a bydd yn fan cychwyn ar gyfer ystyried ceisiadau cynllunio ar gyfer ardal gynllunio Ynys Môn a Gwynedd.

Er bod cryn waith wedi'i wneud ar y polisïau ni roddir pwys iddynt fel ystyriaeth gynllunio berthnasol at ddibenion rheoli datblygu. Bydd y pwys sydd i'w roi i fersiwn ddrafft Cynllun Datblygu Lleol yn dibynnu'n gyffredinol ar ba mor bell y mae wedi mynd, ond nid yw'n cynyddu wrth i'r cynllun fwrw ymlaen i gael ei fabwysiadu (Polisi Cynllunio Cymru Tachwedd 2014, paragraff 2.8.1).Wrth i'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd fwrw ymlaen trwy'r cyfnod archwilio ac, felly, yn nes at gael ei fabwysiadu, efallai y byddai modd rhoi rhyw gymaint o bwys i'w bolisïau drafft fel ystyriaethau perthnasol wrth wneud penderfyniadau cynllunio. Bydd gofyn i'r arolygydd a benodwyd i gynnal y gwaith archwilio ystyried cywirdeb y cynllun cyfan yng nghyd-destun y polisi cenedlaethol a'r holl faterion eraill sy'n berthnasol iddo wrth gynnal y gwaith

archwilio. Bydd pwysau polisïau drafft yn llai os bydd gwrthwynebiadau iddynt neu os ydynt yn groes i bolisïau cynllunio cenedlaethol.

Mae tri pholisi yn y Cynllun Adnau sy'n ymwneud yn uniongyrchol â Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr. Mae modd gweld y polisïau yn: http://www.anglesey.gov.uk/Journals/2015/02/13/r/v/e/Deposit-Plan-2015.pdf

POLISI TAI11: GWARCHOD SAFLEOEDD SIPSIWN A THEITHWYR

Mae'r safle Sipsiwn presennol yn Llandygai, Bangor, fel sydd i'w weld ar y Map Cynigion, yn cael ei ddiogelu fel safle preswyl parhaol i'w ddefnyddio ddim ond gan Sipsiwn.

Bydd unrhyw safleoedd Sipsiwn a Theithwyr newydd sy'n cael caniatâd cynllunio ac yn cael eu gweithredu hefyd yn cael eu diogelu i'w defnyddio gan Sipsiwn neu Deithwyr.

Gwrthodir cynigion ar gyfer defnydd arall ar safle sydd wedi'i ddiogelu heblaw am pan fydd safle arall yn ei le wedi cael ei adnabod a'i ddatblygu i ddarparu cyfleusterau o safon gyfatebol neu well (yn cynnwys o ran lleoliad) tra mae angen yn parhau am y fath safleoedd, yn ôl Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr neu'r dystiolaeth orau sydd ar gael.

Pwrpas y polisi hwn yw diogelu safleoedd sydd â chaniatâd cynllunio at ddefnydd preswyl Sipsiwn a Theithwyr a safleoedd y rhoddir y cyfryw ganiatâd iddynt yn y dyfodol. Bydd yn cynorthwyo i sicrhau na chaiff safleoedd Sipsiwn a Theithwyr eu colli i ddefnyddiau amgen, onid yw ystyriaethau cynllunio perthnasol eraill yn nodi fel arall.

POLISI TAI12: DYRANNU SAFLEOEDD SIPSIWN A THEITHWYR

Er mwyn cyfrannu at ateb yr angen am leiniau i Sipsiwn a Theithwyr fel y dangosir yn yr Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr mae'r lleoliad a ganlyn, fel y dangosir ar y Map Cynigion, wedi cael ei adnabod ar gyfer datblygiad posib fel defnydd parhaol gan Sipsiwn neu Deithwyr, ac i'w feddiannu ddim ond gan Sipsiwn neu Deithwyr

Safleoedd parhaol i Sipsiwn neu Deithwyr

Lleoliad	**Nifer y lleiniau**	**Preswylwyr**
Estyniad i'r safle presennol yn Llandygai, Bangor	**5**	**Sipsiwn**

Wrth i'r Cynghorau symud tuag at y cyfnod Cyflwyno (a ddisgwylir ym mis Chwefror 2016) yn y broses o gynllunio'r Cynllun, mae Methodoleg Asesu Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr yn cael ei defnyddio i adnabod safleoedd lle mae bylchau mewn darpariaeth er mwyn bodloni'r asesiad mwyaf cyfredol o anghenion am leiniau preswyl parhaol yn ogystal â chyfres o leiniau aros dros dro ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr.

Yn y Cynllun Adnau mae canllawiau ynghylch y broses asesu arfaethedig a ddefnyddir i adnabod safleoedd preswyl parhaol posib a safleoedd aros dros dro fel dyraniadau yn Ardal y Cynllun. Cyflwynir rhagor o wybodaeth am y broses asesu ym Mhapur Tesun 18 yn nodi Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr a chaiff ei diweddaru yn y cyfnod Cyflwyno.

Mae modd edrych ar ddolen i gopi o Bapur Testun 18 ar wefan y Cyngor. Dyma'r ddolen i'r ddogfen: http://www.anglesey.gov.uk/Journals/2015/02/16/r/a/r/Topic-Paper-Identifying-Gypsy-and-Traveller-Sites.pdf

Mae'r polisi arfaethedig a ganlyn sy'n seiliedig ar feini prawf wedi'i ddrafftio fel bod modd rhoi caniatâd cynllunio i Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr preswyl parhaol ac estyniadau i safleoedd sydd eisoes wedi'u caniatáu, a hynny ar dir na fyddai, fel arall, yn cael ei ryddhau ar gyfer codi 'tai brics a morter'.

POLISI TAI13: SAFLEOEDD AR GYFER LLEINIAU I SIPSIWN A THEITHWYR

Caniateir cynigion am safleoedd preswyl parhaol ar gyfer Sipsiwn neu Deithwyr ac estyniadau i safleoedd sydd wedi cael eu hawdurdodi'n barod ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr ar dir na fyddai fel arall yn cael ei ryddhau ar gyfer datblygiad preswyl os gellir cydymffurfio gyda'r meini prawf canlynol i gyd:

1. **Bod angen lleol gwirioneddol yn cael ei adnabod;**
2. **Bod mynediad ar gael at yr isadeiledd cludiant a chymdeithasol angenrheidiol, neu fod modd eu darparu'n rhwydd;**
3. **Does dim modd darparu ar eu cyfer ar safle awdurdodedig sy'n bodoli'n barod;**
4. **Nad yw ffactorau amgylcheddol, yn cynnwys risg o lifogydd, sefydlogrwydd y tir, tir wedi'i halogi, a bod yn agos at leoliadau peryglus yn gwneud y safle'n amhriodol ar gyfer datblygiad preswyl;**
5. **Mae modd cael gwasanaethau dŵr, trydan a rheoli gwastraff i'r safle;**
6. **Bod dyluniad y datblygiad yn dangos y rhoddwyd ystyriaeth briodol i Ganllaw Arfer Da Llywodraeth Cymru, Arfer Da o ran Dylunio Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr yng Nghymru;**
7. **Nad oes effaith afresymol ar gymeriad ac ymddangosiad yr ardaloedd o gwmpas, yn cynnwys ar amwynder preswyl meddianwyr cyfagos neu amodau gweithredu busnesau sy'n bodoli'n barod;**
8. **Nad oes effeithiau niweidiol ar ardaloedd wedi'u dynodi o**

bwysigrwydd rhyngwladol neu genedlaethol ar gyfer bioamrywiaeth a thirwedd;

9. **Bod trefniadau boddhaol yn eu lle i gyfyngu ar feddiannaeth o'r lleiniau i Sipsiwn neu Deithwyr.**

Yn ogystal â bod yn bolisi sy'n seiliedig ar feini prawf, byddai modd disgrifio'r polisi hwn fel "math sy'n eithriad" i'r polisi. Pwrpas y polisi hwn yw ei gwneud yn bosib rhyddhau tir y tu allan i ffiniau datblygu ar gyfer llety fforddiadwy Sipsiwn a Theithwyr lle na fyddai 'tai o frics a morter' fel arfer yn cael eu caniatáu.

Mae'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd wrthi'n ystyried yn ofalus sylwadau a gyflwynwyd yn ystod ymgynghoriad cyhoeddus ynghylch y Cynllun Adnau yng nghyswllt elfennau o'r polisïau a ddisgrifir uchod. Bydd unrhyw welliannau y bydd gofyn eu gwneud i roi sylw i'r sylwadau hyn yn cael eu cyflwyno mewn atodiad i'r Cynllun Adnau a'u disgrifio fel 'Newidiadau y Canolbwyntir arnynt'.

Mae'r Cyngor yn cydnabod y bydd gofyn iddynt adnabod digon o safleoedd i gwrdd ag angen am leiniau ychwanegol ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr a gyfrifwyd o'r Asesiad diweddaraf o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr. Bydd y safleoedd ychwanegol hyn yn cael eu cyflwyno mewn atodiad i'r Cynllun Adnau a'u disgrifio fel 'Newidiadau y Canolbwyntir arnynt'. Bydd yr holl Newidiadau y Canolbwyntir arnynt yn cael eu cyflwyno i'r Arolygydd Cynllunio fel gwelliannau a argymhellir i'r Cynllun Adnau.

Yn ystod archwiliad y Cyhoedd i'r Cynllun, bydd yr Arolygydd Cynllunio'n asesu cywirdeb y Cynllun. Gallai'r Arolygydd Cynllunio argymell newidiadau i bolisïau ac i ddyraniadau arfaethedig (gan gynnwys y polisïau Sipsiwn a Theithwyr a dyraniadau safleoedd arfaethedig) er mwyn sicrhau fod y Cynllun yn cydymffurfio â'r profion cywirdeb. Bydd y Newidiadau y Canolbwyntir arnynt ac unrhyw Newidiadau a gyfyd o'r Archwiliad yn mynd i ymgynghoriad cyhoeddus (a ddisgwylir yn ystod 2016).

Parc Cenedlaethol Eryri – Polisiau Cynllunio Lleol ynghylch Sipsiwn a Theithwyr

Datganiad Ysgrifenedig Eryri 2007-2022 (2011)

Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol Eryri cyn cyhoeddi Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Gogledd Cymru yn 2013. Oherwydd nad oedd tystiolaeth o angen wedi'i brofi am safleoedd Sipsiwn a Theithwyr, ni neilltuodd Awdurdod y Parc Cenedlaethol unrhyw safleoedd yn benodol at ddefnydd Sipsiwn a Theithwyr a chyflwynwyd ganddynt y polisi dros dro a ganlyn sy'n seiliedig ar feini prawf er mwyn barnu ceisiadau cynllunio yn y dyfodol ar gyfer Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr.

Polisi Datblygu 13: Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr

O fewn y Parc Cenedlaethol bydd caniatâd cynllunio am safleoedd sipsi yn cael ei gymeradwyo ar yr amod y bodloni'r meini prawf canlynol:

i. Mae tystiolaeth o'r angen i leoli neu ddarparu trefniadau darfodol yn yr ardal wedi'i bennu.
ii. Ni fydd defnydd y safle yn achosi niwed sylweddol i amwynder preswyl na chyhoeddus.
iii. Fod y safle ar raddfa gyfartal gyda'r gymunedol sefydlog agosaf.
iv. Fod gan y safle ddarpariaeth ddigonol o wasanaethau hanfodol gan gynnwys gwasanaeth gwastraff ac ailgylchu a gwasanaethau prif ffrwd gyflenwad, ac nid yw'n gosod unrhyw faich ychwanegol ar isadeiledd lleol
v. Fod gan y safle fynediad uniongyrchol i brif ffordd ac mae ar lwybr taith bws sydd yn rhoi mynediad at wasanaethau lleol.
vi. Nid yw'r cynnig yn ymddangos yn sylweddol ymwthiol, mae'n cydweddu â'r dirwedd ac mae wedi'i dirlunio'n foddhaol.

Mae paragraff 5.49 o'r testun eglurhaol yn pwysleisio pwysigrwydd sicrhau fod Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr yn cael eu lleoli'n gynnil a'u bod yn unol â dibenion y Parc Cenedlaethol. Mae modd edrych ar y Cynllun Cyfan yn: http://www.eryri-npa.gov.uk/__data/assets/pdf_file/0004/184684/ELDP-Final-6.1.12.pdf

Atodiad B

Map – Cynllunio

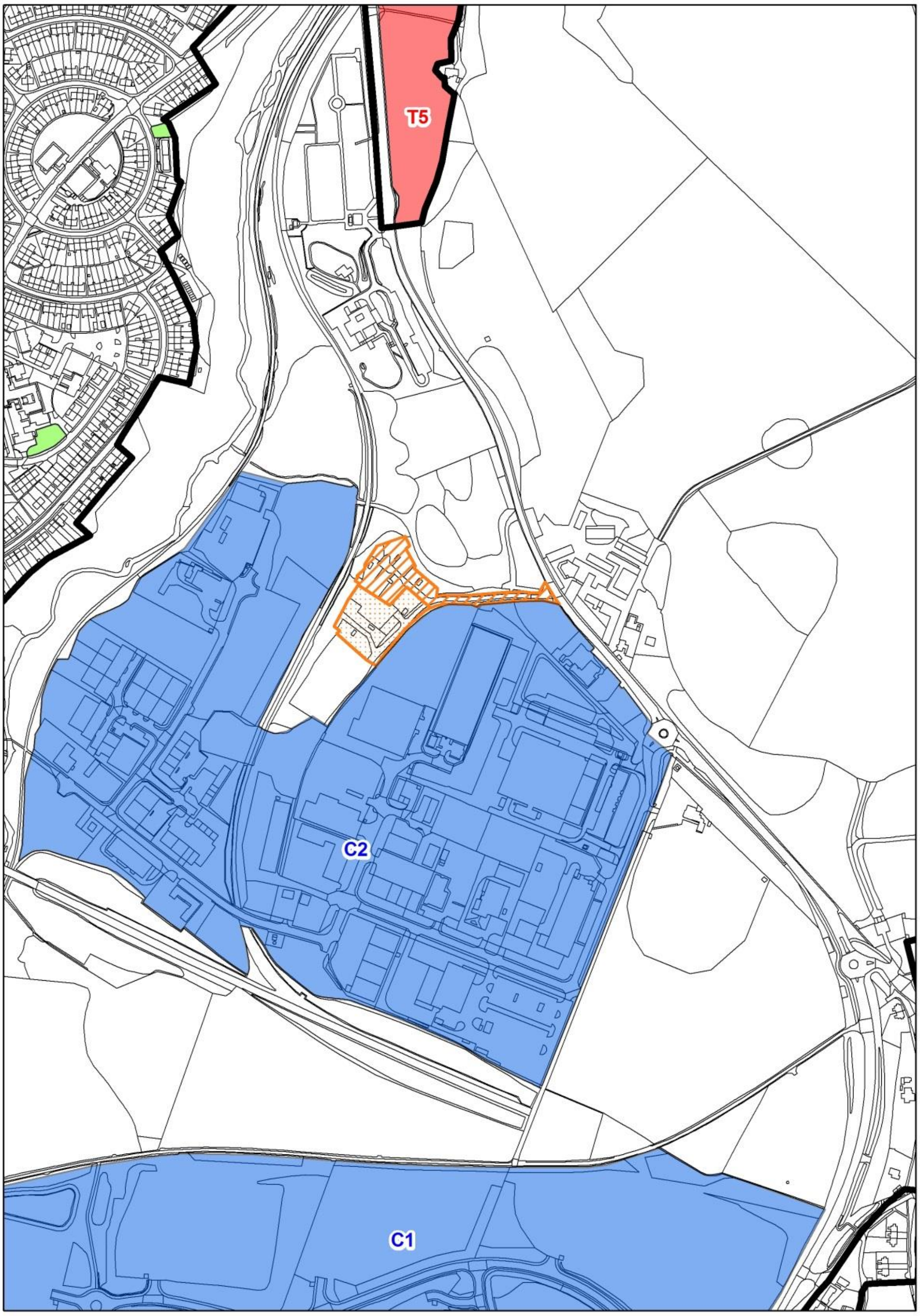

Atodiad C

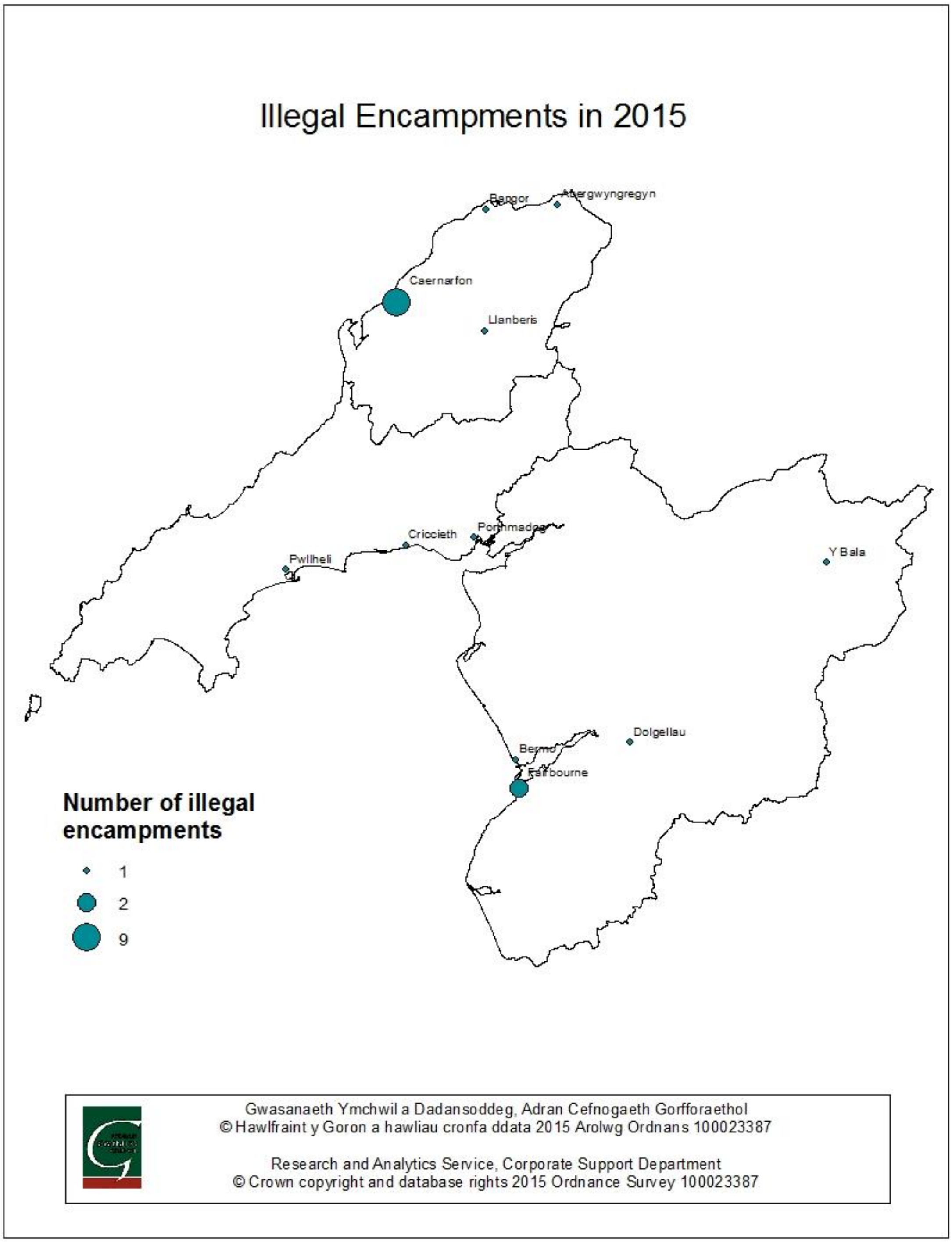
Illegal Encampments in 2015
Bangor
Abergwyngregyn
Caernarfon
Llanberis
Criccieth
Porthmadog
Pwllheli
Y Bala
Dolgellau
Bermo
Fairbourne
Number of illegal encampments
1
2
9
Gwasanaeth Ymchwil a Dadansoddeg, Adran Cefnogaeth Gorfforaethol
© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2015 Arolwg Ordnans 100023387
Research and Analytics Service, Corporate Support Department
© Crown copyright and database rights 2015 Ordnance Survey 100023387

Atodiad D

Grŵp Llywio Prosiect Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Gwynedd a Môn

Enw	Adran	Corff
Y Cynghorydd Ioan Thomas	Arweinydd Portffolio Tai / Gofal Cwsmer ac Amddifadedd a Chydraddoldeb	Cyngor Gwynedd
Y Cynghorydd Dafydd Meurig	Arweinydd Portffolio Cynllunio a Rheoleiddio	Cyngor Gwynedd
Y Cynghorydd Aled Morris Jones	Arweinydd Portffolio'r Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai	Cyngor Môn
Arwel Owen (Cadeirydd)	Tai - Uwch-swyddog Tai	Cyngor Gwynedd
Lucy Reynolds	Tai - Rheolwr Strategaeth a Datblygu Tai (Rheolwr Prosiect Môn)	Cyngor Môn
Catrin Roberts	Tai - Rheolwr Strategaeth a Datblygu Tai (Rheolwr Prosiect Gwynedd)	Cyngor Gwynedd
John Hughes Jones	Uwch-swyddog Lles Addysg	Cyngor Gwynedd
Bethan Roberts	Swyddog Sicrhau Ansawdd	Cyngor Gwynedd

Enw	Adran	Corff
Robert Thomas	Arweinydd Tîm – Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd Gwynedd a Môn	Cyngor Gwynedd a Môn
J Mike Evans	Uwch-swyddog Cynllunio – Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd Gwynedd a Môn	Cyngor Gwynedd a Môn
Rebeca Jones	Swyddog Cynllunio (Polisi)	Parc Cenedlaethol Eryri
Megan Marie Riley	Cynrychiolydd Sipsiwn a Theithwyr	Cynrychiolydd Sipsiwn a Theithwyr
Paulette Campbell	Rheolwr Gweithredol Tai â Chymorth	Tai Gogledd Cymru
Adrian Roberts	Swyddog Cyswllt Sipsiwn a Theithwyr – Tai	Cyngor Gwynedd
Tony Jones	Cydgysylltydd Cydlynol Cymunedau Rhanbarthol	Conwy, Gwynedd a Môn

Atodiad E

ATODIAD 2 – HOLIADUR

ADRAN A – EICH CARTREF

A1 Lle ydych chi'n byw nawr?

Safle Preswyl yr Awdurdod Lleol ("Y Cyngor")	
Safle symudol y Cyngor	
Safle preifat ac arno ganiatâd cynllunio	
Safle Preifat heb ganiatâd cynllunio ar hyn o bryd	
Gwersyll heb ganiatâd	
Brics a Morter – Rhentu Cymdeithasol	
Brics a Morter – Rhentu preifat	
Brics a Morter – Perchen-ddeiliad	

A2 Ydych chi'n fodlon gyda'ch llety presennol?

Ydw	
Nac ydw	
Gwell gennyf beidio â dweud	

Os 'nac ydw', eglurwch beth fyddai modd ei wella:

A3 Oes modd i chi ddweud wrthyf pam eich bod yn byw yma ?

Cysylltiadau lleol (Teulu neu waith)	
Dim llain arall â chaniatâd arno	
Methu cael hyd i dŷ i symud iddo	
Rhesymau iechyd neu oedran	
Gwell gennyf dai na charafanau	
Arall:	

A4 Ers pryd ydych chi'n byw yma?

Llai na mis	1–6 mis	7 – 12 mis	1 - 2 flynedd	2-5 mlynedd	Dros 5 mlynedd

A5 Os ydych wedi symud yn y flwyddyn ddiwethaf, oedd eich cartref diwethaf yn yr Awdurdod Lleol yma?

OEDD / NAC OEDD

Rhoddwch fanylion isod:

Math y llety	**Oedd Caniatâd cynllunio arno?**	**Ym mha Awdurdod Lleol oedd o?**	**Pam wnaethoch chi adael?**

A6 Am faint ydych yn meddwl y byddwch yn aros yma?

1 neu 2 ddiwrnod	3 – 28 diwrnod	1 – 3 mis	3 mis – 2 flynedd	2 – 5 mlynedd	Dros 5 mlynedd	Dim yn bwriadu symud	Dim yn gwybod

A7 Fyddech chi'n aros yn hirach pe bai newidiadau neu welliannau i'ch llety presennol

(Noder: Efallai na fyddai'r Awdurdod Lleol yn gallu gwneud y gwelliannau yma ond gallai dealltwriaeth o'r problemau gyda'ch llety fod o gymorth)

BYDDWN **NA FYDDWN**

Rheswm	**Tic**
Angen atgyweirio	
Safle'n cael ei wneud yn fwy	
Llety'n cael ei wneud yn fwy diogel	
Caniatâd Cynllunio wedi'i roi	
Angen addasiadau (nodwch isod)	

Reason	**Tic**
Pasio trwodd	
Yn dymuno llain ac arni ganiatâd mewn ardal arall	
Yn dymuno symud i dŷ	
Perthynas wedi torri i lawr	
Gwell gennyf fyw mewn carafán	

Arall:

ADRAN B – EICH TEULU

	Perthynas â'r ymatebwr (e.e. Gŵr/gwraig, mab/merch ac ati)	Oed	Rhyw	Teithiwr Romani / Gwyddelig / Teithiwr Newydd / Person sioe / Roma / Arall (hunan penodedig)	Oes rhesymau pam na allwch barhau i fyw yn y llety yma? (rhoddwch fanylion)
Ymatebwr					
Person 2					
Person 3					
Person 4					
Person 5					

Person 6					
Person 7					
Person 8					
Person 9					
Person 10					
Person 11					
Person 12					

Os nad ydych yn byw mewn carafanau ewch i B4.

B2 Os ydych yn byw mewn carafanau, oes digon o fannau cysgu i bob preswylydd?

OES / NAC OES

B3 Oes lle ar y llain i garafanau ychwanegol er mwyn osgoi gorlenwi?
(Noder: awgryma canllawiau y dylid bod bwlch o 6 metr rhwng trelars a bwlch o 3 metr i ffiniau fel bod y llety'n ddiogel ar y safle)

OES / NAC OES

Os oes, sawl man cysgu ychwanegol y mae modd ei ychwanegu?

B4 Fyddai rhywun yn eich teulu yn dymuno mynd ar restr aros yr Awdurdod Lleol am lain neu dŷ?

BYDDAI / NA FYDDAI

Rhoddwch gyfeiriad isod fel bod modd anfon y pecyn ymgeisio:

Nodwch os ydych eisoes ar restr aros ac ar ba un.

ADRAN C – EICH CYNLLUNIAU

C1 Ydych chi'n bwriadu symud i lety arall?

Ydw	***Ewch i C2***	
Nac ydw	***Ewch i D1***	
Gwell gennyf beidio â dweud	***Ewch i D1***	

C2 I le ydych chi'n bwriadu symud?

O fewn yr Awdurdod Lleol	
Awdurdod Lleol arall yng Nghymru – nodwch pa un:	
Rhywle arall yn y Deyrnas Unedig	

C3 Pam ydych chi'n bwriadu symud?

Angen mwy o le	
Angen cyfleusterau gwahanol	
Cysylltiad lleol (teulu neu waith)	
Angen bod yn nes at wasanaethau – ysgolion ac ati (Rhowch fanylion isod)	
Cyfleoedd cyflogaeth	
Arall (Nodwch isod)	

Gwasanaethau: | **Arall:**

Gwasanaethau:	Arall:

C4 Pa fath o lety ydych chi'n bwriadu symud iddo?

1. Safle	
Cyngor / Rhentu cymdeithasol	
Safle preifat yr ydych yn berchen arno	
Safle preifat y mae rhywun arall yn berchen arno	

2. Brics a Morter	
Perchen-ddeiliad	
Rhentu gan y Cyngor / Gymdeithas Dai	
Rhentu gan landlord preifat	

C5 Ydych chi'n berchen ar dir yn yr Awdurdod Lleol y byddech yn dymuno iddo gael ei ystyried fel safle posib yn y dyfodol?

(Noder: Bydd y sawl sy'n rhoi'r cyfweliad yn egluro nad oes modd gwarantu y bydd y safle'n cael ei neilltuo neu ei ddatblygu ond gallai swyddogion cynllunio gysylltu â'r ymatebwr i drafod ei sefyllfa a chynnig cymorth)

Ydw	***Rhoddwch fanylion isod***	
Nac ydw	***Ewch i C6***	
Gwell gennyf beidio â dweud	***Ewch i C6***	

Pe byddech yn dymuno i'r Awdurdod Cynllunio drafod y cynlluniau yma gyda chi, rhoddwch fanylion cyswllt isod:

		BYDDWN	NA FYDDWN
C6	**Os ydych yn chwilio am lain ac arni ganiatâd, fyddech chi'n byw ar safle a reolir gan yr Awdurdod Lleol pe caech gynnig un?**		
C7	**Pe bai llain ac arni ganiatâd ar gael mewn Awdurdod Lleol arall, a fyddech yn ystyried symud yno?** **Os 'byddwn', pa Awdurdodau Lleol?**		

D1 Oes rhywun yn eich aelwyd yn debygol o fod eisiau symud i'w gartref ei hun yn y pum mlynedd nesaf?

Oes	***Ewch i D2***	
Nac oes	***Ewch i D4***	
Dim yn gwybod	***Ewch i D4***	
Gwell gennyf beidio â dweud	***Ewch i D4***	

D2 Fydd hyn yn yr Awdurdod Lleol yma?

Bydd	***Ewch i D3***	
Na fydd	***Ewch i D4***	
Gwell gennyf beidio â dweud	***Ewch i D4***	

D3 Sawl aelwyd newydd fydd yno a pha bryd fydd angen y rhain?

	Math y llety (safle'r ALI; safle preifat; tai brics a morter)	**Nifer y bobl**	**Nawr**	**O fewn blwyddyn**	**1-2 flynedd**	**2-5 mlynedd**
Aelwyd 1						
Aelwyd 2						
Aelwyd 3						
Aelwyd 4						

D4 Oes gennych aelodau o'r teulu'n byw y tu allan i'r ardal hon sy'n gwersyllu yn yr Awdurdod Lleol hwn yn rheolaidd?

Oes	***Ewch i D5***	
Nac oes	***Ewch i E1***	
Dim yn gwybod	***Ewch i E1***	
Gwell gennyf beidio â dweud	***Ewch i E1***	

D5 Os ydynt yn dymuno cael eu cyfweld ynghylch yr angen am leiniau, nodwch isod eu manylion cyswllt ac enw'r Awdurdod Lleol y maent yn byw ynddo ar hyn o bryd:

ADRAN E – SAFLEOEDD TRAMWY

E1 Ydych chi wedi gwersyllu wrth ochr ffordd / ar wersyll nad oedd arno ganiatâd / ar safle tramwy yng Nghymru pan oeddech yn teithio yn y flwyddyn ddiwethaf?

(Nodyn atgoffa: ni ddylid defnyddio'r wybodaeth yma ac eithrio i ddeall a oes angen rhagor o safleoedd tramwy)

Do	***Ewch i E2***	
Naddo	***Ewch i E4***	
Gwell gennyf beidio â dweud	***Ewch i E4***	

E2 Ym mha Awdurdodau Lleol ydych chi wedi gwersyllu?

Gwell gennyf beidio â dweud	

E3 Pa mor hir fyddech chi'n aros mewn un lle fel arfer pan fyddwch yn teithio?

1 – 2 diwrnod	3 diwrnod – wythnos	Wythnos – pythefnos	Pythefnos– mis	1 – 3 mis

E4 Ydych chi'n meddwl fod angen rhagor o safleoedd tramwy yng Nghymru?

Ydw ***Ewch i E5***	
Nac ydw ***Diwedd yr holiadur***	
Gwell gennyf beidio â dweud ***Diwedd yr holiadur***	

E5 Lle mae eu hangen?

(Ymchwiliad ar gyfer Awdurdodau Lleol a lleoliadau penodol)

Gwell gennyf beidio â dweud	

Atodiad F

Dull o godi ymwybyddiaeth o'r Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr

Cyngor Gwynedd

Dyddiadau		
Misoedd Mehefin a Gorffennaf 2015	Cylchgrawn ar lein i deithwyr	Trefnwyd gan Lywodraeth Cymru
18.08.15	Sesiwn Briffio i Staff Tai Gogledd Cymru	Cyfarfod
30.07.15 a 02.10.15	Fforwm Digartref Gwynedd	Dau gyfarfod ac E-byst
Mis Awst 2015 a 16.09.15	Fforwm Cefnogi Pobl	Un cyfarfod ac E-byst
14.09.15	Newyddlen Cyngor Gwynedd – dosberthir i Breswylwyr Gwynedd	Newyddlen
O 19.10.15 ymlaen	Twitter Cyngor Gwynedd	Safle Rhwydwaith Cymdeithasol
O 19.10.15 ymlaen	Facebook Cyngor Gwynedd	Safle Rhwydwaith Cymdeithasol
O 13.08.15 ymlaen	Gwefan Cyngor Gwynedd	Safle Rhwydwaith Cymdeithasol https://www.gwynedd.gov.uk/cy/Trigolion/Tai/Tai.aspx
Mis Medi 2015	Cymdeithasau Tai	E-byst Dosbarthu llythyrau i denantiaid trwy Gymdeithasau Tai http://www.ccgwynedd.org/cy-GB/Ymgynghori

Atodiad F

Dull o godi ymwybyddiaeth o'r Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr

Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiadau		
Mehefin a Gorffennaf 2015	Cylchgrawn ar lein teithwyr	Wedi'i drefnu gan Lywodraeth Cymru
18.08.15	Sesiwn Briffio ar gyfer staff Tai Gogledd Cymru	Cyfarfod
Medi 2015	Cynghorwyr Cyngor Sir Ynys Môn	E-bost yn egluro'r Asesiad ac yn gofyn iddynt dynnu sylw aelodau'r Gymuned Sipsiwn a Theithwyr y maent yn ymwybodol ohonynt at yr Asesiad
Medi 2015	Adran ar wefan y Cyngor a sefydlwyd gyda gwybodaeth am yr Asesiad	Defnyddio cyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo'r arolwg http://www.anglesey.gov.uk/housing/anglesey-local-housing-strategy-and-the-anglesey-housing-partnership/gypsy-and-traveller-accommodation-assessment
Medi 2015	Cymdeithasau Tai yn gweithio ym Môn	Cysylltiadau yn y Gymuned Sipsiwn a Theithwyr
Hydref 2015	Rhestr y Cyngor o randdeiliaid y trydydd sector	E-bost yn gofyn am gymorth i roi cyhoeddusrwydd i'r arolwg.
Tachwedd 2015	Cysylltwyd ag unigolion oedd wedi cysylltu'n flaenorol â'r Cyngor ynghylch materion Sipsiwn a Theithwyr trwy Facebook	Defnyddio cyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo'r arolwg
Tachwedd 2015	Twitter a Facebook Cyngor Sir Ynys Môn	Defnyddio cyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo'r arolwg
Tachwedd 2015	Cylchgrawn *World's Fair*	Erthygl wedi'i chynnwys ar Asesiad o Lety Sipsiwn a Theithwyr yng Ngogledd Cymru

Math y ddeiliadaeth	Ymdrechion i gyfweld			Technegau ymgysylltu a ddefnyddiwyd	Holiadur - wedi'i gwblhau ynteu ei wrthod?	Rhesymau dros wrthod?
Brics a morter	√			Apwyntiad	Wedi'i gwblhau	
Safle Llywodraeth Lleol	√			Apwyntiad	Wedi'i gwblhau	
Safle Llywodraeth Lleol	√			Apwyntiad	Wedi'i gwblhau	
Safle Llywodraeth Lleol	√			Apwyntiad	Wedi'i gwblhau	
Safle Llywodraeth Lleol	√	√		Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Wedi'i wrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Safle Llywodraeth Lleol	√	√		Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Wedi'i wrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Safle Llywodraeth Lleol	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Wedi'i wrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Safle Llywodraeth Lleol	√			Apwyntiad	Wedi'i gwblhau	
Brics a morter	√	√	√	Cyswllt drwy'r Asiantaeth Dai (llythyr a galwadau ffon)		Methu cysylltu
	√	√		Cyswllt dryw'r Adran Addysg		3 wedi gwrthod a dim cyswllt a 6
Brics a morter	√	√	√	Llythyr a galwadau ffon		Methu cysylltu
Brics a morter	√	√	√	Llythyr a galwadau ffon		Methu cysylltu
Brics a morter	√	√		Llythyr a galwadau ffon	Gwrthod	Hapus yn Llety presennol

Math y ddeiliadaeth	Ymdrechion i gyfweld			Technegau ymgysylltu a ddefnyddiwyd	Holiadur - wedi'i gwblhau ynteu ei wrthod?	Rhesymau dros wrthod?
Brics a morter	√	√	√	Llythyr a galwadau ffon		Methu cysylltu
Brics a morter	√	√		Llythyr a galwadau ffon	Gwrthod	Hapus yn Llety presennol
Brics a morter	√	√	√	Llythyr a galwadau ffon		Methu cysylltu
Brics a morter	√	√		Llythyr a galwadau ffon	Gwrthod	Hapus yn Llety presennol
Brics a morter	√	√		Llythyr a galwadau ffon	Gwrthod	Hapus yn Llety presennol
Brics a morter	√	√		Llythyr		Methu cysylltu
Brics a morter	√	√	√	Llythyr a galwadau ffon		Methu cysylltu
Brics a morter	√			Llythyr	Gwrthod	Hapus yn Llety presennol
Brics a morter	√			Llythyr	Gwrthod	Hapus yn Llety presennol
	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb		Syrcas wedi symd ymlaen
	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Gwrthod	Syrcas - ddim eisiau cymeryd rhan
Gwersyll heb ganiatâd	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Gwrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Gwersyll heb ganiatâd	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Gwrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Gwersyll heb ganiatâd	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Gwrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan

Math y ddeiliadaeth	Ymdrechion i gyfweld			Technegau ymgysylltu a ddefnyddiwyd	Holiadur - wedi'i gwblhau ynteu ei wrthod?	Rhesymau dros wrthod?
Gwersyll heb ganiatâd	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Gwrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Gwersyll heb ganiatâd	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Gwrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Gwersyll heb ganiatâd	√			Cyfweliad Wyneb i Wyneb	Gwrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Gwersyll heb ganiatâd	√			Llythyr	Gwrthod	Ddim eisiau cymeryd rhan
Gwersyll heb ganiatâd	√			Llythyr	Wedi cwblhau	
Gwersyll heb ganiatâd	√			Llythyr		Methu cysylltu

Atodiad G – Cofnod o Gyfweliadau Môn

Math y ddeiliadaeth	Ymdrechion i gyfweld			Technegau ymgysylltu a ddefnyddiwyd	Holiadur - wedi'i gwblhau ynteu ei wrthod?	Rhesymau dros wrthod?
Safle preifat â chaniatâd	√			Cyfweliad wyneb yn wyneb	Wedi'i gwblhau	
Gwersyll heb ganiatâd	√	√	√	Apwyntiad	Wedi'i gwblhau	
Gwersyll heb ganiatâd	√	√	√	Apwyntiad	Wedi'i wrthod	Apwyntiad heb ei gadw
Gwersyll heb ganiatâd	√	√		Ymweliadau	Wedi'i gwblhau (heb gymorth)	Roedd y sawl oedd yn cael ei gyfweld oddi ar y safle ac felly'n methu cael cymorth
Gwersyll heb ganiatâd	√	√	√	Ymweliadau	Wedi'i wrthod	Ar yr ymweliad olaf bu i salwch atal y cyfweliad rhag cael ei gynnal
Brics a morter	√	√	√	Cyfweliad dros y ffôn	Wedi'i gwblhau	
Brics a morter	√			Llythyr a chyfweliad dros y ffôn	Wedi'i gwblhau	
Brics a morter	√			Llythyr a chyfweliad dros y ffôn	Wedi'i gwblhau	
Brics a morter	√	√	√	Llythyr a galwad ffôn		Trefnwyd apwyntiad ar gyfer cyfweliad dros y ffôn ond ni chafodd ei gadw.
Safle preifat â chaniatâd	√	√		Ymweliadau		Nid oedd neb yn bresennol adeg yr ymweliadau a daeth y ffair i ben cyn bod modd gwneud ymdrech bellach
Gwersyll heb ganiatâd	√			Ymweliad		Y gwersyll wedi symud yn ei flaen y bore hwnnw.
Gwersyll heb ganiatâd	√			Ymweliad	Wedi'i wrthod	Dim yn dymuno cymryd rhan ar yr adeg honno.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
DYDDIAD:	**2 Chwefror, 2016**
PWNC:	**Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion**
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	**Y Cynghorydd Ken Hughes (Aelod Portffolio – Dysgu Gydol Oes)**
PENNAETH GWASANAETH:	**Delyth Molyneux (Pennaeth Gwasanaeth – Dysgu)**
AWDUR YR ADRODDIAD: **Ffôn:** **E-bost:**	**Adroddiad ar y Cyd gan Delyth Molyneux (Pennaeth Gwasanaeth – Dysgu Gydol Oes) a Geraint Wyn Roberts (Swyddog Sgriwtini).** **D/O: 01248752039** **D/O: gwrce@ynysmon.gov.uk**

1.0 ARGYMHELLIAD

1.1 Gofynnir i'r Pwyllgor nodi'r adroddiad mewn perthynas â'r gwaith parhaus a wneir gan y Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion (Y Panel).

2.0 RHESYMAU AM YR ARGYMHELLIAD

2.1 Mae aelodau'r Panel wedi ystyried y ffordd orau o adrodd ar eu gwaith. Ar 10 Gorffennaf, 2015 casglodd Aelodau'r Panel mai'r ffordd orau ymlaen oedd cyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn ystod y flwyddyn ddinesig a bod yr Adroddiad Sgriwtini Blynyddol yn cynnwys cyfeiriad at waith y Panel pan gaiff ei gyflwyno i Gyfarfod Blynyddol y Cyngor bob mis Mai. Er mwyn osgoi dyblygu, daeth Aelodau'r Panel i'r casgliad hefyd mai'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio ddylai gael ei ystyried fel y rhiant-bwyllgor Sgriwtini priodol oherwydd ei fod yn cael ei gefnogi gan y Swyddog Sgriwtini sydd hefyd yn cefnogi'r Panel.

3.0 CEFNDIR

3.1 Sefydlwyd y Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion ar 21 Tachwedd 2012 gan y Pwyllgor Sgriwtini Addysg a Hamdden. Cafodd ei sefydlu yn sgil argymhellion a wnaed gan Estyn ar ansawdd y gwasanaethau addysg ar gyfer plant a phobl ifanc ar Ynys Môn. Nod y grŵp yw cynorthwyo'r Gwasanaeth Addysg i wella perfformiad ysgolion ar yr Ynys, drwy gynyddu a datblygu atebolrwydd lleol am berfformiad

ysgolion a gwella gwybodaeth aelodau lleol am yrwyr perfformiad allweddol a'r heriau sy'n wynebu ysgolion ar Ynys Môn.

3.2 Gyda sefydlu strwythur newydd ar gyfer y Pwyllgorau Sgriwtini yn ystod mis Mai 2013 cytunwyd y byddai Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Sgriwtni Partneriaeth ac Adfywio yn parhau â gwaith y Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion ond y byddai'r Grŵp yn cael ei alw'n Banel Canlyniad Sgriwtini. Mae Cylch Gorchwyl y Panel yn cynnwys:

- Monitro cynnydd ysgolion unigol;
- Dysgu o ysgolion sy'n perfformio'n dda;
- Cyflwyno argymhellion i'r Adran Dysgu Gydol Oes (os oes angen) y gallai ysgol fod angen cefnogaeth ychwanegol gan y Gwasanaeth Addysg a / neu'r Gwasanaeth Gwella Ysgolion Rhanbarthol (GwE).

4.0 DATGANIAD AR Y SEFYLLFA

4.1 Aelodaeth gyfredol y Panel yw:

- Y Cynghorydd Meirion Jones
- Y Cynghorydd Gwilym Jones
- Y Cynghorydd Derlwyn Hughes
- Y Cynghorydd Alun Mummery
- Y Cynghorydd Lewis-Davies
- Y Cynghorydd Richard Owain Jones
- Y Cynghorydd Dylan Rees
- Y Cynghorydd Jim Evans

4.2 Mae'r "Uwch Reolwr Safonau Ysgolion a Chynhwysiant" yn rhoi arweiniad i'r Panel ynghylch pa ysgolion y dylid eu gwahodd i ymddangos ger ei fron. Mae'r maen prawf a ddefnyddir i ddewis ysgolion yn seiliedig ar y fframwaith categoreiddio ysgolion cenedlaethol, perfformiad yr ysgol ac adroddiadau Estyn. Y nod yw cael cymysgedd da o ysgolion bach, canolig a mawr a chymysgedd o ysgolion cynradd / uwchradd. Mae'n bwysig pwysleisio mai penderfyniad i'r Panel yn unig yw pa ysgolion y dylid eu gwahodd i ymddangos ger ei fron. Mae'r ysgolion canlynol wedi ymddangos gerbron y Panel yn ystod 2015:

Dyddiad	**Ysgol**
5 Chwefror, 2015	Ysgol Gymuned Pentraeth
5 Chwefror, 2015	Ysgol Gymuned Garreglefn
13 Chwefror, 2015	Ysgol Gynradd Amlwch

13 Chwefror, 2015	Ysfgol Gymuned Moelfre
10 Mawrth, 2015	Ysgol Uwchradd Llangefni
10 Mawrth, 2015	Ysgol Y Graig
17 Mawrth, 2015	Ysgol Uwchradd Caergybi
17 Mawrth, 2015	Ysgol Llanfawr
10 Gorffennaf, 2015	Sesiwn Gynllunio

4.3 Mae aelodau'r Panel yn derbyn cryn dipyn o wybodaeth gyfrinachol mewn cyfarfodydd. Mae'r wybodaeth yn cynnwys data ynghylch perfformiad academaidd a phresenoldeb, cyllid a gwybodaeth staffio / rheoli. Rhennir gwybodaeth yn ddiogel gydag Aelodau'r Panel oherwydd ystyrir ei fod yn sensitif neu'n gyfrinachol ei natur.

4.4 Gwahoddir Pennaeth yr Ysgol, Cadeirydd y Llywodraethwyr a'r Ymgynghorydd Her GwE perthnasol (Gwasanaeth Gwella Ysgolion Rhanbarthol) i fynychu'r Panel i drafod safonau cyrhaeddiad, materion cynhwysiant, presenoldeb a rheoli adnoddau sy'n cynnwys agweddau ariannol a rheolaeth.

4.5 Er mwyn cofnodi materion cymerir "cofnod o benderfyniad" ym mhob cyfarfod. Mae'r cofnod hwn yn cynnwys casgliadau Aelodau'r Panel ac fe'i rhoddir yn ei dro i'r Adran Dysgu Gydol Oes i'w weithredu, yn ôl yr angen. Mae gan y Panel y disgresiwn i wahodd rhai ysgolion i ailymddangos ger ei fron os oes materion y maent yn dymuno ailymweld â nhw.

5.0 <u>THEMÂU A PHATRYMAU SY'N DOD I'R AMLWG</u>

5.1 Mae cynrychiolwyr ysgolion sy'n mynychu cyfarfodydd y Panel yn agored wrth adnabod unrhyw wendidau a chryfderau ym mherfformiad eu hysgolion ac yn rhoi eglurhad llawn i'r Aelodau ar y ffactorau perthnasol a allai effeithio ar berfformiad, e.e. dosbarthiadau bach a disgyblion ag anghenion addysgol arbennig.

5.2 Mae pob ysgol hyd yn hyn wedi tystiolaethu defnydd o gynlluniau datblygu sy'n mynd i'r afael â pherfformiad gwan ac sy'n blaenoriaethu camau gweithredu i wella perfformiad.

5.3 Po leiaf yw'r ysgol y mwyaf tebygol ydyw y bydd ei pherfformiad yn amrywio. Gall perfformiad amrywio'n sylweddol o flwyddyn i flwyddyn ac effeithio ar ei chategoreiddiad o fewn y model cenedlaethol – er enghraifft, os oes cynnydd yn nifer y disgyblion gydag anghenion arbennig neu yn y nifer y mae eu sgiliau iaith Gymraeg yn llai datblygedig.

5.4 Mae ffigyrau presenoldeb disgyblion ar y cyfan yn eithaf da, er bod rhai ysgolion yn cael anawsterau o ran sicrhau lefelau presenoldeb digon uchel gan bob disgybl. Yn sgil cyflwyno disgwyliadau uwch o ran presenoldeb yn Fframwaith Arolygu Estyn yn ddiweddar, mae rhai ysgolion yn wynebu her ychwanegol ac yn cael eu rhoi yn y categori 'monitro gan yr Awdurdod Lleol' o ganlyniad, er gwaethaf barnu bod yr holl agweddau eraill yn Dda.

5.5 Mae lleiafrif o ysgolion yn cael anawsterau o ran cynnal lefelau staffio cyson o ganlyniad i faterion mamolaeth ac absenoldeb arbennig, ac mae'r materion hyn yn cael mwy o effaith ar yr ysgolion llai.

5.6 Mae pob ysgol yn ymdrechu i wella eu sgiliau iaith Gymraeg ac yn ymrwymedig i wella gallu'r disgyblion yn y maes hwn.

5.7 Er nad yw'n thema gyffredinol, mynegwyd pryder gan un ysgol ynghylch lefel y cymorth a roddwyd iddi i'w galluogi i benodi aelod o staff mewn modd amserol.

5.8 Mae gan gymunedau feddwl mawr o'u hysgolion.

6.0 CAMAU NESAF

6.1 Yn dilyn penodi swyddog newydd i swydd "Uwch Reolwr Cynhwysiant a Safonau Ysgolion" yn ystod mis Tachwedd 2015, bydd nifer o ysgolion yn cael eu gwahodd i ymddangos gerbron y Panel rhwng mis Ionawr 2016 a Rhagfyr 2016.

6.2 Bydd rhai llinellau ymholi ychwanegol yn 2016 gan gynnwys:

- Effeithiolrwydd rôl yr Ymgynghorydd Her GwE wrth gefnogi a herio ysgolion yn y cataegorïau oren a choch i wella.
- Effeithiolrwydd gweithio 'ysgol i ysgol'.
- Y defnydd a wneir o falansau ysgolion (e.e. y rhesymeg ar gyfer y rheini sy'n cadw dros 5%)
- Recriwtio a chadw staff allweddol, gan adnabod ac annog talent ifanc.
- Effeithiolrwydd Cyrff Llywodraethu o ran gwella ysgolion ac atebolrwydd.

Awdur: Adroddiad ar y Cyd gan Delyth Molyneux **(**Pennaeth Gwasanaeth – Dysgu Gydol Oes) a Geraint Wyn Roberts (Swyddog Sgriwtini).

Dyddiad: 4 Ionawr, 2016

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR :	**Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
DYDDIAD:	**2 Chwefror 2014**
PWNC:	**Tîm Ymgysylltu Rhanbarthol (TYRh) – Trefniadau at y Dyfodol**
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	**Y Cynghorydd Ieuan Williams –Portffolio Datblygu Economaidd a Chymunedol**
PENNAETH GWASANAETH :	**Dylan J. Williams**
AWDUR YR ADRODDIAD: Ffôn / E-bost:	**Aled P. Davies 01248 752479 / AledDvaies@ynysmon.gov.uk**

1.0 Pwrpas

1.1 I ddiweddaru'r Pwyllgor ynghylch y trefniadau rhanbarthol newydd (drwy law y Bwrdd Uchelgais Economaidd) i ddarparu cymorth a chefnogaeth Ewropeaidd i brosiectau a sefydliadau lleol, gan adael i Aelodau adolygu a rhoi barn o berspectif Ynys Môn.

2.0 Cefndir

2.1 Cafodd y Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru ei sefydlu i gydlynu blaenoriaethau datblygu economaidd ar lefel ranbarthol mewn ymateb i'r pwysau ar gyllidebau cyhoeddus yn dilyn y dirwasgiad. Mae adfywio economaidd wedi ei nodi fel maes allweddol y mae angen dull strategol a rhagweithiol i ail-lunio gwasanaethau lleol er mwyn uchaffu budd. Mae darparu cyngor a chyfarwyddyd yr UE wedi ei adnabod fel maes penodol ble gellir dangos gwerth ychwanegol trwy gydweithredu.

2.2 Yn ystod rhaglenni ariannu 2007-2014, darparwyd cymorth technegol, cyngor ac arweiniad gan yr UE trwy gyfrwng prosiect cymorth technegol y Tîm Ewropeaidd Arbenigol (TEA) trwy Gymru gyfan. Roedd y TEA yn gweithredu ar lefel genedlaethol a lleol, gyda'r timau yn gweithio yn adrannau Llywodraeth Cymru, Timau Trydydd Sector wedi'u lleoli yn y WCVA (Timau Ewropeaidd 3 Sector), ac ym mhob un o'r 22 Awdurdod Lleol trwy Gymru.

2.3 Roedd Tîm TEA Ynys Môn yn gweithio yn y Gwasanaeth Adfywio Economaidd a Chymunedol, ond roedd yn gweithredu ar sail Gorfforaethol gan roi cyngor ac arweiniad i'r holl brosiectau a gâi eu harwain gan CSYM, yn ogystal â gwasanaethu sefydliadau allanol ar yr Ynys oedd ynghlwm â datblygu a chyflawni prosiectau a gâi eu hariannu gan Gronfeydd Strwythurol yr UE. Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn gweithredu fel y Corff Arweiniol ar gyfer Prosiect TEA Gogledd a Chanolbarth Cymru, oedd yn cynnwys wyth Partner o blith yr Awdurdodau Lleol.

2.4 Daeth y cynllun TEA i'w derfyn ddiwedd mis Mehefin 2015, a bu i'r swyddogaeth Ewropeaidd ddod i ben yn gyfan gwbl o fewn y CSYM. Mae gwybodaeth a sgiliau UE wedi parhau o fewn y Cyngor gan fod aelodau staff wedi symud ymlaen i swyddi gwahanol o fewn y gorfforaeth, fodd bynnag, gallai'r sgiliau hyn gael eu colli pe byddai staff yn symud ymlaen.

3.0 Trefniadau Cymorth yr UE 2014-2020

3.1 Fel rhan o'r paratoadau ar gyfer Rhaglenni UE 2014-2020, comisiynwyd Dr Graham Guilford i adolygu'r strwythurau a'r mecanwethiau a ddefnyddiwyd yn ystod y cylch blaenorol, ac i wneud argymhellion cadarn ar y ffordd ymlaen. O gofio natur fwy strategol y rhaglenni Ewropeaidd newydd, argymhellwyd yn gryf bod angen gwella sut caiff gweithgareddau datblygu prosiect eu cydlynu yn rhanbarthol fel y gellir eu hintegreiddio'n well a chael gwerth ychwanegol ohonynt ar lawr gwlad.

3.2 Pwysleisiwyd gwerth strwythurau rhanbarthol yng nghyswllt eu gwybodaeth leol a'u gallu i gydlynu gweithgareddau er mwyn osgoi dyblygu. Roedd yr Adolygiad yn awgrymu y dylai Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO) annog a chefnogi gwaith i greu mecanweithiau cynllunio rhanbarthol credadwy i roi mewnbwn i'r 'Fframwaith Blaenoriaethu Ewropeaidd', adnabod y prif yrwyr a darparu cefnogaeth i fecanweithiau cyflawni ar ôl derbyn cymeradwyaeth.

3.3 Penderfynodd Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO) y gellid cyflawni hyn orau trwy sefydlu pedwar Tîm Ymgysylltu Rhanbarthol (TYRh) – Gogledd, De-orllewin, De-ddwyrain a Chanolbarth Cymru – ac mae wedi gwahodd Awdurdodau arweiniol o'r 4 rhanbarth i gyflwyno cynlluniau busnes prosiect. Yn greiddiol i'r gwaith hwn byddai angen i'r TYRh weithio gyda phartneriaethau rhanbarthol sy'n bodoli i sicrhau bod y cynigion a ddaw ymlaen yn integredig, a bod ganddynt flaenoriaethau strategol a thargedau wedi'u cytuno, ac y byddant yn cyfrannu at y weledigaeth gyffredinol ar gyfer datblygiad economaidd y rhanbarth hon.

3.4 O ran darparu cymorth technegol gan yr UE, daeth WEFO i'r casgliad fod budd-ddeilaid posib yn ddigon profiadol erbyn hyn wrth ddatblygu a chyflawni prosiectau na fyddai angen y lefel hon o gefnogaeth rhagor. O ganlyniad, ni fydd y Tîm Ymgysylltu Rhanbarthol newydd yn darparu'r un lefel o gefnogaeth ag a roddwyd i brosiectau trwy'r strwythur TEA blaenorol yn nhermau cyngor technegol ynglŷn â rheoliadau'r UE, paratoi at archwiliadau a chefnogaeth i gau prosiectau.

4.0 Timau Ymgysylltu Rhanbarthol – Rolau a Chyfrifoldebau

4.1 Bydd y Tîm Ymgysylltu Rhanbarthol mewn sefyllfa i sicrhau bod gan brosiectau arfaethedig y potensial ar gyfer gweithio'n integredig ar draws yr holl ffrydiau cyllid, ac i amlygu achosion lle mae'n bosib y byddant yn dyblygu darpariaeth sydd eisoes ar waith neu'n cael ei datblygu. Bydd gan y Tîm y gallu i weithio'n strategol ac yn llyfn gyda Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru a'i ffrydiau gwaith ynghyd â sefydliadau eraill ar draws y rhanbarth i hwyluso dealltwriaeth ynghylch cynigion am arian o

gronfeydd Ewropeaidd, ac yn benodol sut maent yn cyfrannu at y weledigaeth am fuddsoddiadau pendant, integredig sy'n targedu blaenoriaethau strategol yn y rhanbarth.

4.2 Bydd y Tîm Ymgysylltu Rhanbarthol yn gwneud y gweithgareddau a ganlyn:

Hyrwyddo cysylltiadau rhwng y partneriaid posib yn y gweithrediadau arfaethedig i ddatblygu cydweithio effeithiol a gwirioneddol, fel bod cynigion yn cael cefnogaeth y partneriaethau rhanbarthol;

- Sicrhau bod buddiolwyr posibl yn adnabod partneriaid a'r potensial i gael cymorth o gronfeydd Cydweithredu Tiriogaethol a chronfeydd sector yr UE, e.e. Horizon 2020, i helpu i ddangos pam mae angen arian ESI i gau bylchau ariannu;

- Nodi lle mae gan weithrediadau arfaethedig botensial am weithio integredig ar draws cronfeydd ESI a chronfeydd eraill, a nodi lle mae darpariaethau dyblyg eisoes yn bodoli neu wrthi'n cael eu datblygu;

- Adnabod bylchau a chyfleoedd ar gyfer datblygu gweithrediadau newydd a chydlynu a hwyluso'r gweithgareddau sydd raid wrthynt i fynd i'r afael â'r materion;

- Hwyluso blaenoriaeth ranbarthol i brosiectau a chyfarfodydd brocer;

- Cynorthwyo gyda rhoi prawf ar raglenni a phrosiectau Cenedlaethol i sicrhau gwerth ychwanegol ar lefel ranbarthol.

4.3 Ar ôl arwain eisoes ar y Prosiect TEA yng Ngogledd a Chanolbarth Cymru yn ystod y rhaglen flaenorol, mae Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru wedi dewis Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy i gynnal y Tîm Ymgysylltu Rhanbarthol yn ystod rhaglen 2014-2020. Bydd TYRh Gogledd Cymru yn cwmpasu'r 6 Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru, a bydd yn cynnwys Tîm o 4 swyddogion a fydd yn gweithio ar draws y rhanbarth. Bydd y rhaglen yn cael ei hariannu drwy Gronfeydd Cymorth Technegol yr UE, ynghyd â chyfraniadau arian cyfatebol gan y chwe Awdurdod Lleol (tua £10,500 gan bob Awdurdod yn flynyddol).

4.4 Mae'r Cynllun Busnes yn cael ei asesu ar hyn o bryd gan WEFO a disgwylir cymeradwyaeth yn ystod mis Chwefror 2016. Y gobaith yw y bydd y tîm prosiect wedi cael ei recriwtio ac yn ei le erbyn 1 Ebrill, 2016

5.0 Argymhelliad

5.1 I dderbyn cynnwys yr adroddiad a derbyn barn / sylwadau ar y ddarpariaeth o gyngor UE o ogwydd Ynys Môn.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

SCRUTINY

RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO

Cadeirydd: Y Cynghorydd Derlwyn Hughes
Is-Gadeirydd: Y Cynghorydd Alun Mummery

Y tabl isod yw Rhaglen Waith y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio o fis Mai 2015 i fis Mai 2016. Adroddir ar y Rhaglen Waith i bob cyfarfod o'r Pwyllgor Sgriwtini i bwrpas adolygu ei chynnwys, ystyried eitemau newydd neu i ohirio/tynnu eitemau yn ôl.

Cyswllt: Geraint Wyn Roberts (Swyddog Sgriwtini)
Ffôn: 01248 752039
E-bost: gwrce@ynysmon.gov.uk

Dyddiad y Cyfarfod	Eitem	Pwrpas	Lleoliad /Amser cychwyn
Eitemau Sefydlog ar bob rhaglen Pwyllgor: • Ymddiheuriadau • Cofnodion • Cyhoeddiadau gan y Cadeirydd neu'r is-Gadeirydd • Rhaglen Waith			
15 Medi 2015	Enwebiad i'r Panel Rhiant Corfforaethol.	Enwebu un aelod i'r Panel sy'n sicrhau bod gwasanethau i blant a phobol ifanc mewn gofal o safon uchel	Ystafell Bwyllgor 1 / 3yp
	Trawsnewid Gwasanaeth Wardeiniaid Tai Gwarchod	Sgriwtini cyn penderfyniad	
	Adroddiad Blynyddol Partneriaeth Tai Môn	Monitro	
	Trefniadau Diogelu Oedolion Bregus	Monitro	
	Adroddiad Cwynion Blynyddol - Gwasanaethau Cymdeithasol	Monitro	
	Paneli Canlyniad Sgriwtini – Diweddariad	Diweddariad	
	Bwrdd Gwasanaethau Lleol - Panel Sgriwtineiddio ar y Cyd	Diweddariad	
12 Tachwedd 2015	Trefniadau Casglu Sbwriel Wythnosol – Asesu Opsiynau	Sgriwtini cyn penderfyniad	Siambr y Cyngor / 2 yp
	Galw Gofal – Gwasanaethau Monitro Rhanbarthol Gogledd Cymru	Monitro	
	Bwrdd Rhaglen Trawsnewid Plant	Gwybodaeth ynglyn a enwebiad	
17 Tachwedd 2015	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	Sesiwn Cwestiynau ac Atebion	Siambr y Cyngor / 2 yp
	Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru	Sesiwn Cwestiynau ac Atebion	
2 Chwefror 2016	Trawsnewid y Gwasanaeth Ieuenctid	Sgriwtini cyn penderfyniad	Ystafell Bwyllgor 1 / 2yp
	Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Ynys Mon a Gwynedd 2016	Sgriwtini	
	Grwp Adolygu Cynnydd Ysgolion- Adroddiad Cynnydd	Diweddariad	
	Tim Ymgysylltu Rhanbarthol Ewropeaidd –	Sgriwtini	

Dyddiad y Cyfarfod	Eitem	Pwrpas	Lleoliad /Amser cychwyn
Eitemau Sefydlog ar bob rhaglen Pwyllgor: • **Ymddiheuriadau** • **Cofnodion** • **Cyhoeddiadau gan y Cadeirydd neu'r is-Gadeirydd** • **Rhaglen Waith**			
	Trefniadau'r Dyfodol		
12 Ebrill 2016	Adroddiad Blynyddol Partneriaeth Diogelwch Cymmunedol	Monitro	Ystafell Bwyllgor 1 / 2yp
	Trawsnewid y Gwasanaeth Diwylliant	Sgriwtini cyn penderfyniad	
	Dogfen Polisi – Partneriaethau	Sgriwtini	

This page is intentionally left blank